

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

De minister van Justitie en Veiligheid
Prof. [REDACTED]
De minister voor Rechtsbescherming
[REDACTED]
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling Strategie

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t ([REDACTED])
f [REDACTED]
www.rechtspraak.nl

datum 18 december 2019
doorkiesnummer [REDACTED]
e-mail [REDACTED]
ons kenmerk [REDACTED]
uw kenmerk [REDACTED]
bijlage(n) 1
onderwerp Aanvullend ongevraagd advies inzake de ambtelijke eindversie
van het Wetsvoorstel tot vaststelling van het nieuwe Wetboek
van Strafvordering

Geachte heer [REDACTED], geachte heer [REDACTED]

De Raad voor de rechtspraak (hierna: de Raad) heeft sinds april 2015 meerdere adviezen uitgebracht over de voorgenomen modernisering van het Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv).¹ Met die modernisering wordt beoogd te komen tot een toekomstbestendig, voor professionals en burgers toegankelijk en in de praktijk werkbaar wetboek dat voorziet in een evenwichtig stelsel van rechtswaarborgen. De voorgestelde wijzigingen moeten bijdragen aan een verbetering van de kwaliteit van de strafrechtspleging. Modernisering is nodig omdat onderdelen van het huidige wetboek onvoldoende rekening houden met nieuwe technieken, andere maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de jurisprudentie. Daarnaast veroorzaakt het huidige wetboek onnodige en vermijdbare lasten. Ook is de modernisering nodig omdat het wetboek door vele incidentele wijzigingen in de loop der jaren onvoldoende overzichtelijk en toegankelijk is geworden en systematische knelpunten bevat.

De Raad spreekt net als in zijn eerdere adviezen zijn grote waardering uit voor de interactieve wijze waarop deze wetgevingsoperatie is opgezet. De organisaties die werkzaam zijn in de strafrechtspleging zijn nauw bij de voorbereiding van het nieuwe wetboek betrokken, en ook leden van de rechtspraak denken daarin – onverlet de onafhankelijke positie van de Rechtspraak in het staatsbestel – mee. De wijze waarop door uw ambtenaren getracht wordt tegemoet te komen aan de in de voorbereiding door de verschillende partijen geleverde inbreng komen verdient complimenten.

Zoals eerder aangekondigd, ziet de Raad desondanks aanleiding voor een aanvullend 'eindadvies'. Door de fragmentarische aanpak zijn verschillende onderdelen van het nieuwe wetboek op verschillende momenten ter advisering aan de Raad voorgelegd. Deze onderdelen hangen echter sterk met elkaar samen. De Raad heeft in zijn eerdere advisering benadrukt dat hij het van groot belang acht om van het nieuwe wetboek een totaalbeeld te verkrijgen, zowel om het wetboek in zijn geheel te kunnen

¹ Adviezen van 2 april 2015 (concept-Contourennota Modernisering Sv), advies van 11 juli 2017 (Boeken 1 en 2 Sv), 12 juli 2018 (3, 4, 5 en 6), 23 augustus 2018 (inzake drie conceptvoorstellen in het kader van de Modernisering Sv) en 21 november 2018 (conceptvoorstel opsporing in een digitale omgeving).

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 2 van 89

beoordelen op inhoudelijke merites als om een integraal en actueel beeld te kunnen geven van de verwachte gevolgen ervan voor de werklast en organisatie van de Rechtspraak. Tegen die achtergrond heeft de Raad u verzocht om hem te vragen om een eindadvies nadat alle boeken van het nieuwe wetboek in consultatie zijn geweest en de adviezen daarover in de verschillende voorstellen zijn verwerkt.

De Raad ontving in mei 2019 een ambtelijke eindversie van het Wetsvoorstel tot vaststelling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (hierna: het Wetsvoorstel) ontvangen. Hoewel de Raad daarbij niet is gevraagd om een eindadvies, heeft hij in dit 'stollingsmoment' aanleiding gezien om de balans op te maken en u ongevraagd aanvullend te adviseren.

De Raad maakt daarbij direct een voorbehoud. In zijn advies over de Boeken 1 en 2 Sv heeft hij u aanbevolen om vanuit het oogpunt van rechtszekerheid en de kenbaarheid van rechtsbronnen versnippering tegen te gaan door in de wet in formele zin het aantal verwijzingen naar algemene maatregelen van bestuur (hierna: AMvB's – en het aantal verschillende AMvB's – zoveel mogelijk te beperken.² De Raad heeft kenbaar gemaakt eraan te hechten dat een ontwerp daarvan tijdig in consultatie wordt gebracht, zodat dit door de Raad in samenhang met het Wetsvoorstel kan worden beoordeeld. In het thans voorliggende Wetsvoorstel wordt op 126 plaatsen verwezen naar uitvoeringsregels. Vooralsnog is er echter géén AMvB in consultatie gebracht. De Raad is daardoor ook nu niet in staat om te komen tot een allesomvattend eindadvies.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.³

² Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 22.

³ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 3 van 89

INHOUDSOPGAVE

ADVIES	5
1. BOEK 1 SV	6
1.1 <i>Taken en rollen rechter en overige procesdeelnemers</i>	6
1.2 <i>De landelijk bevoegde officier van justitie</i>	7
1.3 <i>Overdracht van berichten</i>	9
1.4 <i>Boek 1, hoofdstuk 11 Sv</i>	9
2. BOEK 2 SV	11
2.1 <i>Beweging naar voren</i>	11
2.2 <i>Aanwezigheid van de verdachte bij getuigenverhoren</i>	11
2.3 <i>Doorzoekings bij functioneel verschoningsgerechtigden</i>	12
2.4 <i>Onderzoek van gegevens en ontoegankelijkmaking en vernietiging van gegevens</i>	14
3. BOEK 3 Sv	20
<i>Beklag over het niet opsporen of vervolgen van strafbare feiten</i>	20
4. BOEK 4 Sv	21
4.1 <i>Processuele sancties</i>	21
4.2 <i>De vordering van de benadeelde partij</i>	23
4.3 <i>De uitspraaktermijn en enkelvoudig sluiten</i>	25
4.4 <i>Verschijningsplicht verdachte</i>	25
4.5 <i>De ontnemingsprocedure</i>	26
5. BOEK 5 Sv	29
5.1 <i>Intrekkingen appel en cassatieberoep</i>	29
5.2 <i>Unusrechter</i>	29
5.3 <i>Instemmingsvereiste</i>	30
5.4 <i>Bevoegdheden van de raadsheer-commissaris</i>	30
5.5 <i>De raadsheer-commissaris als zittingsrechter</i>	31
5.6 <i>Opdracht van getuigen door de verdediging</i>	32
6. BOEK 6 Sv	33
6.1 <i>Jeugdigen en jongvolwassenen</i>	33
6.2 <i>Schadevergoeding en kosten</i>	39
6.3 <i>Wraking</i>	40
7. Gevolgen voor de werklast en organisatie van de gerechten	43
7.1 <i>Algemeen</i>	43
7.2 <i>Boek 1 Sv</i>	44
7.3 <i>Boek 2 Sv</i>	44

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 4 van 89

<i>7.4 Boek 3 Sv</i>	46
<i>7.5 Boek 4 Sv</i>	47
<i>7.6 Boek 5 Sv</i>	48
<i>7.6 Boek 6 Sv</i>	49
<i>7.7 Conclusie</i>	49
<i>7.8 Ten slotte</i>	49
8. Tot slot	50
Bijlage: artikelsgewijze opmerkingen	51
1. Boek 1 Sv	51
2. Boek 2 Sv	61
3. Boek 3 Sv	73
4. Boek 4 Sv	78
5. Boek 5 Sv	83
6. Boek 6 Sv	85

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 5 van 89

ADVIES

Inleidende opmerkingen

De Raad heeft met instemming kennisgenomen van het feit dat essentiële onderdelen uit zijn adviezen hebben doorgewerkt in het Wetsvoorstel. Met betrekking tot een aantal belangrijke onderwerpen heeft de Raad evenwel opmerkingen. Het gaat daarbij om:

- onderdelen van het Wetsvoorstel waartegen de Raad in zijn eerdere adviezen zwaarwegende bezwaren heeft geuit, maar waarop (in de toelichting op het Wetsvoorstel) geen reactie is gevolgd, terwijl die onderdelen wel zijn gehandhaafd;
- nieuwe onderdelen van het Wetsvoorstel die na de eerdere consultaties zijn ingevoegd, en
- onderdelen van het Wetsvoorstel waarin een andere keuze is gemaakt die aanleiding geeft tot het maken van aanvullende opmerkingen.

De Raad vraagt in het bijzonder uw aandacht voor zijn opmerkingen over:

- de landelijk bevoegde officier van justitie (par. 1.2);
- de aanwezigheid van verdachten bij getuigenverhoren (par. 2.2);
- de doorzoeking bij functioneel verschoningsgerechtigden (par. 2.3);
- onderzoek van gegevens en ontoegankelijkmaking en vernietiging van gegevens (par. 2.4);
- beklag over het niet opsporen of vervolgen van strafbare feiten (hoofdstuk 3);
- processuele sancties (par. 4.1);
- de verschijningsplicht (par. 4.4);
- de ontnemingsprocedure (par. 4.5);
- intrekkingen appel en cassatieberoep (par. 5.1);
- jeugdigen en jongvolwassenen (par. 6.1);
- schadevergoeding en kosten (par. 6.2).

Hierna zullen de opmerkingen per Boek worden weergegeven. Als bijlage bij het advies zijn artikelsgewijze opmerkingen gevoegd.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 6 van 89

1. BOEK 1 SV

1.1 Taken en rollen rechter en overige procesdeelnemers

In zijn eerdere advisering heeft de Raad opgemerkt dat in Boek 1 Sv een heldere beschrijving van de relatie tussen de verschillende taken van de rechter-commissaris, de raadkamer en de voorzitter van een rechterlijk college of leden van de meervoudige strafkamer ter terechtzitting wordt gemist. Die beschrijving kan onduidelijkheid en overlap in werkzaamheden voorkomen en draagt tegelijkertijd bij aan duidelijkheid voor procespartijen wie, wanneer, waarvoor moet worden geadieerd.⁴ Hoewel de veranderde roloppvatting tussen de verschillende actoren in het strafprocesrecht in hoofdstuk 2.3 van de Memorie van Toelichting (hierna: MvT) nader is beschreven, meent de Raad dat het de duidelijkheid ten goede komt als die beschrijving ook in Boek 1 Sv wordt opgenomen. De Raad wijst dan ook nogmaals op het belang van zijn eerdere opmerkingen hierover.

Terminologie procespartijen en procesdeelnemers

Hoewel in de MvT niet meer wordt gesproken over ‘publieke en private procesdeelnemers’, persisteert de Raad bij zijn eerdere opmerking dat uit de wettekst noch uit de MvT helder wordt wie als procespartij en wie als procesdeelnemer wordt aangemerkt en wat kenmerkend is voor dit onderscheid.⁵

De zittingsrechter in relatie tot de rechter-commissaris en de raadkamer

Uit de MvT (p. 565) kan worden afgeleid dat de zittingsrechter als uiteindelijk eindverantwoordelijke wordt gezien voor de volledigheid van het onderzoek en de juistheid van de genomen beslissingen. Dit is echter niet met zoveel woorden in de wet verwoord. Om onduidelijkheid te voorkomen over de vraag wie in welke fase van het proces waarvoor verantwoordelijk is, acht de Raad codificatie van dit uitgangspunt noodzakelijk

Enkelvoudige en meervoudige raadkamerprocedure

In ‘Titel 2.3 De raadkamer’ wordt de raadkamerprocedure geregeld. Volgens de MvT (p. 71) is daarbij het uitgangspunt een behandeling door een meervoudige raadkamer, zowel bij de rechtbank als bij het gerechtshof. Dit sluit aan bij het eerdere advies van de Raad, waarin is opgemerkt dat hij zich kan vinden in de hoofdregel dat behandeling van zaken door de raadkamer meervoudig plaatsvindt en dat enkelvoudige behandeling mogelijk is wanneer de zaak van eenvoudige aard is en indien het belang ervan zich daartegen niet verzet.⁶ Dit uitgangspunt volgt echter niet zonder meer uit het voorgestelde artikel 1.2.13 Sv. De Raad beveelt daarom alsnog in de codificatie daarvan te voorzien. Voor de rechtbank geldt daarbij: enkelvoudige behandeling in zaken van eenvoudige aard en indien het belang ervan zich daartegen niet verzet en in ieder geval meervoudig in de in het artikel genoemde voorbeelden. Deze bepaling wordt ook bepleit voor het gerechtshof, waarbij mogelijk nader wordt bepaald in welke zaken in ieder geval een meervoudige behandeling plaats moet vinden. De Raad merkt in dit verband op dat er geen reden is te benoemen voor het in artikel 1.2.13 Sv gemaakte onderscheid waarbij de beslissing enkelvoudig/meervoudig bij de rechtbank afhankelijk is van de mate van eenvoud van raadkamerzaak en de beslissing enkelvoudig/meervoudig bij het gerechtshof (al dan niet in hoger beroep) afhankelijk is van de zaak waarmee die raadkamerzaak verband houdt.

⁴ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 6.

⁵ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 6.

⁶ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 7.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 7 van 89

Rechterlijke toetsing van hoge transacties en ontnemingsschikkingen

Inmiddels is in reactie op de evaluatie van de Wet OM-afdoening een regeling voor de rechterlijke toetsing van hoge transacties en ontnemingsschikkingen aangekondigd.⁷ De Raad ziet die regeling met belangstelling tegemoet.

1.2 De landelijk bevoegde officier van justitie

In zijn eerdere adviezen heeft de Raad de voorgestelde regeling van de landelijk bevoegde officier van justitie ontraden.⁸ Het Wetsvoorstel en de MvT zijn op dit punt niet gewijzigd. De Raad handhaaft zijn standpunt.

Het is de Raad ook nu nog niet duidelijk waarom deze regeling noodzakelijk worden geacht. De officier van justitie is immers van rechtswege plaatsvervanger bij de andere parketten en in zoverre reeds landelijk inzetbaar (art. 135 lid 4 en lid 6 Wet op de rechterlijke organisatie). Op grond van bestaande en toekomstige wetgeving zijn er bovendien voldoende mogelijkheden voor de officier van justitie om een zaak aan te brengen bij een rechtbank buiten het eigen arrondissement. Daarnaast is er de bevoegdheid van het landelijk parket en het functioneel parket om zaken aan te brengen bij vier gerechten die daartoe bij uitstek bevoegd zijn. Deze mogelijkheden geven voldoende houvast om aan de in de MvT beschreven veranderingen in de criminaliteit en de bestrijding daarvan tegemoet te komen. De officieren van justitie die aangesteld zijn bij de drie landelijke parketten (CVOM, LP en FP) hebben al een landelijke bevoegdheid. Daarvoor is een verdere wijziging niet noodzakelijk. Bij overbelasting van een parket bestaat thans reeds de mogelijkheid medewerkers van een ander parket (tijdelijk) over te plaatsen naar het overbelaste parket om te assisteren. De huidige en toekomstige mogelijkheden voor onderlinge bijstand tussen gerechten op grond van de Wet op de rechterlijke organisatie biedt in aanvulling hierop mogelijkheden om te kunnen inspelen op tijdelijke capaciteitsgebreken. Knelpunten in de doorlooptijd van strafzaken zullen echter vooral weggenomen worden door te investeren in meer menskracht in plaats van in meer flexibiliteit. Zonder die extra capaciteit ontstaat een 'waterbedeffect': de oplossing van het ene probleem, veroorzaakt elders weer een ander probleem.

Knelpunten die samenhangen met het mandaat bij strafbeschikkingen dienen naar het oordeel van de Raad te worden weggenomen in Boek 3, hoofdstuk 4 Sv. In dit verband merkt de Raad op dat hij een steeds verdergaande verschuiving van taken en bevoegdheden waarneemt die aanvankelijk aan de rechter waren opgedragen (zoals het opleggen van sancties bij lichtere vergrijpen), vervolgens aan de officier van justitie zijn overgedragen en die uiteindelijk door parketmedewerkers worden uitgeoefend. Daarbij ontbreken voldoende *checks and balances* om de mandatering in overeenstemming te brengen met de beginselen van een goede procesorde en eisen aan rechtsbescherming. Het 'oprekken' van bevoegdheden van de officier van justitie om daarmee mandatering van bevoegdheden aan parketmedewerkers te vergemakkelijken, is naar het oordeel van de Raad niet de juiste oplossing voor de door de procureur-generaal bij de Hoge Raad gesignaleerde knelpunten in zijn rapport 'Beproefd verzet'.⁹

⁷ Kamerstukken II 2018-2019, 29 279, nr. 478.

⁸ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 9 en Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 8 e.v. en pagina 18 e.v.

⁹ Beproefd verzet. Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij de afhandeling van het verzet tegen en OM-strafbeschikking, Den Haag 2017, p. 64

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 8 van 89

De Raad waarschuwt nogmaals nadrukkelijk voor het gevaar van forumshopping. Het is de onafhankelijke rechter en niet het openbaar ministerie die binnen het wettelijk kader uiteindelijk dient te beslissen waar de zaak wordt behandeld. De rechter dient de regie te hebben en te houden. Uit de code zaakstoedeling volgt welke rechter binnen een gerecht de zaak behandelt. De reeds aangekondigde aanpassing van de Wet op de rechterlijke organisatie om onderlinge bijstand tussen gerechten te vereenvoudigen (artikelen 46a en 62a RO)¹⁰ zal voldoende mogelijkheden bieden om voorraden, zaaksaanbod en beschikbare menskracht zo effectief mogelijk in te zetten, waarbij rekening wordt gehouden met factoren als de reisafstand voor de burger en de toegankelijkheid van de rechtspraak gerelateerd aan de aard, impact en (lokale) maatschappelijke onrust van de concrete zaak.¹¹ Waarom de wet aanpassen aan organisatorische veranderingen van het openbaar ministerie in plaats van de organisatie aanpassen aan de wet? Organisatorische wijzigingen zijn veranderlijk; de wet beoogt toekomstbestendig te zijn.

De Raad merkt op dat de woorden “de rechtbank in *het* arrondissement” in het voorgestelde artikel 1.3.7, eerste lid, Sv onvoldoende duidelijkheid scheppen over het arrondissement dat wordt bedoeld. Voor zover is bedoeld de band te bestendigen tussen arrondissementsparket en de rechtbank die in het arrondissement waarbinnen dat parket gevestigd is, verzoekt de Raad dit in de wettekst te verduidelijken. De zinsnede ‘*tenzij dit redelijkerwijs noodzakelijk is*’ in het tweede lid van het artikel is onvoldoende onderscheidend en geeft teveel ruimte voor oneigenlijke keuzes bij de beantwoording van de vraag ‘waar te vervolgen’. De Raad verzoekt in de wettekst en MvT te verduidelijken dat vervolging buiten het eigen arrondissement uitzondering behoort te zijn. Van die uitzondering kan slechts gebruik worden gemaakt na instemming van de desbetreffende gerechten en/of de Raad. Toetsing vindt plaats aan de hand van objectieve, heldere criteria, zoals de mate van complexiteit en het belang van de zaak, wel/geen lokale maatschappelijke onrust, het belang van een acceptabele reisafstand voor de burger en de beschikbare capaciteit bij zowel het openbaar ministerie als rechtspraak. Dat een officier van justitie die een zaak bij een andere rechtbank aanbrengt ‘iets heeft uit te leggen’ vormt een onvoldoende waarborg tegen mogelijk misbruik. Dat daarvan tot op heden in de praktijk niet zou zijn gebleken, doet daar niet aan af. Sanctionering achteraf door niet-ontvankelijkverklaring is een onvoldoende adequaat middel (immers te zwaar). Het vergt een rechtsgang, en daarmee capaciteit van openbaar ministerie en de rechtspraak, om misbruik tegen te gaan. Dat geldt ook voor eventuele afspraken tussen het openbaar ministerie en de (Raad voor de) rechtspraak over bevoegdheden.

De Raad ziet een vergelijkbare onduidelijkheid in het voorgestelde artikel 1.3.9, eerste lid, Sv. De toelichting op dit artikel helpt daarbij niet of onvoldoende. De Raad vraagt zich bovendien af hoe artikel 1.3.10 Sv zich verhoudt tot artikel 1.2.26 Sv dat de rechter-commissaris de mogelijkheid biedt bepaalde bevoegdheden ook binnen het rechtsgebied van een andere rechtbank uit te oefenen, en verzoeken of bezwaarschriften en bevoegdheden over te dragen aan een andere rechter-commissaris.

¹⁰ Op 23 mei 2019 gepubliceerd op www.internetconsultatie.nl.

¹¹ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 19 en 20.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 9 van 89

1.3 Overdracht van berichten

De Raad heeft kennis genomen van hoofdstuk 9, thans getiteld 'Overdracht van berichten'. Dit hoofdstuk bestaat uit twee titels. Het eerste bevat een algemene regeling en in het tweede wordt de betekening geregeld.

Het huidige Wetboek van Strafvordering kent alleen een regeling voor de kennisgeving van 'gerechtelijke mededelingen' aan de burger (veelal de verdachte). De voorgestelde regeling ziet niet alleen op kennisgevingen *van* de rechter en het openbaar ministerie, maar ook op de overdracht van andere berichten over strafzaken én berichten *aan* de rechter en het openbaar ministerie. Overdracht van die berichten dient primair langs elektronische weg te geschieden. Niet duidelijk is wat de steller van het wetsvoorstel hier voor ogen heeft. Krijgt een verdachte het rechtstreekse mailadres van een rechter, of komt er een 'algemene postbus' die door een gerechtsmedewerker dient te worden beheerd? Een nadere toelichting is hier geboden.

Ook bij de kennisgeving van berichten *aan* burgers wordt elektronische berichtgeving voorop gesteld. Het begrip 'burger' (artikelen 1.9.3 en 1.9.4 Sv) dient naar de mening van de Raad overigens nader te worden gedefinieerd in relatie tot de begrippen 'procesdeelnemer' en 'anderen' (art. 1.9.12 Sv). De burger die aan het proces deelneemt kan een elektronisch adres opgeven voor de overdracht van berichten met betrekking tot een zaak. In gevallen waarin berichten niet hoeven te worden betekend, kan in beginsel met toezending aan dit opgegeven elektronisch adres worden volstaan. In gevallen waarin een bericht moet worden betekend, neemt dit opgegeven elektronisch adres ook een belangrijke plaats in.

De Raad constateert dat ook in de ambtelijke eindversie geen vaste termijn geldt - na welke - de betekening als mislukt moet worden beschouwd. De Raad verwijst op dit punt naar zijn eerdere advies.¹²

1.4 Boek 1, hoofdstuk 11 Sv

Videoconferentie

De artikelen in Titel 11.2 Sv zijn gebaseerd op de nieuwe AMvB waarover de Raad eerder heeft geadviseerd.¹³ Dat advies houdt – kort gezegd – in dat in het kader van een spoedige berechting het wenselijk is om in ruimere zin van videoconferentie gebruik te kunnen maken. Videoconferentie kan echter niet gezien worden als een volwaardig alternatief voor het verschijnen ter terechtzitting. De persoonlijke verschijning van de verdachte blijft voor de rechter een groot goed.

De Raad heeft in zijn eerdere advies opmerkingen gemaakt over de categorie *kwetsbare verdachten* (die ruimer is dan enkel de psychisch gestoorde verdachten), wier kwetsbaarheid een indicatie kan zijn om hen *niet* per videoconferentie te horen, als ook over een gecodificeerde uitsluiting van het gebruik van videoconferentie bij minderjarige verdachten in alle fasen van het strafproces. Ten aanzien van minderjarige verdachten heeft de Raad – subsidiair – in overweging gegeven om in ieder geval bij wet

¹² Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 49.

¹³ Advies Wijziging Besluit videoconferentie d.d. 19 juli 2019. Zie ook advies inzake drie conceptvoorstellen in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering d.d. 23 augustus 2018 en Advies conceptwetsvoorstellen vervolging en berechting MH17 d.d. 23 november 2017.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 10 van 89

op te nemen dat het uitgangspunt is dat dergelijke zaken slechts in uitzonderlijke gevallen met gebruikmaking van videoconferentie kunnen worden behandeld. Zaken tegen minderjarigen geschieden achter gesloten deuren. Het is onduidelijk in hoeverre daarmee rekening gehouden is of kan worden bij het horen van minderjarige verdachten via videoconferentie, maar ook van andere betrokkenen in een strafzaak, zoals bijvoorbeeld slachtoffers of ouders. Ten aanzien van de ouder(s)/voogd van een minderjarige verdachte is bovendien niet duidelijk of zij door gebruikmaking van videoconferentie kunnen voldoen aan hun plicht om aanwezig te zijn.

De Raad beveelt nogmaals aan om de toelichting op deze onderdelen te verduidelijken en daarbij ook aandacht te besteden aan de vraag of door gebruikmaking van videoconferentie, gelet op de daarvoor te gebruiken infrastructuur, aan het aanwezigheidsrecht van een verdachte wordt tegemoet gekomen. De Raad wijst in dit verband nog op beveiligingsissues bij het voorgestelde artikel 1.11.4 Sv.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 11 van 89

2. BOEK 2 SV

2.1 *Beweging naar voren*

In de MvT worden veel woorden gewijd aan 'de beweging naar voren', maar onduidelijk is wat er nu in de dagelijkse procespraktijk gaat veranderen. Het lijkt erop dat alleen werkdruk wordt verschoven naar de voorzitter, zonder dat daarmee het proces of één van de procespartijen wordt gediend. Zo worden voorschriften gemaakt, zoals bijvoorbeeld artikel 2.10.71 Sv, voor iets wat in de praktijk niet als probleem of belemmering wordt ervaren.

2.2 *Aanwezigheid van de verdachte bij getuigenverhoren*

In het verlengde hiervan wordt op p. 547 van de MvT overwogen:

'Het omkeren van de hoofdregel dat de verdachte bij een getuigenverhoor door de rechter-commissaris "niet aanwezig is, tenzij..." (de huidige artikelen 186a, tweede lid, en 187, eerste lid) naar "aanwezig, tenzij", berust dus op een principiële keuze die ook aansluit bij de keuze die in het nieuwe wetboek wordt gemaakt voor versterking van de regeling van het vooronderzoek in verband met de zogenaamde "beweging naar voren".'

Deze omkering van de hoofdregel dat de rechter-commissaris, indien hij dit in het belang van het onderzoek wenselijk acht, de verdachte in de gelegenheid kan stellen het verhoor van een getuige of deskundige bij te wonen (art. 2.10.29 Sv), wordt door de Raad met klem ontraden. In de MvT (p. 547) wordt gerefereerd aan jurisprudentie van het EHRM waaruit volgt dat verdachte een *'adequate and proper opportunity to challenge the statement of a witness against him'* moet hebben gehad, voordat een verklaring van een belangrijke getuige als bewijs kan worden gebruikt. Volgens de MvT kan de mogelijkheid voor de raadsman om namens de verdachte vragen aan de getuige te stellen niet zonder meer worden gelijkgesteld aan de mogelijkheid voor de verdachte die getuige zelf te (doen) ondervragen, nu het recht van de verdachte op een eerlijk proces het recht omvat om het tegen hem verzamelde bewijsmateriaal aan te vechten of te betwisten door middel van het ondervragen van voor hem belastende getuigen. De Raad wijst in dit verband echter nogmaals op de jurisprudentie van de Hoge Raad en het EHRM. Er zijn in die jurisprudentie met betrekking tot de uitoefening van verdedigingsrechten geen aanwijzingen te vinden dat de huidige Nederlandse praktijk de grenzen overschrijdt van wat mogelijk wordt geacht vanuit het perspectief van het EVRM. Ook al zou de huidige Nederlandse praktijk een uitzondering in Europa vormen, zij is geenszins *unfair*.¹⁴

De Raad is van oordeel dat het huidige systeem goed functioneert, terwijl er aanmerkelijke bezwaren bestaan de voorgestelde wijzigingen daarvan. De Raad is met de opstellers van het Wetsvoorstel van oordeel dat de aanwezigheid van de verdachte invloed zal hebben op de verklaring van de getuige. De Raad verwacht echter dat deze invloed negatief en verstrend zal kunnen zijn. In de MvT (p. 548) wordt de mogelijkheid beschreven dat een verdachte in de gelegenheid kan worden gesteld zelf gerichte vragen – op basis van eigen herinnering – aan de getuige te stellen. De Raad wijst op de mogelijk schadelijk gevolgen hiervan voor de waarde van de getuigenverklaring. Het miskent dat het verhoren van getuigen een vak apart is en om een weloverwogen aanpak vraagt. Er kan niet op worden vertrouwd

¹⁴ Ook uit het Europees recht kan niet de conclusie worden getrokken dat deze voor de Nederlandse rechtspraak ingrijpende maatregel noodzakelijk is. Zie M.J. Dubelaar (diss.), *Betrouwbaar getuigenbewijs: totstandkoming en waardering van strafrechtelijke getuigenverklaringen in perspectief*, Kluwer, Deventer 2014, p. 118 e.v.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 12 van 89

dat een verdachte de kennis, vaardigheden én goede wil heeft om het verhoor op correcte wijze uit te voeren. Hij heeft immers (ook) andere belangen dan de waarheidsvinding. De herinnering is geen statisch gegeven dat het geheugen in- en uitgaat, maar iets dat bij het ophalen steeds weer opnieuw wordt samengesteld, waarbij de context kan beïnvloeden hoe dat gebeurt. Dat betekent dat de wijze waarop in een verhoor een vraag wordt gesteld niet alleen het antwoord kan bepalen, maar ook de herinnering. Daarbij is de sfeer waarin een verhoor wordt afgenomen ook een zeer belangrijke factor.

Er zijn ook organisatorische hobbels. Omkering van de hoofdregel zal gevolgen hebben voor de huisvesting. Hoe dient een en ander gerealiseerd te worden in een megazaak met tien gedetineerde verdachten? En kan een verhoor doorgang vinden wanneer blijkt dat de verdachte niet goed is opgeroepen?

2.3 Doorzoeking bij functioneel verschoningsgerechtigden

De Raad heeft in zijn eerdere advies¹⁵ in het bijzonder aandacht gevraagd voor de uitvoerbaarheid van de regeling inzake de inbeslagneming onder verschoningsgerechtigden. Daarbij heeft hij verschillende vragen opgeworpen. De regeling is inmiddels in gewijzigde vorm opgenomen in Titel 7.5 van Boek 2 Sv, Afdeling 7.5.1 *Bevelen aan verschoningsgerechtigden* en Afdeling 7.5.2 *Voorwerpen en gegevens waarover het functioneel verschoningsrecht zich uitstrekt*. De Raad merkt daarover het volgende op.

De Raad heeft eerder geadviseerd om – gelet op de snelheid waarmee de techniek voortschrijdt – bijzondere regels met betrekking tot dit thema in een AMvB op te nemen. De AMvB is nog niet beschikbaar, zodat de Raad op dit moment niet kan beoordelen in hoeverre zijn suggestie is gevolgd.¹⁶

In de consultatieversie van Boek 2 Sv was in artikel 2.7.6.2.1.1 Sv een beperking opgenomen, inhoudende dat de regeling *slechts* betrekking had op een doorzoeking *van het kantoor* van een professioneel verschoningsgerechtigde. In de ambtelijke eindversie is die beperking geschrapt. Artikel 2.7.62 Sv heeft betrekking op een *doorzoeking bij* een functioneel verschoningsgerechtigde.

Het valt de Raad op dat het in de consultatieversie van Boek 2 Sv voorgestelde tweede lid van artikel 2.7.6.2.2.3 Sv (“*de rechter-commissaris kan zich ten behoeve van het nemen van zijn beslissing alleen laten bijstaan door medewerkers van zijn kabinet die daartoe door hem zijn aangewezen*”) niet terugkeert in artikel 2.7.65 Sv. De Raad heeft in zijn eerdere advies vragen opgeworpen met betrekking tot de praktische uitvoerbaarheid van dit tweede lid.¹⁷ Een toelichting op het weglaten daarvan in de ambtelijke eindversie ontbreekt. Het spreekt voor zich dat de rechter-commissaris, met name in grote onderzoeken, op zijn medewerkers moet kunnen terugvallen voor bijstand. Wanneer met het weglaten van het eerder voorgestelde artikellid is beoogd dat daarvan niet langer sprake kan/mag zijn, zijn de gevolgen voor de werklast en daarmee de financiële consequenties voor de gerechten aanzienlijk. Wanneer van de rechter-commissaris wordt verwacht het werk alleen te verrichten, zal dat bovendien leiden tot langere procedures. De Raad beveelt daarom met klem aan om in artikel 2.7.65 Sv tot uitdrukking te brengen dat de rechter-commissaris zich kan laten bijstaan door medewerkers van zijn kabinet.

¹⁵ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 34, 35 en 55-61.

¹⁶ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 56-57.

¹⁷ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 57.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 13 van 89

Het is van belang is om ten aanzien van dit thema een goed onderscheid te maken tussen enerzijds *het filteren/schiften* van verschoningsgerechtigde en niet-verschoningsgerechtigde informatie en anderzijds *het kennismaken* van die verschoningsgerechtigde informatie. Het is uitsluitend de rechter-commissaris die beslist of kennis kan worden genomen van voorwerpen of gegevens waarover het verschoningsrecht zich uitstrekt. De door de Raad opgeworpen vraag naar de mogelijkheid voor de rechter-commissaris om zich – in de fase van filteren/schiften van gegevens – zowel bij de relevantietoets, als bij de beslissing tot kennisname te laten bijstaan door een opsporingsambtenaar (mits deze opsporingsambtenaar op ambtseid of ambtsbelofte verplicht is tot geheimhouding en op geen enkele wijze is betrokken bij het betreffende opsporingsonderzoek)¹⁸ wordt in de ambtelijke eindversie bevestigend beantwoord. De Raad begrijpt uit de MvT (p. 451) dat anderen, onder wie de officier van justitie en opsporingsambtenaren, geen kennis mogen nemen van de gegevens zelf, maar desgevraagd wel technische bijstand mogen verlenen die nodig is om de rechter-commissaris in staat te stellen tot die kennismaking. De Raad vraagt u te verduidelijken op grond van welke bevoegdheid de rechter-commissaris aan derden opdracht tot deze bijstand kan geven.

De vraag of de rechter-commissaris met het oog op de relevantietoets bijvoorbeeld kan overleggen met een (zaaks)officier van justitie, wordt beantwoord in de toelichting op artikel 2.7.65 lid 1 Sv (MvT, p. 448). Daaruit volgt dat het aan de officier van justitie is om te onderbouwen of sprake is van een van de uitzonderingsgronden die toelaten dat kennis wordt genomen van informatie waarover het verschoningsrecht zich uitstrekt, zoals is bedoeld in artikel 2.7.64, a tot en met d Sv.

Ten aanzien van het moment waarop de vertegenwoordiger van de beroepsgroep wordt ingeschakeld, vloeit uit de MvT (p. 450) voort dat dat moment kan verschillen. De Raad begrijpt dit zo dat – afhankelijk van de situatie – in elk stadium van de doorzoeking contact kan worden opgenomen met een vertegenwoordiger van de beroepsgroep. Het strekt tot aanbeveling dit expliciet in de wet op te nemen.

Overige opgeworpen vragen zijn onbeantwoord gebleven. Zoals:

- In hoeverre dient de officier van justitie door de rechter-commissaris te worden geïnformeerd over beslissingen dat bepaalde voorwerpen of gegevens niet relevant zijn en welke actie kan de officier van justitie daarop ondernemen als hij daarover anders denkt?
- Op welk moment dient de officier van justitie een verzoek tot doorbreking van het verschoningsrecht in?
- Valt dat moment samen met de termijn van twee weken als bedoeld in artikel 2.7.66, eerste lid, Sv?

De Raad verzoekt u de wettekst en/of MvT op deze punten aan te vullen.

De Raad merkt tot slot op dat artikel 2.7.65, vijfde lid, Sv in de ambtelijke eindversie is gehandhaafd. Het is echter de vraag of het doen stellen van een termijn als bedoeld in artikel 2.7.65, vijfde lid, Sv wel soelaas biedt. De rechter-commissaris, geconfronteerd met grote hoeveelheden gegevens, is immers ook afhankelijk van derden en voor deze anderen gelden geen termijnen noch kunnen zij gesteld worden

¹⁸ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 57.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 14 van 89

(standpuntbepaling professioneel verschoningsgerechtigde, voorlichting door een vertegenwoordiger van het ambt).¹⁹ De Raad verzoekt u dit artikellid daarom te heroverwegen.

2.4 Onderzoek van gegevens en ontoegankelijkmaking en vernietiging van gegevens

De titels 7.3 en 7.4 van Boek 2 Sv zien respectievelijk op 'onderzoek van gegevens' en 'ontoegankelijkmaking en vernietiging van gegevens'. De Raad maakt hierover de volgende opmerkingen.

Begripsomschrijvingen

In de onderdelen e. en f. van artikel 2.1.1 Sv worden de begrippen 'digitale-gegevensdrager' en 'geautomatiseerd werk' gedefinieerd. 'Geautomatiseerd werk' is het meeromvattende begrip, nu dit één of meer digitale gegevensdragers kan en doorgaans zal bevatten. In de MvT (p. 235) wordt voor het maken van onderscheid de nadruk gelegd op de bestemming; als deze bestemming het dragen van gegevens is, moet het betreffende apparaat als 'digitale-gegevensdrager' worden aangemerkt.²⁰ Het valt te voorzien dat zich in de praktijk afbakeningsvragen zullen voordoen. De Raad verwijst naar de opmerkingen van de Commissie Koops hierover in de paragrafen 5.1.2 en 5.1.3 en vraagt daarvoor uw aandacht.²¹ De Commissie stelt ook voor om 'digitale-gegevensdragers' en 'geautomatiseerde werken' gelijkkelijk te behandelen, omdat het onderscheid geen doel dient. Zij doet zelfs de suggestie om te kiezen voor één overkoepelend begrip.²² Uit de MvT volgt niet of deze suggestie in overweging is genomen en zo ja, waarom ervoor is gekozen deze niet op te volgen. De Raad verzoekt u dit te verduidelijken.

In artikel 2.7.38, eerste lid, Sv wordt gesproken over 'gegevensdrager'. De Raad begrijpt dat hiermee wordt beoogd een bevoegdheid te creëren die het mogelijk maakt om in plaats van inbeslagneming van de fysieke gegevensdrager (bijvoorbeeld papier met tekst erop), daarvan bijvoorbeeld een afbeelding te maken. Nu het begrip 'gegevensdrager' als zodanig niet wordt gedefinieerd in artikel 2.1.1 Sv blijkt enkel uit de MvT dat artikel 2.7.38, eerste lid, Sv ook ziet op digitale-gegevensdragers (MvT, p. 394). De Raad werpt in dit verband de vraag op of er een bewuste keuze ten grondslag ligt aan deze redactie van artikel 2.7.38, eerste lid, Sv?

Het in onderdeel f. gedefinieerde begrip 'geautomatiseerd werk' is overgenomen uit de recent gewijzigde redactie van artikel 80sexies Sr,²³ met vervanging van de term 'computergegevens' door 'digitale gegevens', overeenkomstig het advies van de Commissie Koops. De Raad mist in de MvT een beschouwing met betrekking tot de vraag in hoeverre fysiek en/of logisch met elkaar verbonden apparaten één geautomatiseerd werk vormen. Dit vormt voor de beslagpraktijk een toenemend probleem. Te denken valt daarbij bijvoorbeeld aan de situatie waarin gegevens met strafbare inhoud, zoals kinderpornografische afbeeldingen, op een NAS (Network Attached Storage) die onderdeel is van een thuisnetwerk wordt aangetroffen. Hoe te oordelen over andere met dat thuisnetwerk bedraad of

¹⁹ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 58.

²⁰ De Raad merkt op dat 'de bestemming van de desbetreffende dragers is drager van gegevens' taalkundig niet fraai is en stelt voor deze passage als volgt te herformuleren: 'de bestemming (...) is het dragen van gegevens'.

²¹ Commissie modernisering opsporingsonderzoek in het digitale tijdperk (Commissie Koops), Regulering van opsporingsbevoegdheden in een digitale omgeving, Den Haag 2018 (hierna: Commissie Koops).

²² Commissie Koops, p. 70-71.

²³ Wet van 27 juni 2018, Stb. 2018, 322, in werking getreden op 1 maart 2019 (Stb. 2019, 67).

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 15 van 89

draadloos verbonden apparaten, zoals computers, spelconsoles, tablets, telefoons, mediaboxen en allerlei IoT-apparaten?

Ten aanzien van de definitie in artikel 2.1.1, onderdeel l., Sv van 'onderzoek van gegevens' merkt de Raad het volgende op. Taalkundig zou dit zo begrepen kunnen worden dat dit slechts betreft de handelingen die leiden tot het inhoudelijk kennisnemen van gegevens, maar niet de inhoudelijke kennisname zelf. Uit de MvT (p. 390) volgt echter dat wel is beoogd het kennisnemen van gegevens onder dit begrip te laten vallen. De Raad beveelt aan dit ook taalkundig buiten twijfel te stellen. Daarbij merkt de Raad op dat de Commissie Koops het begrip 'onderzoek' ziet als het geheel aan handelingen dat ten aanzien van gegevens wordt uitgevoerd, zowel omvattende het kennisnemen als het overnemen van gegevens.²⁴ De voorgestelde begripsomschrijving in artikel 2.1.1 Sv lijkt nauwer dan door de Commissie Koops is voorgesteld. Daarbij zou dan ook de verhouding tussen het kennisnemen en onderzoeken van gegevens, zoals gedefinieerd in de onderdelen k. en l. van dit artikel, betrokken dienen te worden.

Overnemen van gegevens

In artikel 2.7.36, derde lid, Sv wordt gesproken over een door de rechter-commissaris te verlenen machtiging waarmee achteraf een door de officier van justitie gegeven 'bevel tot uitstel van het uitreiken of achterlaten van een bewijs van uitoefening van de bevoegdheid tot het overnemen van gegevens uit een digitale-gegevensdrager of een geautomatiseerd werk', wordt bekrachtigd. Het komt de Raad voor dat de term 'machtiging' voorbehouden zou moeten zijn aan situaties waarin voorafgaand aan de uitoefening van een bevoegdheid een bepaalde toestemming wordt verleend. 'Schriftelijke toestemming' is een term die passender voorkomt.

In het derde lid wordt een open norm gegeven voor het uitreiken of achterlaten van het bewijs, namelijk: 'zodra het belang van het onderzoek dit toelaat'. Dit betekent dat de toetsing daarvan vermoedelijk pas tijdens de behandeling van een strafzaak ter terechtzitting aan de orde kan komen, waarbij met name gedacht kan worden aan de pendant van het huidige artikel 359a Sv. In het licht van de bestaande jurisprudentie komt dit er vermoedelijk op neer dat deze norm voor de praktijk zonder betekenis zal blijven. Nu de rechter-commissaris toch bij het uitstel betrokken dient te worden, zou overwogen kunnen worden hem of haar ook bij dit stadium van deze procedure te betrekken.

Stelselmatig onderzoek van gegevens

De Raad heeft met genoegen kennisgenomen van de universele wijze waarop de normering van stelselmatig en ingrijpend stelselmatig onderzoek niet alleen in artikel 2.7.39 Sv, maar in het gehele Wetsvoorstel is vormgegeven en verankerd. Daarmee is het van toepassing is op het volledige gebied van onderzoek van gegevens. De Raad verwijst in dit verband wel naar zijn eerdere opmerkingen met betrekking tot de omschrijving van 'onderzoek van gegevens' in artikel 2.1.1, onderdeel l., Sv.

In de MvT (p. 399) wordt een voorbeeld gegeven van geautomatiseerd onderzoek dat zelfstandig door een opsporingsambtenaar zou kunnen worden verricht. In dat voorbeeld wordt kennelijk uitgegaan van de situatie waarin dat onderzoek rechtstreeks aan die telefoon plaatsvindt. Dat komt weinig realistisch voor. In de praktijk zal doorgaans eerst een *image* worden gemaakt, waarna daarop onderzoek wordt

²⁴ Commissie Koops, p. 85.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 16 van 89

gedaan. De Raad geeft in het verlengde hiervan in overweging een realistischer voorbeeld te beschrijven dan een verdachte die graffiti heeft aangebracht en die in zijn of haar telefoon kennelijk afbeeldingen van graffiti opslaat en deze voorziet van het woord 'graffiti'.

In verband hiermee wordt een kanttekening gemaakt in relatie tot het fenomeen van het maken van een 'image'. De commissie Koops heeft daarover relevante opmerkingen gemaakt, waarnaar verwezen wordt.²⁵ Lezing daarvan leert dat de vraag of het maken van een *image* een meer dan geringe privacy-inbreuk oplevert sterk afhangt van de omstandigheden waaronder dit gebeurt en de wijze waarop het wordt uitgevoerd. Het voert in dit kader te ver om alle mogelijke varianten te bespreken. De Raad volstaat hier met de opmerking dat omstandigheden denkbaar zijn waaronder het maken van een *image* niet een meer dan geringe privacy-inbreuk oplevert. Daarbij kan worden gedacht aan de situatie dat van een reeds in beslag genomen gegevensdrager een *image* wordt gemaakt zonder dat zich op die *image* persoonsgegevens bevinden en zonder dat daarbij kennis wordt genomen van de gegevens zelf of op geautomatiseerde wijze onderzoek aan die gegevens plaatsvindt. Dit valt inhoudelijk op één lijn te stellen met het maken van een *image* op de voet van artikel 2.7.41 Sv, maar kan zich voordoen buiten de in dat artikel bedoelde gevallen. Wordt nadien inhoudelijk onderzoek naar de zich in die *image* bevindende gegevens verricht dan dient vanzelfsprekend het in dit artikel gegeven toetsingskader (wederom) te worden toegepast.

Netwerkzoeking

In artikel 2.7.40, vijfde lid, Sv wordt aan de officier van justitie de ruimte gegeven ongelimiteerd (d.w.z. zonder beperking in het aantal verlengingen) de termijn te verlengen waarbinnen moet worden gestart met het onderzoek van gegevens als bedoeld in het derde lid van dat artikel. Bovendien ontbreekt een inhoudelijk criterium voor die verlenging(en). De vraag is of dit wenselijk is. Er is immers sprake van een mogelijke 'perverse prikkel' bij het verlengen van de termijn. Hoe langer de totale termijn, hoe meer gegevens daarbinnen kunnen worden vergaard uit het op de plank liggende apparaat. De Raad kan zich voorstellen dat aan het artikellid een inhoudelijk criterium wordt toegevoegd dat een rol speelt bij de beantwoording van de vraag of er voldoende reden is tot verlenging. In dat verband verdient het de voorkeur om aan te sluiten bij het criterium als voorgesteld in artikel 2.7.41 Sv.²⁶ Daarnaast is denkbaar dat een absolute beperking van de termijn tot bijvoorbeeld drie of zes maanden wordt gesteld, eventueel in combinatie met toetsing door de rechter-commissaris na een eerste verlenging.

De Raad werpt de vraag op hoe artikel 2.7.40, vijfde lid, Sv zich verhoudt tot het bepaalde in het voorgestelde artikel 2.7.43 Sv. De huidige netwerkzoeking, opgenomen in artikel 125j Sv, is laatstelijk gewijzigd in 2006 met de Wet bevoegdheden vorderen gegevens.²⁷ Daardoor is het uitvoeren van een netwerkzoeking ook mogelijk geworden ten aanzien van een webmail- en cloudomgeving. De wetgever heeft daarbij expliciet overwogen:

"De doorzoeking is alleen toegestaan indien kan worden vermoed dat op de te doorzoeken plaats de gezochte gegevens aanwezig zijn. Hiermee is niet gezegd dat gegevens die op het

²⁵ Commissie Koops, o.a. p. 42 en 90.

²⁶ Dat artikel luidt: "De opsporingsambtenaar kan, in afwachting van een bevel als bedoeld in de artikelen 2.7.39 en 2.7.40, ten behoeve van het onderzoek van gegevens de maatregelen nemen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn ter voorkoming van wegmaking, onbruikbaarmaking, wijziging of verlies van gegevens."

²⁷ Wet van 16 juli 2005, Stb. 2005, 390.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 17 van 89

*moment van de doorzoeking binnenkomen niet mogen worden vastgelegd. Uitgesloten is echter dat de doorzoeking of de netwerkzoeking tot doel heeft de vastlegging van zogenaamde toekomstige gegevens, gegevens die nog binnen moeten komen.*²⁸

Gelet op het nu voorgestelde artikel 2.7.43 Sv is voorstelbaar dat de opstellers van het Wetsvoorstel hier thans anders tegen aankijken. In de toelichting op het voorgestelde artikel 2.7.40 Sv wordt hieraan echter geen aandacht geschonken. Dit bevreemdt gelet op de potentiële mogelijkheden van een netwerkzoeking. Zelfs indien een netwerkzoeking aanvangt binnen een maand na inbeslagneming van de digitale-gegevensdrager of het geautomatiseerd werk is nauwelijks voorstelbaar dat geen kennis wordt genomen van nieuw binnenkomende berichten in de vorm van bijvoorbeeld (gepushte) mail, andersoortige berichten en dergelijke. Het ontbreken van beperkingen ten aanzien van de verlenging van de termijn van onderzoek als bedoeld in artikel 2.7.40, vijfde lid, Sv klemt daardoor temeer.

Bevriezing (artikel 2.7.41 Sv)

De Raad onderkent het belang van het kunnen 'bevroren' van gegevens. In een digitale wereld kan een dergelijke 'bevriezing' echter vergaande consequenties hebben, bijvoorbeeld als het gaat om gegevens die in een cloudomgeving zijn opgeslagen. Aangezien deze gegevens doorgaans toegankelijk zullen zijn via elk willekeurig geautomatiseerd werk dat met het internet verbonden is, zal bevriezing aan de bron moeten plaatsvinden, dus bij de aanbieder van de clouddienst. In veel gevallen zijn deze aanbieders in het buitenland gevestigd. In dat licht is het opmerkelijk dat in de MvT (p. 408) het maken van een image als meest vergaande vorm van bevriezing wordt genoemd. Dat is wellicht juist vanuit het perspectief van degene wiens gegevens aldus worden vastgelegd, maar vanuit het oogpunt van verstoring van gegevensverkeer lijkt dat juist een minder vergaande vorm van 'bevriezing'.

De Commissie Koops merkt over de 'bevriezing' in haar rapport op:²⁹

"Het maken van een image kan op zichzelf reeds een meer dan geringe inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer in gevallen waarin het totaal van die gegevens een min of meer volledig beeld geeft van bepaalde aspecten van iemands persoonlijke leven. De inbreuk bestaat eruit dat de gegevens ter beschikking van de opsporing komen. Bij bevriezing is dat echter (nog) niet het geval; de gegevens worden alleen veiliggesteld, maar mogen niet worden onderzocht totdat ze "ontdooit" zijn. Dit brengt met zich dat als voor het maken van een image als bevroeringsmaatregel voorzieningen zijn getroffen waardoor geen onderzoek aan de gegevens op de image uitgevoerd kan worden, in die gevallen voor het maken van de image dan geen voorafgaand bevel van de officier van justitie is vereist. Voor het "ontdooien" van de bevroren image, oftewel het vervolgens gebruiken van de image voor onderzoeksdoeleinden, is wel een bevel van de officier van justitie vereist."

De Raad geeft u in overweging hieraan in de MvT aandacht te besteden.

In de MvT (p. 407) wordt als voorbeeld van een situatie waarbij behoefte kan bestaan aan het treffen van maatregelen voorafgaand aan de betreding of de doorzoeking ten behoeve van de bevriezing het

²⁸ Kamerstukken II 2005-2006, nr. 29,441 nr. 3, p. 18.

²⁹ Commissie Koops, p. 104.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 18 van 89

voorbeeld gegeven van stoorzenders om draadloze communicatie te blokkeren. Dit is weliswaar een effectieve, maar niet erg onderscheidende methode, die, indien toegepast in een dichtbebouwde omgeving, vele gebruikers van communicatieapparatuur kan treffen. Het voert te ver om hier alle mogelijke scenario's te benoemen, maar dat 'bevriezing' van gegevens aanmerkelijk gecompliceerder en ingrijpender kan zijn dan het 'bevrozen' van een fysieke zoekingslocatie mag duidelijk zijn. Daardoor klemt het temeer dat deze bevoegdheid volledig in handen ligt van een willekeurige opsporingsambtenaar. De Raad beveelt aan enkele waarborgen aan te brengen, bijvoorbeeld door extra eisen te stellen aan de deskundigheid van de opsporingsambtenaar die deze bevoegdheid kan uitoefenen. Ook een limitering in de tijd is denkbaar.

Onderzoek gegevens aanbieder communicatiedienst

Anders dan in het huidige artikel 1251a Sv waarin wordt gesproken over 'gegevens (...) die niet voor deze bestemd of van deze afkomstig zijn', wordt in artikel 2.7.42 Sv de formulering gebruikt 'gegevens (die) klaarblijkelijk betrekking hebben op communicatie die (...)'. Deze laatste formulering kan de indruk wekken dat een beperking tot zogenaamde metadata is beoogd. Nu dat niet het geval lijkt te zijn, wordt in overweging gegeven deze formulering aan te passen, dan wel hieraan in de MvT aandacht te besteden.

Uitbreiding naar binnenkomende gegevens

De inhoud van artikel 2.7.43 Sv geeft op zichzelf geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. Wel wil de Raad kort stilstaan bij de opmerking in de toelichting dat het doel van deze bepaling niet kan zijn het vastleggen van communicatie die wordt gevoerd (begrepen als: dat het doel van het gebruik van de in deze bepaling gegeven bevoegdheid niet kan zijn). De indruk is dat het vastleggen van communicatie het belangrijkste doel zal zijn waarvoor de hier gecreëerde nieuwe bevoegdheid zal worden gebruikt. Als het 'meest aansprekende' voorbeeld daarvan wordt in de MvT (p. 410) genoemd het laten aanstaan van een smartphone waardoor er na de inbeslagname nog berichten kunnen binnenkomen. De kanttekening die daarbij gemaakt moet worden, is dat van werkelijke communicatie uit de aard der zaak doorgaans geen sprake zal zijn: het gaat alleen om binnenkomende berichten (tenzij de gebruiker van het apparaat nog in vrijheid is en via een ander, niet-inbeslaggenomen apparaat, communiceert en die berichten eveneens op het inbeslaggenomen apparaat binnenkomen, maar dat lijkt vooral een theoretisch scenario). Door enerzijds dit (correcte) voorbeeld te geven, maar anderzijds te benadrukken voor welk in de praktijk te verwaarlozen doel deze bevoegdheid niet mag worden gebruikt, straalt de MvT geen eenduidige boodschap uit.

Met genoegen is geconstateerd dat in het tweede lid van artikel 2.7.43 Sv ten aanzien van de verlengingsbevoegdheid van de officier van justitie een inhoudelijk criterium en een beperking qua duur is opgenomen.

Vordering gegevensverstrekking zakelijke gegevensverwerker

Uit de leden 3 en 4 van artikel 2.7.50 Sv volgt een volledig onbeperkte verlengingsbevoegdheid. Het hiervoor geleverde kritische commentaar ter zake van artikel 2.7.40, vijfde lid, Sv is ook hierop van toepassing. Korthedshalve wordt daarnaar verwezen.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 19 van 89

Vernietiging ontoegankelijk gemaakte gegevens

In het tweede lid van artikel 2.7.59 Sv wordt bepaald dat, indien nog geen vervolgingsbeslissing is genomen en niet bekend is bij welke rechtbank eventuele berechting zal plaatsvinden, tot het nemen van de hier aan de orde zijnde beslissing tot vernietiging van ontoegankelijk gemaakte gegevens bevoegd is de rechtbank van het arrondissement binnen het rechtsgebied waarvan de ontoegankelijkmaking heeft plaatsgevonden. Hoewel in de MvT (p. 438) wordt gesteld dat (onder meer) dit artikellid is overgenomen uit het huidige artikel 552fa juncto 552f Sv. Een dergelijke bepaling valt daarin evenwel niet terug te vinden, noch letterlijk noch qua strekking. Ingevolge artikel 552f, eerste lid, juncto 552fa, derde lid, Sv is thans bevoegd het gerecht waarvoor de zaak in eerste aanleg had kunnen worden vervolgd. Zonder alle verschillende wijzen waarop ontoegankelijkmaking de facto kan plaatsvinden hier te bespreken, dient de algemene vraag beantwoord te worden of – indien sprake is van ontoegankelijkmaking op afstand, wat zich in de praktijk vermoedelijk het vaakst zal voordoen, aangezien anders eerder gekozen zal worden voor onttrekking aan het verkeer van de drager van de gegevens – dit de plaats is waar de ontoegankelijkmaking plaatsvindt of de plaats waar de betreffende gegevens zich bevinden.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 20 van 89

3. BOEK 3 Sv

Beklag over het niet opsporen of vervolgen van strafbare feiten

De Raad heeft met instemming kennisgenomen van de aangebrachte wijzigingen in de voorgestelde beklagprocedure over het niet opsporen van strafbare feiten. Het tweede lid van artikel 3.2.1 Sv voorziet thans in een *voorprocedure* ten aanzien van het niet opsporen, zoals eerder door de Raad is bepleit in zijn advies over de consultatieversie van het Wetsvoorstel.³⁰

In de MvT (p. 591) worden ten aanzien van deze *voorprocedure* een vijftal stappen onderscheiden. Te beginnen met het bericht dat de opsporingsambtenaar stuurt aan de aangever, waarin aan laatstgenoemde wordt medegedeeld dat niet zal worden opgespoord. Dit bericht dient tevens de mededeling te bevatten dat de belanghebbende zich daarover kan beklagen bij de opsporingsinstantie. Vervolgens kan belanghebbende zich – na afwijzing van de klacht door de opsporingsinstantie – wenden tot de officier van justitie.³¹ Het valt de Raad op dat voornoemde procedure, in de MvT uitgeschreven als de stappen 1 tot en met 3, niet gecodificeerd is. Er wordt verwezen naar de bestaande praktijk uit de Aanwijzing voor de opsporing.³² Onduidelijk is wat hiermee wordt beoogd, nu een dergelijke procedure niet in die Aanwijzing is geregeld. Het zou de duidelijkheid ten goede komen om deze *voorprocedure* alsnog in een wettelijke bepaling op te nemen, met name nu de formele beslissing tot afwijzing van de klacht de toegang is tot de klachtprocedure bij de officier van justitie.

In artikel 3.2.1, tweede lid, Sv is opgenomen dat beklag over het achterwege blijven van opsporing alleen kan plaatsvinden tegen een beslissing van de officier van justitie. De Raad mist hier de *fictieve afwijzing*, waartegen – blijkens de MvT (p. 591) – ook beklag openstaat. De Raad geeft u in overweging gegeven dit artikellid overeenkomstig de MvT aan te vullen, zodat daaruit volgt dat ook bij het *niet tijdig beslissen* op de klacht beklag openstaat.³³

De Raad herhaalt zijn eerdere advies³⁴ om wettelijk te verankeren dat de mogelijkheid om aan een bevel tot vervolging een (ontbindende) voorwaarde te verbinden, in beginsel door het gerechtshof wordt gesteld en niet, zoals thans wordt voorgesteld,³⁵ door de officier van justitie.

Het is de Raad ook nu nog onduidelijk wat het vervolg zal zijn als het gerechtshof een bevel tot opsporing geeft.³⁶ De wettekst en de MvT bieden belanghebbenden de ruimte zich na dit bevel opnieuw tot het gerechtshof te wenden met een beklag over niet-vervolging. In het licht van het bevorderen van een goede communicatie met de belanghebbenden en het voorkomen van frustraties lijkt dit geen werkelijke verbetering ten opzichte van de huidige situatie, waarin een beklag over het uitblijven van vervolging in feite mede omvat de mogelijkheid te klagen over het uitblijven van de opsporing.

³⁰ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 22.

³¹ Niet duidelijk is overigens welke officier van justitie hier wordt bedoeld.

³² Stcr 2013, nr. 35757.

³³ MvT, p. 591: “5. bij afwijzing van de klacht door de officier van justitie of het niet tijdig beslissen op de klacht, kan de belanghebbende beklag instellen bij het gerechtshof over het achterwege blijven van opsporing van een strafbaar feit.

³⁴ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 24.

³⁵ Artikel 3.2.10, vierde lid, Sv.

³⁶ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 22.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 21 van 89

4. BOEK 4 Sv

4.1 Processuele sancties

Algemeen

De Raad heeft eerder kritisch geadviseerd over de voorgestelde regeling van de processuele sancties in de consultatieversie van het Wetsvoorstel en met klem aangedrongen op het handhaven van de huidige regeling van artikel 359a Sv.³⁷ Uit de thans voorgestelde regeling van processuele sancties (artikelen 4.3.12 Sv tot en met 4.3.15 Sv) leidt de Raad met genoegen af dat ten opzichte van het bestaande sanctie-instrumentarium van artikel 359a Sv geen grote wijzigingen worden aangebracht, noch in het grondpatroon van de toepassing daarvan.

Anders dan in de consultatieversie is er thans voor gekozen de processuele sancties op te nemen in één titel. Deze keuze komt de overzichtelijkheid van de regeling ten goede. Positief is ook dat de processuele sancties in Titel 3.3 van Boek 4 Sv zijn opgenomen in de volgorde waarin zij in het huidige artikel 359a Sv staan. Deze volgorde “*drukt uit dat de onderlinge verhouding tussen de sancties niet verandert. Die verhouding kan zo worden gekarakteriseerd dat niet naar een zwaardere processuele sanctie wordt gegrepen als een lichtere volstaat,*” aldus de MvT (p. 726). Daarnaast heeft de Raad met instemming kennisgenomen van het feit dat, hoewel niet expliciet in de wet vermeld, naast de processuele sancties de mogelijkheid van het enkel constateren van onrechtmatig handelen blijft bestaan (MvT, p. 726).

Voor zover de formulering van artikel 4.3.14, eerste lid, Sv (onrechtmatig handelen bij verkrijging bewijs) afwijkt van de formulering in artikel 359a Sv, begrijpt de Raad dat niet wordt beoogd dat de strafrechter in de toekomst ten aanzien van bewijsuitsluiting tot andere uitkomsten komt. Ook dat stemt de Raad gerust. Daarnaast heeft de Raad met instemming kennisgenomen van het behoud van de terminologie ‘niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie’ tegenover de eerder voorgestelde sanctie ‘verlies van vervolgingsrecht’.

De Raad maakt desalniettemin enkele kritische opmerkingen over de voorgestelde regeling. Zij hebben betrekking op:

- het relatieve gewicht dat aan enkele rechterlijke uitspraken wordt toegekend;
- de toegevoegde waarde van een op nieuwe leest geschoeide regeling, en
- de praktische gevolgen van die nieuwe regeling.

De Raad concludeert opnieuw dat de huidige regeling van processuele sancties onverkort dient te worden gehandhaafd.

In het Wetsvoorstel wordt het criterium verlaten dat een processuele sanctie enkel kan worden toegepast wanneer het vormverzuim niet meer kan worden hersteld. Daaraan ligt de motivering ten grondslag dat voor het opnemen van deze beperking geen aanleiding meer bestaat als de rechter onderzoeksresultaten

³⁷ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 22-31.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 22 van 89

alleen maar mag uitsluiten als *'het belang van een goede rechtsbedeling'* – een nieuw criterium – zich tegen het gebruik van het bewijs verzet.

De Raad acht het systematisch enigszins ongelukkig dat in artikel 4.3.13 Sv bij de toepassing van strafvermindering en in artikel 4.3.14 Sv, tweede lid, Sv bij de toepassing van bewijsuitsluiting voldaan lijkt te moeten zijn aan dit criterium van *'het belang van een goede rechtsbedeling'*, terwijl in artikel 4.3.14 Sv, eerste lid, Sv het criterium juist een corrigerende werking heeft.

Het criterium van de goede rechtsbedeling absorbeert kennelijk ook de Schutznorm, die voortaan ligt besloten in de belangenafweging die bij processuele sancties wordt gemaakt. In de MvT wordt hierover overwogen (p. 729): *"Concreet: indien het niet de verdachte is die door het onrechtmatig handelen is getroffen in het belang dat de overtreden norm beoogt te beschermen, is bewijsuitsluiting in de regel niet in het belang van een goede rechtsbedeling. Daarmee geeft deze regeling aan de Schutznorm een hechtere wettelijke basis dan het huidige artikel 359a."* Hiermee wordt een tweetal voor de rechtspraktijk vertrouwde en werkbare uitgangspunten te verlaten, te weten (1) de beperking van het toepassingsbereik tot vormverzuimen die niet herstelbaar zijn en (2) de in artikel 359a, tweede lid, Sv opgenomen maatstaf dat onder meer het voor de verdachte veroorzaakte nadeel bepalend is voor beantwoording van de vraag of sanctionering van onrechtmatig handelen in de opsporing aangewezen is. De Raad betwijfelt sterk of het nieuwe criterium meer helderheid biedt dan het bestaande kader. Hoe daaraan precies invulling zal worden gegeven zal zich in ieder geval in de praktijk en jurisprudentie moeten uitkristalliseren. Het is de vraag of de praktijk in dit verband gebaat is bij een periode waarin gezocht moet worden naar invulling en operationalisering van nieuwe maatstaven en de daarmee samenhangende jurisprudentiële onduidelijkheid.

Onder verwijzing naar enkele arresten van de Hoge Raad wordt de reikwijdte van de regeling verruimd. Toepassing van processuele sancties kan volgens de voorgestelde regeling ook aangewezen zijn bij ander onrechtmatig handelen, meer in het bijzonder door inlichtingen- en veiligheidsdiensten en door buitenlandse opsporingsambtenaren (MvT, p. 727). De Raad merkt in dit verband allereerst op dat de rechtspraak waarnaar wordt verwezen betrekking heeft op zeer uitzonderlijke gevallen. De Raad vraagt zich af of hieraan een zodanige betekenis moet worden toegekend dat tot codificatie moet worden overgegaan. Daarnaast wijst de Raad erop dat de in de MvT genoemde arresten van de Hoge Raad telkens als basis voor de beoordeling *'het recht op een eerlijk proces'* benoemen. Door de rechter dient te worden gewaarborgd dat aan de daarmee verbonden eisen steeds is voldaan. Processuele sancties bieden in voorkomende gevallen een noodventiel. De Raad betwijfelt of hierin voldoende grond is gelegen om de wettelijke regeling zo fundamenteel te herzien.

De Raad merkt ten slotte op dat enerzijds gesteld wordt dat de consequenties van het in de wet loslaten van de beperking tot onrechtmatig handelen binnen de opsporing naar verwachting beperkt zullen zijn (MvT, p. 736), terwijl anderzijds juist wordt gewezen op de internationalisering van de strafrechtspleging en het toenemend gebruik van resultaten van onderzoek dat in het buitenland is verricht als een aanleiding voor modernisering van de regeling van processuele sancties (MvT, p. 725). Hier lijkt sprake van een tegenstrijdigheid.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 23 van 89

Schadevergoeding

Aan de bestaande processuele sancties strafvermindering, bewijsuitsluiting en niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie, wordt in de ambtelijke eindversie als mogelijkheid (in het geval van schending van de redelijke termijn) toegevoegd de schadevergoeding. Aanleiding daarvoor is de overweging van de Hoge Raad dat het op de weg van de wetgever ligt de afweging te maken of de huidige wijze van compensatie – door middel van matiging van de straf – geheel of ten dele dient te worden vervangen door een andersoortig stelsel van compensatie, bijvoorbeeld compensatie in de vorm van financiële genoegdoening.³⁸ Deze suggestie is overgenomen in het voorgestelde artikel 4.3.12 Sv. De huidige werkwijze wordt ten dele vervangen, want naast compensatie door schadevergoeding, blijft compensatie in de vorm van strafvermindering voorsnog tot de mogelijkheden behoren. De Raad meent dat beide modaliteiten in geval van schending van de redelijke termijn in de toekomst mogelijk moeten zijn.

Artikel 4.3.12 Sv vormt tevens “een aanvulling op de voorziene procedure voor schadevergoeding na strafvorderlijk optreden”, aldus de MvT (p. 731). Wat precies bedoeld wordt met dit ‘aanvullende karakter’, blijkt niet uit de MvT. Ook de verhouding tussen schadevergoeding enerzijds op grond van artikel 4.3.12 Sv en anderzijds op grond van hoofdstuk 6 van Boek 6 Sv is onduidelijk. Aanvulling van de MvT op dit punt is geboden. De Raad merkt in dit verband op dat de schadevergoeding als bedoeld in Boek 6, hoofdstuk 6, Sv een geheel andere rechtsgrond heeft. Veelal gaat het bovendien om overheidshandelen dat als rechtmatig wordt beoordeeld maar dat niettemin aansprakelijkheid voor de ontstane schade in het leven roept. Dat tussen de verschillende vormen van compensatie een verhouding als die van communicerende vaten zou kunnen bestaan, ontgaat de Raad geheel. Evenmin valt in te zien hoe in het rechterlijk oordeel kan worden geanticipeerd op eventuele later te nemen beslissingen met betrekking tot andersoortige financiële compensatie.

Concluderend

De redenen voor de wijzigingen van de regeling van de processuele sancties, zo begrijpt de Raad de MvT, zijn met name van dogmatische aard. Daarnaast is acht geslagen op de discussie over de reikwijdte van de huidige regeling die onder meer is begrensd door de criteria van artikel 359a, aanhef, Sv (vormverzuimen opgetreden tijdens het voorbereidend onderzoek die niet herstelbaar zijn). De Raad acht deze redenen onvoldoende zwaarwegend om over te gaan een periode van nieuwe onzekerheid in te luiden waarin opnieuw naar evenwichten moet worden gezocht aan de hand van een geheel vernieuwd stelsel van maatstaven, terwijl het huidige stelsel in de praktijk goed functioneert.

4.2 De vordering van de benadeelde partij

Inleidende opmerkingen

In de ambtelijke eindversie treft de Raad in Boek 4 Sv een nieuwe regeling aan met betrekking tot de behandeling van de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij. Uit de MvT (p. 32) blijkt dat het aanvankelijke voornemen om voor de benadeelde partij zelfstandig hoger beroep tegen de niet-ontvankelijkverklaring te introduceren niet is doorgezet. Er is in het Wetsvoorstel beoogd op andere wijze een verbetering van de positie van de benadeelde partij te realiseren. Het accent ligt daarbij op een betere positie van de benadeelde partij in eerste aanleg, mede door de introductie van een mogelijkheid van een afgesplitste behandeling van de vordering. Daartoe wordt voorgesteld om de vordering van de

³⁸ HR 17 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:558.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk UIT 11857 STRA/RB
pagina 24 van 89

benadeelde partij zowel gevoegd te kunnen behandelen, dus in het kader van de behandeling van de strafzaak, als tijdens een afzonderlijke behandeling. De mogelijkheid van een afzonderlijke behandeling van de vordering zal niet onbeperkt opengesteld worden. Daartoe zal volgens de MvT (p. 608) nog onderzocht worden bij welke strafbare feiten een afzonderlijke procedure tot de mogelijkheden zal gaan behoren.

De Raad heeft onlangs aan u een advies uitgebracht over het conceptwetsvoorstel voor een Innovatiewet Sv.³⁹ Met deze Innovatiewet Sv wordt beoogd vooruitlopend op de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering ervaring op te doen met enkele vernieuwingen. De mogelijkheid tot afsplitsing van de vordering benadeelde partij maakt deel uit van de consultatieversie van dat wetsvoorstel. De Raad heeft in zijn advies daarover kritische opmerkingen gemaakt. De Raad volstaat hier met een verwijzing naar dat advies. Uit mededelingen van de minister voor Rechtsbescherming, gedaan tijdens het Algemeen Overleg Slachtofferbeleid met de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer op 27 november 2019, begrijpt de Raad inmiddels dat de minister de regeling heroverweegt en voornemens is eerst een commissie fundamenteeler onderzoek te laten doen naar het brede stelsel van schaderegelingen en schadevergoedingen en onevenwichtigheden daarbinnen en advies te laten uitbrengen over de vraag hoe te komen tot een uitvoerbaar en financieel bestendig kader.

Tegen deze achtergrond benadrukt de Raad – onder verwijzing naar zijn advies over de consultatieversie van de Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv – opnieuw dat er behoefte is aan een eenvoudige verwijzingsmogelijkheid voor de strafrechter.⁴⁰ Vorderingen die een onevenredige belasting van het strafgeding als bedoeld in artikel 361, derde lid, Sv opleveren, zouden op grond daarvan (al dan niet op verzoek van een procespartij) door de strafrechter ter verdere behandeling kunnen worden verwezen naar de *civiele* rechter. Dit doet meer recht aan de belangen van de benadeelde partij en de verdachte/veroordeelde alsook aan dat van een juiste rechtstoepassing. Hierbij dient aandacht uit te gaan naar het toepasselijke recht en in het bijzonder naar modaliteiten die het strafrecht wel, maar het civiele recht (nog) niet kent. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om behandeling van de civiele zaak zonder heffing van griffierechten, een verplichting tot procesvertegenwoordiging en de mogelijkheid tot oplegging van de schadevergoedingsmaatregel als bedoeld in artikel 36f Sr en de daaraan gekoppelde voorschotregeling. De voordelen die de behandeling en afdoening van de vordering binnen het strafproces op dit moment biedt, zouden van overeenkomstige toepassing kunnen worden verklaard op de civiele procedure.

Ten overvloede wordt opgemerkt dat het de Raad opvalt dat in de MvT met name wordt gesproken over het meer recht doen aan de belangen van de benadeelde partij, terwijl daar tegenover de belangen staan van de verdachte, die evengoed behoren te worden meegewogen. Naast de benadeelde partij is ook de verdachte procespartij in de voegingsprocedure, waarin burgerlijke rechten en verplichtingen worden vastgesteld en waarin (dus) aan de vereisten van een eerlijk proces – zoals bedoeld in artikel 6, eerste lid, EVRM – voor beide partijen (behoort te) worden voldaan.

³⁹ Advies inzake de Wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter bevordering van innovatie van verschillende onderwerpen in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering (Innovatiewet Strafvordering) d.d. 2 oktober 2019.

⁴⁰ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 d.d. 12 juli 2018, p. 55-58.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 25 van 89

4.3 De uitspraaktermijn en enkelvoudig sluiten

De Raad persisteert bij zijn eerder opmerking ten aanzien van het bepaalde in artikel 4.2.68, tweede lid, Sv.⁴¹ Het is onwenselijk dat de termijn voor het doen van een uitspraak, om klemmende redenen, tot uiterlijk zes weken kan worden verlengd. Dit biedt uitdrukkelijk geen oplossing, zeker niet voor iets dat in de praktijk überhaupt niet als probleem wordt ervaren. Sterker nog, de daarin gestelde termijn zal voor problemen gaan zorgen. De praktijk leert namelijk dat er bij complexe en/of bewerkelijke en/of omvangrijke zaken ook termijnen nodig zijn die de termijn van zes weken overschrijden. Het uitstellen van het sluiten van het onderzoek ter zitting, zoals thans praktijk is, maakt dat maatwerk mogelijk is. Alsdan is er gegarandeerd steeds voldoende tijd voor het schrijven van een goed gemotiveerd vonnis of arrest. De Raad verzoekt u dan ook nogmaals met klem artikel 4.2.68, tweede lid, Sv te schrappen.

In het verlengde hiervan verzoekt de Raad te voorzien in een mogelijkheid om een onderzoek van de meervoudige kamer enkelvoudig te kunnen sluiten.⁴²

4.4 Verschijningsplicht verdachte

De Raad persisteert bij zijn eerdere advies over de in artikel 4.2.2 en 4.3.26 Sv voorgestelde verschijningsplicht van de verdachte.⁴³ In de kern komt dat advies erop neer dat de verschijningsplicht onnodig, onwenselijk en belastend is voor het strafproces en daarom met klem wordt ontraden.

In de MvT (p. 647) wordt gerefereerd aan het Regeerakkoord 2017-2021. Volgens dit Regeerakkoord draagt de verschijningsplicht bij aan het voorkomen van recidive en vergroot deze het delictsbesef. De Raad herhaalt dat voor een verdachte ten tijde van de terechtzitting de onschuldpresumptie in volle omvang geldt. Hij kan niet worden gedwongen een tot hem gerichte slachtofferverklaring aan te horen. Het spreekrecht is ook niet bedoeld om het slachtoffer in de gelegenheid te stellen een verdachte de les te lezen en alvast te “straffen”. Daar komt bij dat niet is gezegd dat het slachtoffer het direct toespreken van de verdachte op prijs stelt,⁴⁴ zo is ook de ervaring van het openbaar ministerie.⁴⁵

Daarnaast is het aan de verdachte om te bepalen of hij van zijn aanwezigheidsrecht gebruik wenst te maken, als hij dit in het belang van zijn verdediging geraden acht. Het is maar zeer de vraag of het de waarheidsvinding en de kwaliteit van de beslissing van de rechter ten goede komt als een verdachte (standaard) tegen zijn wil in tot die verschijning gedwongen wordt.

Daarnaast vraagt de Raad nogmaals uitdrukkelijk aandacht voor de willekeur die de voorgestelde regeling met zich brengt. Het is de vraag waarom voor de toepasselijkheid van de verschijningsplicht het verblijf in voorlopige hechtenis doorslaggevend is. De ernst van het feit staat immers voorop. Als deze keuze uit puur praktisch oogpunt is ingegeven, overtuigt de argumentatie voor de verschijningsplicht niet. Overigens geldt als uitgangspunt dat een verdachte zijn strafproces in vrijheid afwacht. Aanvulling van de MvT is geboden.

⁴¹ Advies inzake de wetsvoorstellen tot vaststelling van de Boeken 3, 4, 5 en 6 van het Wetboek van Strafvordering (Modernisering Sv) van de Raad voor de rechtspraak, gedateerd 12 juli 2018, pagina 44.

⁴² Vgl. de aankondiging op p. 85 en 86 van Kamerstukken II 2015-2016, 29 279, nr. 278 (Contourennota Modernisering Sv), die de Raad niet uitgewerkt ziet in het Wetsvoorstel.

⁴³ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 44-45 en Advies uitbreiding slachtofferrechten d.d. 10 september 2018.

⁴⁴ Kamerstukken II 2013-2014, 33 552, nr. 8, p. 2.

⁴⁵ Kamerstukken II 2017-2018, 33 552, nr. 28, p. 6-7.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 26 van 89

Inmiddels is bij de Tweede Kamer het wetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht in verband met de nadere versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces (Wet uitbreiding slachtofferrechten) aanhangig gemaakt.⁴⁶ De hier bedoelde verschijningsplicht maakt ook daarvan deel uit (art. 258a Sv). Anders dan in het onderhavige Wetsvoorstel is de verschijningsplicht in het wetsvoorstel Wet uitbreiding slachtofferrechten evenwel beperkt tot de inhoudelijke behandeling van de strafzaak. Deze geldt derhalve niet voor bijvoorbeeld regie- of uitspraakzittingen. Daarnaast kan de voorzitter op basis van die regeling ook bij de inhoudelijke behandeling van de zaak afzien van de verplichte verschijning van de verdachte in verband met zwaarwegende belangen van de verdachte, het slachtoffer of een van de andere procesdeelnemers dan wel in het geval geen van de procesdeelnemers de verplichte verschijning wenselijk of noodzakelijk vindt. Mocht u besluiten de verschijningsplicht in het Wetsvoorstel te handhaven, dan verzoekt de Raad u om deze in overeenstemming te brengen met artikel 258a Sv, zoals voorgesteld in het wetsvoorstel Wet uitbreiding slachtofferrechten.

Ten slotte vraagt de Raad uw aandacht voor de mogelijkheden tot het gebruik van videoconferentie. In de MvT wordt overwogen (p. 215):

"In Boek 4 is voor bepaalde categorieën van verdachten een plicht ingevoerd om bij het onderzoek op de terechtzitting en bij de zitting waarop einduitspraak wordt gedaan aanwezig te zijn (artikel 4.2.2 en 4.3.26). Hoewel dus in beginsel aan deze verschijningsplicht kan worden voldaan indien de zitting per videoconferentie plaatsheeft, ligt het niet in de lijn der verwachting dat videoconferentie in deze situaties veel zal worden toegepast."

In de Nota van Toelichting (p. 4) bij het conceptbesluit wijziging Besluit videoconferentie, dat door u op 12 juni 2019 in consultatie is gebracht, wordt stelliger opgemerkt dat het niet logisch voorkomt om videoconferentie in deze situatie toe te passen, tenzij de verschijning van de verdachte niet op andere wijze dan per videoconferentie kan worden bewerkstelligd.

De Raad verzoekt u om (ook bij gelegenheid van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel uitbreiding slachtofferrechten) nader aandacht te besteden aan de mogelijkheden tot het gebruik van videoconferentie bij de toepassing van de verschijningsplicht, waarbij er de Raad ervan uitgaat dat de ruimte voor dat gebruik er zal moeten zijn.

4.5 De ontnemingsprocedure

Ten aanzien van de behandeling van de ontnemingsvordering betreurt de Raad dat de huidige regeling niet in volle omvang is behouden.⁴⁷

Wel lijkt de in de consultatieversie voorgestelde hoofdregel, te weten dat de ontnemingsvordering gelijktijdig met de strafzaak wordt aangebracht, behandeld en tot één uitspraak leidt, te zijn verlaten. Gelijktijdige behandeling en afzonderlijke behandeling initieel of na afsplitsing kan allebei, zo luidt het onderhavige voorstel. Daarmee wordt aangesloten bij de bestaande praktijk waarbij eenvoudige

⁴⁶ Kamerstukken II 2019-2020, 34 349.

⁴⁷ Zie in dit verband ook het advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 68-71.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 27 van 89

ontnemingszaken veelal samen met de strafzaak worden aangebracht, terwijl bij ingewikkelde zaken een afzonderlijke behandeling juist moet voorkomen dat de hoofdprocedure geen vertraging ondervindt als gevolg van het financieel onderzoek naar de omvang van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Op grond van het Wetsvoorstel kan een gelijktijdig aangebrachte vordering door de rechter worden afgesplitst. Ook de officier van justitie kan terugkomen op zijn beslissing om de vordering gelijktijdig aan te brengen met de strafzaak door deze in te trekken en afzonderlijk aan te brengen. De Raad heeft met instemming kennisgenomen van dit herziene voorstel. Volgens de MvT (p. 608) wordt de afzonderlijke behandeling echter niet onbeperkt opengesteld en zal de komende tijd nader worden onderzocht en afgewogen in welke gevallen, in het bijzonder ook bij welke strafbare feiten, die mogelijkheid kan worden geopend. De Raad verzoekt u nadrukkelijk om een wetsvoorstel dat daarop ziet te zijner tijd ter consultatie aan hem voor te leggen.

In aanvulling hierop overweegt de Raad het volgende.

Wanneer geld in beslag is genomen, wordt er van staatswege rente vergoed (vervolgprofijs), hetgeen alleszins billijk is. Dit roept echter de vraag op waar in het ontnemingsrecht de tegenhanger is geregeld als door de rechter een betalingsverplichting is opgelegd. Zou het dan niet even billijk zijn als vanaf *dat* moment rente wordt berekend (aangezegd)? Wanneer (veel) later in hoger beroep de betalingsverplichting *uiteindelijk* (cassatie en ver-/terugwijzing daaronder begrepen) hoger/lager wordt vastgesteld, is dat geen probleem. Op enig moment zal een definitieve verrekening dienen plaats te vinden. Het gaat om de ratio van de ontnemingsmaatregel die aldus wordt gerespecteerd. Anders is het financieel verstandig om de procedure te blijven traineren, bijvoorbeeld door te verzoeken grote aantallen getuigen te horen. Ter voorkoming hiervan wordt in overweging gegeven om wettelijk vast te leggen dat zodra door een rechter een betalingsverplichting in ontnemingszaak is vastgesteld, over dat bedrag rente is verschuldigd, indien en voor zover geen verhaalsobjecten en of gelden in beslag zijn genomen en dus beschikbaar zijn om betaling te effectueren. Het is dan aan de veroordeelde om haast te maken of geen rechtsmiddel aan te wenden vanwege oplopende kosten.

Daarnaast wijst de Raad erop dat het de overzichtelijkheid niet ten goede komt dat de bepalingen over de ontnemingsvordering verspreid door het Wetsvoorstel zijn opgenomen.⁴⁸ De Raad beveelt aan die bepalingen te hergroeperen.

Ten aanzien van de maximale termijn voor het wijzen van een vonnis/arrest in een zaak met een ontnemingsvordering valt op dat ook in de ambtelijke eindversie van het Wetsvoorstel deze termijn wordt gesteld op zes weken. In de mogelijkheid bij complexe vorderingen te komen tot een langere uitspraaktermijn dan zes weken wordt derhalve niet voorzien. De Raad herhaalt dat een termijn van zes weken niet altijd afdoende zal zijn. Hij verzoekt u om in artikel 4.4.28, eerste lid, aanhef en onder e, Sv op te nemen dat deze termijn éénmaal kan worden verlengd.

⁴⁸ Titel 4.3 De vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (artikelen 4.4.20 tot en met 4.4.34 Sv), Afdeling 4.2.3 De vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (artikelen 5.4.41 tot en met 5.4.44 Sv), Afdeling 5.2.2 De vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (artikel 5.5.20 Sv), Tweede titel Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (artikel 6.4.9 tot en met artikel 6.4.19), Titel 5.5 Bevoegdheden in verband met de ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel (artikelen 6.5.7 tot en met 6.5.9 Sv), Vierde Titel Geldelijke straffen en maatregelen (artikel 6.6.25 tot en met 6.6.27).

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 28 van 89

De Raad herhaalt dat dat het aanbeveling verdient dat het openbaar ministerie wordt verplicht steeds werk te maken van een aanvullende ontnemingsvordering die ziet op het berekende vervolprofijs ten tijde van de behandeling in eerste aanleg, hoger beroep en voor de cassatieperiode. Dit laatste kan mogelijk het hoge percentage cassaties in ontnemingszaken terugdringen.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 29 van 89

5. BOEK 5 Sv

5.1 Intrekkingen appel en cassatieberoep

De Raad vraagt opnieuw aandacht voor de problematiek rond de intrekkingen van ingestelde appellens kort voor de zitting en na het oproepen van de procesdeelnemers, als ook voor cassatieberoepen waarbij geen middelen worden ingediend.

Artikel 4.3.22 Sv gaat als hoofdregel uit van volledige uitwerking van het vonnis en arrest binnen drie maanden na indiening van het rechtsmiddel. In de praktijk wordt een groot aantal zaken door de rechtbank en het hof voor niets uitgewerkt omdat de verdachte of zijn raadsman het hoger beroep kort voor de behandeling weer intrekt, terwijl daaraan tal van administratieve maar vooral inhoudelijke werkzaamheden (zoals voorbereiding voor de zitting of de behandeling) zijn voorafgegaan en zittingsruimte verloren gaat. De tijdige behandeling van zaken komt daarmee nog verder onder druk te staan.

Het percentage door verdachten ingestelde cassatieberoepen, zonder dat daarbij een schriftuur houdende middelen van cassatie (tijdig) is ingediend, bedroeg voor alle hoven in 2017 ongeveer 44%, in 2018 38% en in 2019 tot en met september 43% van alle bij de Hoge Raad verwerkte cassaties. Het aantal intrekkingen door of namens de verdachte bedroeg voor alle hoven in de jaren 2017 en 2018 19% en in 2019 tot en met september 20%.

De Raad is graag bereid mee te denken over het terugdringen van dit grote probleem. Oplossingen op financieel terrein liggen daarbij het meest voor de hand.

5.2 Unusrechter

Uit het voorgestelde artikel 5.4.46 Sv volgt als uitgangspunt dat verdachten in zaken die in eerste aanleg door een enkelvoudige kamer zijn behandeld, en waarin een straf of maatregel is opgelegd, worden opgeroepen voor een enkelvoudige kamer van het gerechtshof. De Raad leest de MvT (p. 899) zo dat een verdachte desondanks wordt opgeroepen voor de meervoudige kamer indien de raadsheer die zitting heeft in de enkelvoudige kamer van oordeel is dat de zaak niet van eenvoudige aard is of dat het belang ervan zich tegen behandeling door een enkelvoudige kamer verzet. Of de zaak van eenvoudige aard is, dient daarbij te worden beoordeeld naar de vragen die in hoger beroep voorliggen. De beslissing tot meervoudige behandeling wordt alsdan genomen vóórdat de oproeping voor de zitting uitgaat. Indien deze lezing van de MvT juist is, verzoekt de Raad dit meer expliciet te formuleren. Indien deze lezing onjuist is, zou dit onnodig leiden tot veel extra belasting en werkzaamheden voor de gerechtshoven. In dat geval dient immers eerst een zitting te worden gehouden waarop de zaak wordt verwezen naar een ander forum, waarbij de planning en appointering naar verwachting zullen leiden tot langere doorlooptijden.

De Raad verwijst in dit verband naar zijn eerdere opmerking dat er vele zaken bestaan die in eerste aanleg door een enkelvoudige kamer behandeld zijn, maar waarbij er goede redenen zijn om de behandeling in hoger beroep aan een meervoudige kamer toe te vertrouwen.⁴⁹ De toelichting op de ambtelijke eindversie maakt het mogelijk dat een ruimere wettelijke regeling in lijn met het gekozen

⁴⁹ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 50-51.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 30 van 89

uitgangspunt wordt toegepast. Met de opstellers van het Wetsvoorstel is de Raad van oordeel dat er geen aanleiding is om het onmogelijk te maken dat een zaak die in eerste aanleg door de politierechter is berecht in hoger beroep bij de meervoudige kamer wordt aangebracht. De beslissing daarover dient bij de rechter te liggen. In lijn daarmee hebben de gerechtshoven zelf al criteria en indicatoren geformuleerd aan de hand waarvan de vraag kan worden beantwoord welke zaken in ieder geval enkelvoudig of meervoudig zouden moeten worden voldaan. Zij leiden tot een groter aantal zaken dat in hoger beroep door een enkelvoudige kamer wordt afgedaan.

5.3 Instemmingsvereiste

Artikel 5.4.11 Sv biedt vooralsnog te weinig flexibiliteit om bij onderzoekswensen een tijdige berechting (korte doorlooptijd) te bevorderen. Het instemmingsvereiste is gehandhaafd en dat zal een vertragende factor kunnen zijn. Nogmaals wordt opgemerkt dat het opnemen van een instemmingsvereiste zou betekenen dat de huidige werkwijze bij meerdere hoven wordt belast met een verzwaring van de administratieve processen, teneinde een instemming te vragen die men nagenoeg altijd krijgt.⁵⁰ De Raad acht het van belang dat daar waar dat mogelijk is, wordt gekozen voor een oplossing die passend is voor alle hoven.

Een oplossing kan in dit geval worden gevonden in het schrappen van het instemmingsvereiste van het zesde lid, of het opnemen van een omgekeerde “tenzij-bepaling”: de getuige wordt bij de raadsheer-commissaris gehoord, tenzij de verdediging gemotiveerd de instemming onthoudt.

Een ander alternatief is de verdediging en de advocaat-generaal verplichten om zich in het verzoek en de reactie daarop reeds over de instemming uit te laten en in de wet op te nemen dat wanneer het verder niet wordt gemotiveerd, er vanuit gegaan mag worden dat de verzoeker en de advocaat-generaal instemmen met het verrichten van onderzoekshandelingen door raadsheer-commissaris.

Het dient in ieder geval op eenvoudiger wijze dan thans wordt voorgesteld mogelijk te blijven een getuigenverhoor bij de raadsheer-commissaris te laten plaatsvinden.

5.4 Bevoegdheden van de raadsheer-commissaris

In artikel 5.4.4.8 Sv van de consultatieversie werden de bepalingen genoemd die van toepassing zijn op het onderzoek door de raadsheer-commissaris. Dat was hoofdstuk 10 van Boek 2 Sv, met uitzondering van onder andere de artikelen 2.10.1.1 Sv tot en met 2.10.1.10 Sv. Daaronder vielen dus ook de artikelen 2.10.1.8 (nu 2.10.8) en 2.10.1.9 (nu 2.10.9) Sv. Het eerste artikel regelt de mogelijkheid voor de raadsheer-commissaris om opdrachten te geven aan de politie, het tweede om verhoren te laten uitvoeren door de politie. Beide bevoegdheden heeft de raadsheer-commissaris nu wel en zouden dus in het nieuwe Sv verdwijnen. In vergelijking met de consultatieversie is in de ambtelijke eindversie van het Wetsvoorstel in artikel 5.4.9 Sv een aantal van de artikelen 2.10.1 Sv tot en met 2.10.10 Sv alsnog van toepassing verklaard. De artikelen 2.10.8 Sv en 2.10.9 Sv zijn echter nog steeds uitgezonderd. Ook bij verwijzing naar de raadsheer-commissaris vanaf de zitting (artikel 5.4.23 jo. artikel 4.2.53 Sv) zijn deze bepalingen niet van toepassing.

⁵⁰ Vgl. advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv, p. 55.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 31 van 89

De bevoegdheid om de politie opdrachten te geven is van belang om getuigen te vinden die in opdracht van het hof moeten worden gehoord. Informatie uit de politiestructuren of navraag bij personen is daarvoor vaak van doorslaggevend belang.

De bevoegdheid om een getuige door de politie te laten horen, kan van belang zijn als het gaat om het horen van kinderen of getuigen met een beperking in een verhoorstudio. In de praktijk komt het regelmatig voor dat dergelijke getuigen op deze wijze worden gehoord. De raadsheer-commissaris is dan met de advocaat en eventueel de advocaat-generaal in een andere ruimte aanwezig om mee te kijken, maar het verhoor wordt gedaan door de politie. De politie kan wel aanvullende vragen stellen die door de personen in de andere ruimte worden aangedragen. Niet duidelijk is of de wetgever vindt dat deze situatie valt onder artikel 2.10.9 Sv of onder artikel 2.10.20 Sv, dat toestaat een opsporingsambtenaar vragen te laten stellen. Volgens de toelichting op het laatste artikel (MvT, p. 543) impliceert dit dat de raadsheer-commissaris zelf aanwezig is en de leiding heeft. Dat duidt erop dat deze wijze van verhoor valt onder artikel 2.10.9 Sv.

5.5 De raadsheer-commissaris als zittingsrechter

In de MvT (p. 859-860) wordt aandacht besteed aan de betekenis van artikel 5.4.11, zesde lid, Sv voor de raadsheer-commissaris. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee modaliteiten van nader onderzoek door het horen van een getuige/deskundige, te weten: (a.) door de vaste raadsheer-commissaris, dan wel (b.) door de door de voorzitter aangewezen raadsheer-commissaris. De rechtspraak zou er mee gediend zijn wanneer dit onderscheid scherper geformuleerd wordt, mede gelet op de betekenis van artikel 5.4.16 Sv in samenhang met artikel 4.2.1, tweede lid, Sv voor de raadsheer-commissaris. In dit kader wordt verwezen naar een artikel in het Nederlands Juristenblad waarin auteurs het arrest HR 9 januari 2018, ECLI:NL:HR:2018:21 analyseren en de conclusie trekken dat uit de wetsgeschiedenis van artikel 268 Sv en artikel 415 Sv slechts één conclusie kan worden getrokken, namelijk dat artikel 268 Sv van overeenkomstige toepassing is in hoger beroep.⁵¹ De zinsnede in de MvT (p. 860) "*Deze raadsheer kan aan het onderzoek op de terechtzitting deelnemen, tenzij bij het verhoren van de getuige of deskundige is bepaald dat de verdachte en zijn raadsman daarbij niet aanwezig zijn,*" lijkt terug te slaan op de raadsheer-commissaris als bedoeld onder (b.), waarbij de eventuele onverenigbaarheid volgt uit de eventuele uitsluiting van de aanwezigheid van de verdachte en de raadsman bij het verhoor. Een nadere toelichting is gewenst.

Verzoeken aan de voorzitter

Het komt regelmatig voor dat voorafgaand aan de zitting onderzoek wordt gedaan door een deskundige, bijvoorbeeld een psychologisch onderzoek, omdat de verdachte eerder niet wilde meewerken, maar in hoger beroep wel, of omdat het onderzoek inmiddels te oud is om een tbs-maatregel op te leggen. Ook een aanvullend forensisch onderzoek voorafgaand aan de zitting komt voor.

Artikel 5.4.9 Sv geeft de raadsheer-commissaris de bevoegdheid een deskundige te benoemen op vordering van advocaat-generaal, op verzoek van de verdachte of op bevel van de voorzitter. Artikel 5.4.11 Sv geeft de mogelijkheid een verzoek te doen aan de voorzitter om getuigen en deskundigen te horen, waarbij de voorzitter dit horen (met toestemming) kan opdragen aan de raadsheer-commissaris. In die bepaling ontbreekt echter de mogelijkheid voor de voorzitter aan de raadsheer-commissaris op te

⁵¹ J.W.H.G. Loyson e.a., De raadsheer-commissaris als zittingsrechter, NJB 2018, afl. 29, nr. 1511, p. 2160-2164.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 32 van 89

dragen een deskundige te benoemen. De reden voor dit onderscheid is niet duidelijk en roept de vraag op waarom de voorzitter niet op verzoeken van een van partijen een deskundigenonderzoek kan bevelen, wanneer hij een regiefunctie heeft voorafgaand aan de zitting.

5.6 Opgave van getuigen door de verdediging

De Raad heeft in overweging gegeven te voorzien in een regeling die de door de hoven gerealiseerde 'beweging naar voren' veilig kan stellen. Hij constateert dat dit ten dele is gelukt. Met name ten aanzien van zaken waarin een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of een tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel van meer dan een jaar wordt opgelegd (art. 4.3.22 lid 3 Sv), ontstaat het risico dat zaken te lang op de plank blijven liggen in afwachting van onderzoekswensen na een betekende kennisgeving. (art. 5.4.11 lid 3 Sv). Zowel op grond van de huidige wet als het Wetsvoorstel kunnen door de verdachte binnen twee weken na het instellen van hoger beroep onderzoekswensen bij appelschriftuur worden opgegeven (art. 410 Sv). Dat moment bevindt zich in een zeer vroeg stadium van het hoger beroep. Sinds de invoering van het voortbouwend appel in januari 2005 is de opgave van getuigen bij schriftuur niet langer vrijblijvend vanwege de koppeling met het getuigen criterium.⁵²

Een belangrijke onvolkomenheid in de bestaande praktijk – vonnissen zijn nog niet altijd tijdig uitgewerkt en zittingsprocessen-verbaal niet altijd tijdig opgemaakt – wordt thans gedekt omdat het getuigen criterium onder het huidige recht 'meebeweegt' en ruimer is naarmate de informatiepositie van de verdediging slechter is.⁵³ Vaak is de verdediging ook met een verkort vonnis al wel in staat om te weten waar de knelpunten zitten en welke getuigen zij wenst te horen. In het algemeen is er in het belang van de waarheidsvinding ook veel voor te zeggen om niet te lang te wachten met het horen van getuigen. De werkwijze die sinds het project 'Innoverende Hoven'⁵⁴ bij alle hoven gangbaar is, sluit goed aan bij de behoeften van de praktijk. Ook de doorlooptijden zijn er duidelijk bij gebaat. Het risico bestaat dat deze innovatie deels teniet gaat omdat de termijn waarbinnen de verdachte zijn getuigen – op straffe van een strenger criterium – dient op te geven in het Wetsvoorstel later in de tijd komt te liggen en het werkproces meer afhankelijkheden krijgt. De 'tweewekentermijn' voor het opgeven van getuigen is niet langer gekoppeld aan een enkele handeling van de verdachte (het instellen van hoger beroep), maar aan een samenstel van handelingen waar de rechtbank, het hof en het Openbaar Ministerie die ieder hun afzonderlijke rol hebben. Eerst dan gaat de tweewekentermijn voor het opgeven van getuigen lopen. Dat moment kan dus weken of maanden na het instellen van hoger beroep zijn. Al die tijd kan het dossier onaangeroerd op de plank blijven liggen.

Het is winst dat de appelschriftuur voorzien van onderzoekswensen in zijn huidige vorm blijft bestaan (art. 5.4.7 lid 2 Sv) en dat er ook een mogelijkheid is om deze te kunnen aanvullen (art. 5.4.10 lid 3 onder d Sv). Dat is van belang omdat deze ingang de verdediging de gelegenheid geeft om in een vroegtijdig stadium kenbaar te maken dat er behoefte is aan het horen van getuigen. De Raad benadrukt echter dat deze faciliteit te vrijblijvend is, omdat de koppeling met het getuigen criterium vervalft. De thans bestaande prikkel voor de verdediging om de rechten van de verdachte veilig te stellen door in een zo vroeg mogelijk stadium getuigen op te geven, ontbreekt. De Raad geeft in overweging om te voorzien in een regeling die beter aansluit bij de huidige praktijk.

⁵² Kamerstukken II 2003-2004, 29 254, nr. 3, p. 13.

⁵³ HR 1 juli 2014, ECLI:NL:HR:2014:1496.

⁵⁴ Innoverende Hoven is een denktank van de appelrechtspraak die is gericht op innovatie.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 33 van 89

6. BOEK 6 Sv

6.1 Jeugdigen en jongvolwassenen

De Raad heeft met genoegen kennisgenomen van het feit dat verschillende eerder door hem gemaakte opmerkingen ten aanzien van deze titel zijn overgenomen in de ambtelijke eindversie.⁵⁵ Ten opzichte van de consultatieversie zijn in het oog springende wijzigingen aangebracht. Voor een aanzienlijk deel betreft het invlechtingen van bepalingen die in het huidige Wetboek van Strafvordering zijn opgenomen met de Wet ter implementatie van EU-richtlijn 2016/800/EU.⁵⁶ De aan deze richtlijn ten grondslag liggende gedachte dat (in de terminologie van de richtlijn:) kinderen niet zelfstandig in staat zijn het recht op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 EVRM te verwezenlijken en dus bij die verwezenlijking moeten worden ondersteund, krijgt als gevolg daarvan ook uitwerking in het Wetsvoorstel.

Hierna zal met betrekking tot de bepalingen in het Wetsvoorstel die zien op de berechting van jeugdigen en jongvolwassenen eerst worden ingegaan op (de wenselijkheid van herbezinning ten aanzien van) het huidige systeem, daarna op de vragen die het voorliggende Wetsvoorstel oproept en ten slotte op enkele afzonderlijke bepalingen.

Verdachten in de leeftijd van 18 tot 23 jaar – een voorstel tot herbezinning

Een belangrijke wijziging betreft de toepassing van strafvorderlijke voorschriften op de groep 18- tot 23-jarigen, ten aanzien van wie gekozen kan worden voor toepassing van het jeugdstrafrecht. De Raad acht het positief dat daarvoor bijzondere aandacht is en er voor een deel tegemoet gekomen is aan de eerdere adviezen van de Raad. Tegelijkertijd roept het Wetsvoorstel, zoals dat er nu ligt, vragen op met betrekking tot de praktische uitvoerbaarheid.

Het blijft hierbij ingewikkeld dat niet gekozen wordt voor een écht adolescentenstrafrecht dat het uitgangspunt vormt voor alle meerderjarigen van 18 tot 23 jaar. Hoewel maatwerk in jeugdstrafzaken (en ook in zaken tegen meerderjarigen ten aanzien van wie wordt voorgesorteerd op toepassing van het jeugdstrafrecht) van zeer groot belang is, mag dit niet ten koste gaan van rechtseenheid en rechtsgelijkheid bij de berechting van deze kwetsbare groep verdachten. Het lijkt vrijwel onmogelijk om door aanpassingen in bestaande wetgeving het gewenste resultaat te bereiken. Gebleken is dat zowel de consultatieversie als de thans voorgestelde regeling in de ambtelijke eindversie op een aantal grote praktische problemen stuit. De in de praktijk en literatuur geformuleerde meer fundamentele vragen over vormgeving van het zogenoemde adolescentenstrafrecht spelen daarbij een belangrijke rol.

De Raad geeft u in overweging om de meer fundamentele vragen eerst te beantwoorden alvorens aanpassingen op dit specifieke terrein door te voeren. Daarbij zal moeten worden gezien in hoeverre het huidige systeem voldoet dan wel of dit ingrijpende aanpassing behoeft.

Op 1 april 2014 trad de Wet adolescentenstrafrecht in werking.⁵⁷ Sindsdien is het mogelijk om aan jongvolwassenen tot 23 jaar een straf op te leggen met toepassing van het jeugdstrafrecht. Kennis en inzichten uit de (neuro)biologie en –psychologie speelden een belangrijke aanleiding voor deze

⁵⁵ Zie advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018.

⁵⁶ Wet van 15 mei 2019, Stb. 2019, 180, in werking getreden op 1 juni 2019.

⁵⁷ Wet van 27 november 2013, Stb. 2013, 485.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 34 van 89

wettelijke regeling. In zijn artikel *Jeugdsanctie voor volwassen veelpleger?*⁵⁸ concludeert Ido Weijers dat het uitgangspunt – anders dan verwoord in de MvT bij de Wet adolescentenstrafrecht – zou moeten zijn dat “zwarte jongens” in principe niet voor toepassing van het jeugdstrafrecht in aanmerking zouden moeten komen. Het gaat om een kleine groep van geharde routiniers. Voor de andere verdachten in de leeftijdscategorie van 18 tot 23 jaar, zo’n 70% van de totale groep, is jeugdstrafrecht juist wel passend. Dit verhoudt zich slecht met het principe dat toepassing van het commune strafrecht voor deze groep het uitgangspunt is. Het sluit ook niet aan bij de kennis en inzichten uit de (neuro)biologie en –psychologie die in elk geval leren dat het brein pas is uitontwikkeld rond de leeftijd van 24 jaar. Hierbij past als uitgangspunt beter toepassen van het jeugdstrafrecht, zeker waar het lichte kwajongensstreken en minder ernstige vergrijpen betreft (waarmee de toepassing in zaken waarin het gaat om zeer ernstige feiten zeker niet moet worden uitgesloten).

Uit onderzoek komt naar voren dat de gemiddelde jongvolwassene uit de doelgroep van 18 tot 23 jaar meer functioneert als een 16-jarige dan als een 30-jarige.⁵⁹ Daarbij past ook de benadering die uitgaat van het (in beginsel) toepassen van het jeugdstrafrecht. Ook Bartels werpt de vraag op of het feit dat bij het de totstandkoming van de Wet adolescentenstrafrecht weinig aandacht is besteed aan de vraag of het gegeven dat de hersenen van jeugdigen niet op 18-jarige, maar eerst op 24-jarige leeftijd zijn uitontwikkeld, reden moet zijn om de werking van het jeugdstrafrecht uit te breiden.⁶⁰ Het is niet goed uit te leggen waarom toepassing van het commune recht als uitgangspunt geldt, terwijl de veronderstelling is dat het brein bij het grootste gedeelte van deze groep jongvolwassenen niet uitontwikkeld is.

Het WODC heeft inmiddels een rechtsvergelijkend onderzoek uitgevoerd, waarbij onder meer is gekeken naar het Duitse systeem.⁶¹ Daarin geldt als uitgangspunt dat alle jongvolwassenen in aanmerking kunnen komen voor het jeugdstrafrecht. Zo’n twee derde van de jongvolwassenen tot 21 jaar wordt in Duitsland gesanctioneerd op grond van het jeugdstrafrecht. Dit is veel meer dan Nederland het geval is (in ongeveer 5% van de zaken tegen een 18-tot 23-jarige dader wordt een jeugdsanctie opgelegd).⁶²

In het belang van maatschappelijk effectieve rechtspraak is het van belang het huidige systeem kritisch te bekijken en te bezien waar verbetering nodig dan wel mogelijk is. De Raad beveelt u aan de resultaten van voornoemd WODC-onderzoek te gebruiken voor een herbezinning van het zogenoemde adolescentenstrafrecht en de toepassing van het jeugdstrafrecht. Dát moment kan worden aangegrepen om te beoordelen welke strafprocessuele voorschriften op welk moment voor wie dienen te gelden. Te denken valt aan een systeem waarbij voor alle jongvolwassenen tot 23 jaar als uitgangspunt het jeugdstrafrecht geldt, met uitzondering van een groep op wie, gelet op de ernst van het delict en de persoon van de verdachte, het volwassenstrafrecht zou moeten worden toegepast. Het jeugdstrafrecht kan dan voor de 18- tot 23-jarigen gelden, met uitzondering van bijvoorbeeld bepalingen waarbij het

⁵⁸ I.E. Weijers, *Jeugdsanctie voor jongvolwassen veelpleger?* *Rafelranden van het adolescentenstrafrecht*, NJB 2018, afl. 8, nr. 545, p. 745.

⁵⁹ A.M. van der Laan, M.G.C.J. Beerhuizen, C.S. Barendregt en K.A. Beijersbergen, *Adolescentenstrafrecht. Beleidstheorie en eerste empirische bevindingen*, WODC reeks Onderzoek en beleid, Den Haag 2016, p. 122-123.

⁶⁰ J.A.C. Bartels, *Adolescentenstrafrecht (I)*, *Trema* 2013, p. 302-308.

⁶¹ K. Zeijlmans, T. Sipma en A.M. van der Laan, *De aparte bejegening van jongvolwassen daders in het (jeugd)strafrecht. Een internationale vergelijking*, WODC Cahier 2019-14, Den Haag 2019.

⁶² K. Zeijlmans, T. Sipma en A.M. van der Laan 2019, p. 12.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 35 van 89

ouderlijk gezag een rol speelt. Ook kan gedacht worden aan een apart jongvolwassenenstafrecht. De Raad is graag bereid hierover in gesprek te gaan met uw ministerie.

Verdachten in de leeftijd van 18 tot 23 jaar – het voorliggende voorstel

De voorgestelde regeling in het Wetsvoorstel zal tot problemen leiden in de praktijk. De Raad licht dit als volgt toe. Artikel 6.1.23 Sv regelt dat de bepalingen die gelden ten aanzien van minderjarige verdachten ook van toepassing kunnen worden verklaard op verdachten die meerderjarig zijn. Artikel 6.1.25 Sv regelt dat aan de bepalingen die gelden ten aanzien van de ouder van een minderjarige verdachte ook toepassing kan worden gegeven, indien de verdachte meerderjarig is. Deze regelingen roepen veel vragen op en lijken in de praktijk niet werkbaar. Bijvoorbeeld:

- Om welke meerderjarigen moet het gaan? Gaat het om verdachten die minderjarig waren ten tijde van het begaan van het feit? Verdachten van 18 tot 23 jaar? Of alle meerderjarige verdachten?
- Geldt de mogelijkheid om de bepalingen ten aanzien van minderjarige verdachten ook van toepassing te verklaren op verdachten die meerderjarig zijn in tegenstelling tot de huidige regeling alleen voor de rechter? En hoe verhoudt zich dat tot de bepalingen ten aanzien van de ouders van meerderjarige verdachten die ook door de officier van justitie kunnen worden toegepast?
- Kunnen alle bepalingen van toepassing worden verklaard of kan gekozen worden voor bepaalde artikelen?
- Wat gebeurt er wanneer de officier van justitie en de rechter van mening verschillen over toepasselijke bepalingen?
- Wie kan op welk moment besluiten om de bepalingen niet langer toe te passen? En wat gebeurt er in zo'n geval wanneer de meningen daarover verschillen?
- Hoe wordt kenbaar gemaakt welke artikelen van toepassing zijn?
- Hoe wordt een en ander vastgelegd?
- Vanaf welk moment gelden de bepalingen? En wat is daarvan de consequentie voor de periode daarvoor? Gelden de bepalingen met terugwerkende kracht? Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan het niet kunnen doen van afstand van het recht op rechtsbijstand.
- Hoe verhouden de bepalingen zich tot de privacywetgeving? Moet de meerderjarige verdachte toestemming geven om zijn ouders op te roepen e.d.?

Voordat de voorgestelde wijzigingen worden doorgevoerd, is van belang dat deze vragen worden beantwoord.

Straftoemetersruimte

Als uitgangspunt is gekozen dat een zaak, indien het een misdrijf betreft, bij de kinderrechter wordt aangebracht, tenzij behandeling door de meervoudige kamer is aangewezen, onder meer omdat naar het aanvankelijk oordeel van de officier van justitie een jeugdetentie moet worden opgelegd waarvan het onvoorwaardelijk deel de duur van zes maanden overstijgt (artikel 6.1.16 lid 1 onder a Sv). Omdat de bepalingen voor de enkelvoudige rechter in het voorgestelde hoofdstuk 5 van Boek 4 Sv van overeenkomstige toepassing zijn verklaard, lijkt de kinderrechter de beschikking te krijgen over een straftoemetersruimte van twaalf maanden jeugdetentie, waarvan zes maanden voorwaardelijk, ook

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 36 van 89

waar het 16-minners betreft (vgl. het huidige art. 495 lid 2 onder a Sv). Voor deze laatste categorie verdachten is twaalf maanden jeugd detentie de maximaal op te leggen vrijheidsbenemende straf. Hierdoor ontstaat een zekere onevenwichtigheid die naar het oordeel van de Raad nadere aandacht verdient.

Persoon naar keuze

Een persoon die in de plaats van de ouder of voogd van de minderjarige verdachte ter ondersteuning van laatstgenoemde aanwezig kan zijn bij af te nemen verhoren of bij de behandeling van de zaak ter terechtzitting, onder omstandigheden ook als de aanwezigheid van de ouder of voogd strijd oplevert met de belangen van de verdachte of de behandeling van de zaak of indien de ouder of voogd niet bereikt kan worden of onbekend is, wordt in het Wetsvoorstel aangeduid als 'een persoon naar keuze'. Deze persoon kan ook verzoeken doen die (primair) door de ouder kunnen worden gedaan.⁶³

Deze aanduiding "persoon naar keuze" treedt in de plaats van de 'vertrouwenspersoon' uit de consultatieversie van het Wetsvoorstel en die sinds 1 juni 2019 in de huidige wettelijke regeling is verankerd.⁶⁴ In de MvT (p. 963) wordt bij artikel 6.1.7, eerste lid, Sv toegelicht dat de aanduiding 'een persoon naar keuze' aansluit bij de in EU-richtlijn 2016/800/EU gehanteerde terminologie 'andere geschikte volwassene'. Deze toelichting overtuigt niet onmiddellijk. Naar het oordeel van de Raad geeft het begrip "vertrouwenspersoon" de praktijk een vertrouwd houvast. Het begrip wordt al jaren gehanteerd in beleid van het College van Procureurs-Generaal.⁶⁵ In de praktijk die zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld, heeft het begrip een normerende betekenis gekregen: de vertrouwenspersoon is een meerderjarige⁶⁶ en is evident niet betrokken bij het strafbare feit ten aanzien waarvan een verdenking bestaat. Zo'n normerende connotatie komt (vooralsnog) niet toe aan het begrip "een persoon naar keuze". Het vervangen van het hier bedoelde begrip door de "vertrouwenspersoon" verdient naar de opvatting van de Raad dan ook zeer de voorkeur. In de MvT zou de betekenis van dit begrip verder kunnen worden toegelicht aan de hand van de huidige praktijk.

De rol van de ouder (of voogd) en 'een persoon naar keuze'

De aanpassingen die betrekking hebben op de rol die de ouder (of voogd) en 'de persoon naar keuze' kunnen spelen, bevatten enkele onduidelijkheden en vormen in de opvatting van de Raad niet steeds een wenselijke of noodzakelijke verbetering. Zo vangt Afdeling 1.1.4 Sv (de betrokkenheid van de ouder of een persoon naar keuze) aan met de algemene bepaling in artikel 6.1.25 Sv waarvan de tweede volzin luidt dat de officier van justitie en de rechter aan de bepalingen van de desbetreffende afdeling (die dus van toepassing zijn zolang de verdachte minderjarig is) ook toepassing kunnen geven indien de verdachte meerderjarig is. In de MvT (p. 971) wordt deze mogelijke afwijking van de regel summier verantwoord met de zin: "Denkbaar is echter dat ook jongvolwassene meerderjarigen van een dergelijke ondersteuning zouden kunnen profiteren." Dit denkbare effect kan bezwaarlijk worden betwist, maar toepassing van de desbetreffende bepalingen zou toch geen arbitraire aangelegenheid dienen te zijn. Als bij de jongvolwassen meerderjarige gedacht moet worden aan de categorie adolescenten waarop Afdeling 1.1.3 Sv betrekking heeft (verdachten die de leeftijd van achttien maar

⁶³ Artikelen 6.1.14, jo 6.1.26 Sv; 6.1.18 jo 6.1.34 Sv; 6.1.27 Sv; 6.1.34 jo 6.1.36 Sv.

⁶⁴ Wet van 15 mei 2019, Stb. 2019, 180.

⁶⁵ Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt (Stert. 2018, 29497).

⁶⁶ Dat komt overeen met de in Europese richtlijn 2016/800/EU in het onderhavige verband gehanteerde terminologie 'een andere aangewezen volwassene'.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 37 van 89

nog niet die van drieëntwintig jaar hebben bereikt), zou de praktijk toch enig houvast geboden moeten worden, al is het maar omdat – in ieder geval – de persoonlijkheid van de verdachte als relevant criterium wordt opgenomen.

Een vergelijkbare ‘losse aanpak’ is terug te vinden in de redactie van artikel 6.1.21 Sv waar de bepalingen van Afdeling 1.1.3 Sv van toepassing worden verklaard op de zojuist bedoelde categorie. Pas in artikel 6.1.23 Sv wordt duidelijk wat dat inhoudt (te weten toepassing van de bepalingen van Afdeling 1.1.2 Sv). In artikel 6.1.23 Sv zijn vervolgens wel – anders dan in artikel 6.1.25 Sv – de criteria genoemd die hier een rol kunnen spelen (persoonlijkheid van de verdachte of de omstandigheden waaronder het feit is begaan).

Een onduidelijkheid die beslist opheldering behoeft, betreft de in het voorgestelde artikel 6.1.33 Sv opgenomen regeling dat de officier van justitie de ouder van de minderjarige verdachte ten aanzien van wie hij voornemens is een strafbeschikking uit te vaardigen, oproept om te worden gehoord. Artikel 6.1.26, tweede lid, Sv wordt daarbij van overeenkomstige toepassing verklaard. De bepaling in dat artikellid houdt in dat de verhorende ambtenaar – met toestemming van de officier van justitie – toegang tot het verhoor (van de verdachte) kan weigeren in het belang van het onderzoek of in het belang van verdachte. Het is zonneklaar dat de twee genoemde bepalingen niet op elkaar aansluiten. Het is immers de ouder van de verdachte die wordt opgeroepen om te worden gehoord.

Ook ontbreekt het in de thans voorgestelde regeling nog aan duidelijkheid over de verhouding tussen artikel 6.1.33 Sv en het artikel waarnaar wordt verwezen: 6.1.14 Sv. Artikel 6.1.33 Sv schrijft ongeclausuleerd voor dat de ouder (van in beginsel de minderjarige) moet worden opgeroepen als de officier van justitie voornemens is een strafbeschikking als bedoeld in artikel 6.1.14 Sv uit te vaardigen. Artikel 6.1.14 Sv brengt een onderscheid aan: als het voornemen van de officier van justitie betreft de uitvaardiging van een strafbeschikking houdende een taakstraf van meer dan tweeëndertig uur, dan wel betalingsverplichtingen uit hoofde van geldboete en schadevergoedingsmaatregel van (in totaal) meer dan € 200,00 roept hij de betrokken verdachte op om te worden gehoord onder de mededeling dat hij het recht heeft te worden vergezeld door zijn ouder(s) of een persoon naar keuze (art. 6.1.14 lid 2 sub a Sv). Het zal niet zo bedoeld zijn, maar de regeling impliceert dat de ouder *steeds* wordt opgeroepen en de betrokken jeugdige verdachte alleen indien er het voornemen is tot uitvaardiging van een strafbeschikking van een bepaalde zwaarte.

Een andere onduidelijkheid ligt besloten in de relatie tussen de voorgestelde artikelen 6.1.34 Sv en 6.1.36 Sv. De ouder wordt opgeroepen in persoon op de terechtzitting te verschijnen en krijgt daarbij de mededeling dat zijn medebrenging kan worden bevolen als aan deze verplichting niet wordt voldaan (art. 6.1.34 lid 1 Sv). Die verschenen ouder zal het dan niet kunnen begrijpen als hem de toegang wordt geweigerd (art. 6.1.36 lid 1 Sv). Deze wringende constructie is sinds 1 juni 2019 ook opgenomen in artikel 496 Sv.⁶⁷ Ter uitvoering van enige bepalingen uit de bij die wet geïmplementeerde Europese richtlijn zijn toen aan artikel 496 Sv de artikelliden 2 en 3 ingevoegd. De mogelijkheid in voorkomende gevallen af te zien van de aanwezigheid van de ouder of voogd wordt onder verwijzing naar de toelichting bij artikel 15 van de EU-richtlijn verbonden aan objectieve en feitelijke omstandigheden die aanleiding geven tot het vermoeden dat bewijs zou kunnen worden vernietigd of gewijzigd, getuigen

⁶⁷ Wet van 15 mei 2019, Stb. 2019, 180.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 38 van 89

zouden kunnen worden beïnvloed of dat de persoon die het ouderlijk gezag heeft samen met het kind bij het ten laste gelegde strafbare feit betrokken kan zijn geweest.⁶⁸

Voor het geval zulke omstandigheden zich al zouden voordoen, zal het toch meer voor de hand liggen in de wet op te nemen dat oproeping van ouders of voogd achterwege kan worden gelaten. In de fase van de vervolging waarin we ons hier bevinden zal in de meeste gevallen al een vertrouwenspersoon bekend zijn en in de plaats van de ouders of voogd kunnen worden opgeroepen (gelet op diens niet aan die van de ouders gelijk te stellen positie: zonder verplichting te verschijnen). In andere gevallen zal de minderjarige bij de betekening van de dagvaarding de mededeling ontvangen dat hij een vertrouwenspersoon kan meebrengen (zoals sinds 1 juni 2019 ook wordt voorgeschreven in art. 488aa lid 4 Sv). Op die wijze zou een onnodige aanhouding van de behandeling van de zaak worden voorkomen. Dat ook in de voorgestelde regeling kennelijk rekening wordt gehouden met een aan de terechtzitting voorafgaande ambtshalve beslissing van de rechter, valt af te leiden uit de in artikel 6.1.34, eerste lid, Sv opgenomen mogelijkheid dat bij berechting door de kantonrechter de ouder kan worden opgeroepen.

Overigens voorzien het huidige artikel 496, vijfde lid, Sv en het voorgestelde artikel 6.1.34, derde lid, Sv voor verreweg de meeste in de praktijk denkbare gevallen in een oplossing voor de situatie dat de aanwezigheid van ouders of voogd (tijdelijk) niet gewenst is: op bevel van de rechter verlaten ouders of voogd de zittingszaal opdat de verdachte, getuige of deskundige in afwezigheid van deze personen worden verhoord. Naar de opvatting van de Raad vereist EU-richtlijn 2016/800/EU niet een verdergaande voorziening dan die vóór 1 juni 2019 al bestond in onze wetgeving.

De rol van raadsonderzoekers en (jeugd)reclasseerders als deskundigen op zitting

Het is in jeugdstrafzaken zeer gebruikelijk dat medewerkers van de raad voor de kinderbescherming en de jeugdreclassering ter terechtzitting aanwezig zijn en aldaar het woord voeren. In de praktijk worden zij gehoord als deskundigen na als zodanig te zijn beëdigd, of als raadsonderzoekers c.q. jeugdreclasseerders, zonder beëdigd te zijn. Het verdient aanbeveling dat de wet duidelijkheid biedt over de positie van deze raadsonderzoekers/jeugdreclasseerders, zeker met het oog op de in zekere zin gesloten kring van procesdeelnemers. Formeel kunnen geen procesdeelnemers in een actieve rol worden toegelaten, tenzij in een van de in de wet geregelde specifieke hoedanigheden. De Hoge Raad eist dat iedereen wordt beëdigd die ter zitting wordt gehoord om een inlichting te geven die van belang is voor enige beslissing volgens de artikelen 348 en 350 Sv.⁶⁹ Het niet-beëdigen als getuige of deskundige leidt tot nietigheid, ongeacht of de verklaring het bewijs van het feit betreft of de persoon van de verdachte. Er is onduidelijkheid over de vraag of dit onverkort geldt ten aanzien van raadsonderzoekers.

Omdat de raad voor de kinderbescherming en/of de jeugdreclassering op vrijwel iedere jeugdstrafzitting aanwezig zijn en het woord voeren, verdient het aanbeveling om bij wet te bepalen hoe zij beëdigd kunnen worden. Er is lange tijd discussie geweest over de vraag of deze personen wanneer zij wel werden beëdigd, ook zouden moeten worden aangemerkt en benoemd als deskundigen. Daarover lijkt de Hoge Raad meer duidelijkheid te hebben gegeven, maar de onduidelijkheid over de vraag of deze personen beëdigd moeten worden, is niet geheel weggenomen.⁷⁰ Een oplossing voor de ook nu nog

⁶⁸ Kamerstukken II 2018/19, 35116, nr. 3, pagina 43.

⁶⁹ HR 2 mei 1972, ECLI:NL:HR:1972:AB3513, NJ 1974, 60 m.nt. A.L. Melai.

⁷⁰ HR 1 oktober 2019, ECLI:NL:HR:2019:1476.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 39 van 89

bestaande onduidelijkheid zou gevonden kunnen worden in een bepaling die ziet op een vaste beëdiging van bepaalde raadsonderzoekers en jeugdreclasserders.

6.2 Schadevergoeding en kosten

De Raad concludeert dat in het Wetsvoorstel de mogelijkheid is gehandhaafd dat zowel verdachten als derden een verzoek tot schadevergoeding bij de strafrechter kunnen indienen. Alhoewel de Raad over de wenselijkheid daarvan nog altijd kritisch is, zal hij – gelet op de uitvoerige toelichting (MvT, p. 1025) zijn eerdere verzoek tot heroverweging niet herhalen.⁷¹

De Raad stelt vast dat de eerder in de consultatieversie opgenomen “nooduitgang” naar de civiele rechter⁷² – in geval de zaak te ingewikkeld is – uit het Wetsvoorstel is verdwenen. Daarvoor lijkt in de plaats te zijn gekomen het bepaalde in artikel 6.6.1 Sv. Uit dit artikel volgt dat van de regeling tot het doen van een verzoek om schadevergoeding geen gebruik kan worden gemaakt als dat verzoek het bedrag van € 25.000,00 overstijgt en het verzoek niet uitsluitend strekt tot vergoeding van schade vanwege een onterecht voorarrest dan wel een onterecht ondergane straf of vrijheidsbenemende maatregel. Alleen uit de MvT (p. 1025) volgt vervolgens dat indien het verzochte bedrag hoger is dan € 25.000,00 verzoeker zich tot de burgerlijke rechter zal moeten wenden. Indien sprake is van een (juridisch) ingewikkeld verzoek, met een vordering die het grensbedrag niet overschrijdt, dient dit te worden ondervangen door in de raadkamer ook rechters met een civielrechtelijke achtergrond te laten plaatsnemen, aldus MvT. Hierbij wordt onvoldoende rekening gehouden met het feit dat de strafsector en de civiele sector binnen de rechtbank en het gerechtshof gescheiden opereren en het lastig (roostertechnisch) te regelen is dat civiele rechters samen met strafrechters plaatsnemen in een strafkamer. De Raad pleit ervoor de eerder in de consultatieversie voorgestelde “nooduitgang” naar de civiele rechter in het Wetsvoorstel op te nemen in plaats van artikel 6.6.1 Sv. Dit biedt de ruimte om complexe zaken (bedrijfsschade, reputatieschade, ingewikkelde letselschadezaken en bewijstechnisch ingewikkelde zaken naast zaken waarbij een vast grensbedrag wordt overschreden) te laten beslissen door de civiele rechter. De Raad geeft u in overweging om in die bepaling tevens te codificeren dat wanneer het grensbedrag van € 25.000,00 wordt overschreden, verzoeker zich alsnog kan wenden tot de burgerlijke rechter.

Alhoewel thans uit de MvT kan worden opgemaakt dat de algemene regels voor de raadkamerprocedure van toepassing zijn op vorderingen tot het grensbedrag, blijven er vragen over de toepasselijke bewijsregels. Zoals:

- Wat moet bewezen worden versus wat mag vrij gewaardeerd/geschat worden?
- Hoe lijdelijk moet de strafrechter zijn in deze procedure?
- Hoe om te gaan met zogenoemde nevenvorderingen als wettelijke rente en uitvoerbaarverklaring bij voorraad?

Aanvulling van de MvT is geboden.

⁷¹ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 74-77.

⁷² Het in de consultatieversie voorgestelde artikel 6.6.1.7, derde lid, Sv.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 40 van 89

Schade als gevolg van strafvorderlijk handelen of nalaten dient in beginsel te worden beoordeeld op grond van de bepalingen van Titel 3.3. in Boek 4 Sv. Na toepassing van een processuele sanctie kan van een vergoeding van schade na (gesteld) rechtmatig of onrechtmatig strafvorderlijk optreden, ex artikel 6.6.1 Sv, geen sprake meer zijn, zo blijkt uit de MvT (p. 1027). Voor dubbele compensatie is geen ruimte. De Raad deelt die opvatting niet. Voorstelbaar is dat door het onrechtmatige optreden andere belangen zijn geschonden, waardoor schade is geleden. Denk aan het onrechtmatig een woning binnentreden ter inbeslagneming van goederen, hetgeen met bewijsuitsluiting gecompenseerd wordt. Niet vergoed wordt vervolgens de schade die ten gevolge daarvan aan de voordeur is ontstaan. Het toepassen van een processuele sanctie zou in dergelijke situaties niet in de weg mogen staan aan het toekennen van schadevergoeding. De MvT dient op dit punt te worden aangepast.

6.3 Wraking

De eerdere aanbevelingen van de Raad ten aanzien van de regeling van de wrakingsprocedure zijn in het Wetsvoorstel slechts gedeeltelijk opgevolgd.⁷³

De Raad betreurt dat niet wordt voorzien in een generieke (gewijzigde) wrakingsregeling voor alle rechtsgebieden. Het gevolg van de voorgestelde regeling is dat de wrakingsregelingen in strafrecht, bestuursrecht en civiel recht uit elkaar gaan lopen, waar nu nog sprake is van eenvormigheid. Dat neemt niet weg dat aanpassing van de strafvorderlijke wrakingsprocedure urgentie heeft en ook overigens binnen afzienbare tijd – vooruitlopend op de invoering van het gemoderniseerde Wetboek van Strafvordering – nodig is.⁷⁴ De Raad wenst daarover afzonderlijk advies uit te brengen en verzoekt derhalve een ontwerp-wetsvoorstel dat daarop ziet te zijner tijd ter consultatie aan hem voor te leggen.

Ten aanzien van de voorgestelde regeling in het Wetsvoorstel merkt de Raad het navolgende op.

Met instemming is kennisgenomen van de versnelde procedure die thans is voorgesteld. Artikel 6.2.4, derde lid, maakt het mogelijk voor de wrakingskamer om zonder nader onderzoek tot kennelijk niet-ontvankelijk te concluderen. Een vergelijkbare versnelde procedure bij kennelijk ongegronde verzoeken is (nog) niet mogelijk gemaakt. Tegen de achtergrond van de MvT (p. 999) rijst de vraag of de opstellers van het Wetsvoorstel het verschil tussen 'kennelijk niet-ontvankelijk' en 'kennelijk ongegrond' voldoende scherp voor ogen hebben. In de MvT wordt verwezen naar het wrakingsprotocol van de Hoge Raad met de mogelijkheid tot afwijzing van een wrakingsverzoek zonder behandeling, indien dit verzoek *kennelijk ongegrond* is. In de MvT wordt vervolgens overwogen: "*Deze procedure voor kennelijk niet-ontvankelijke verzoeken is in dit artikellid wettelijk verankerd.*" Dit punt vergt verheldering in de MvT. De Raad merkt opnieuw op dat het tot aanbeveling strekt ook de versnelde afdoening van kennelijke ongegronde verzoeken van een wettelijke basis te voorzien.

De wens van de Raad om geen schorsende werking meer te verbinden aan een wrakingsverzoek, tenzij de voorzitter van de wrakingskamer, de gewraakte rechter of de voorzitter van de combinatie waarvan de gewraakte rechter deel uitmaakt dat – op verzoek van de indiener van het wrakingsverzoek – bepalen, is niet opgenomen in de voorgestelde regeling. Heroverweging is geboden nuodeloze vertraging van de procesgang juist door het niet meer (standaard) van rechtswege toekennen van die

⁷³ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 65-68.

⁷⁴ De Raad verwijst naar de gezamenlijke brief die hij met het College van procureurs-generaal op 11 juli 2018 aan u heeft toegezonden (gepubliceerd op www.rechtspraak.nl).

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 41 van 89

schorsende werking kan worden voorkomen. Het opnemen in de wet van de mogelijkheid dat de rechter na een ingediend wrakingsverzoek nog beslissingen kan nemen die geen uitstel dulden is daarbij een stap in de goede richting, maar nog onvoldoende.

De voorgestelde regeling bevat daarnaast geen regels over de uitsluiting van bemoeiingen door een rechter van wie de wraking is verzocht. Afronding van incidentele werkzaamheden kan onder omstandigheden wel plaatsvinden. In de praktijk bestaan er verschillen van inzicht over de vraag of, en zo ja, welke handelingen de gewraakte rechter nog mag of moet verrichten. Er bestaat, zoals eerder door de Raad is aangegeven,⁷⁵ behoefte aan codificatie van de regel dat de rechter van wie wraking is verzocht wel (kort gezegd) beslissingen mag nemen of handelingen mag verrichten die geen uitstel dulden, dan wel die noodzakelijk zijn in het belang van een goede rechtsbedeling.

Het Wetsvoorstel en de MvT zijn onduidelijk over het forum dat een wrakingsverzoek moet behandelen. Op grond van de bestaande regeling in het Wetboek van Strafvordering zijn thans twee situaties denkbaar: het wrakingsverzoek wordt mondeling ter zitting gedaan en het wrakingsverzoek wordt schriftelijk buiten zitting gedaan. Als het wrakingsverzoek ter zitting wordt gedaan dan vindt de behandeling van het verzoek naar het volgsysteem ook ter zitting plaats. Dat betekent dat een wrakingsverzoek gedaan ter openbare terechtzitting ook in het openbaar wordt behandeld door de wrakingskamer: een openbare raadkamer dus. Een schriftelijk en buiten zitting gedaan wrakingsverzoek wordt behandeld in de niet-openbare raadkamer. Artikel 22, eerste lid, Sv bepaalt immers dat behandeling door de raadkamer plaatsvindt en tenzij anders is voorgeschreven niet in het openbaar. Artikel 515 Sv bepaalt niet dat de behandeling door de meervoudige kamer in het openbaar plaatsvindt. Gelet op het thans in *Titel 2.3 De Raadkamer* voorgestelde artikel 1.2.16, eerste lid, Sv (het onderzoek op de zitting vindt in het openbaar plaats, tenzij de wet anders bepaalt) zal ook de behandeling van het buiten zitting ingediende wrakingsverzoek in een openbare raadkamer moeten worden behandeld. De vraag is of de opstellers van het Wetsvoorstel dit beogen. Ook dit punt vraagt om een nadere toelichting.

Eén onderdeel van de huidige praktijk mist in de voorgestelde regeling, te weten: de mondelinge beslissing. In spoedeisende gevallen doen wrakingskamers direct mondeling uitspraak, waarna de schriftelijke uitwerking van die mondelinge beslissing later volgt. Het valt te overwegen om aan die praktijk een wettelijke basis te geven. Niet op de wijze zoals is geregeld in artikel 30p Rv (omdat die bepaling vereist dat alle partijen verschenen zijn, hetgeen een nieuwe mogelijkheid tot vertraging in het leven zou roepen), maar op de wijze als beschreven in HR 20 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:650:

"3.3.4 (...) dat de rechter mondeling zijn beslissing en de (belangrijkste) gronden daarvoor mededeelt aan de aanwezige partijen, en in de dagen daarna de uitspraak schriftelijk uitwerkt. Die schriftelijke uitwerking pleegt als uitspraakdatum te vermelden de dag waarop de uitspraak mondeling is gedaan. Indien de beslissing aanstonds na de mondelinge uitspraak ten uitvoer moet worden gelegd, wordt deze eerst in (sterk) verkorte vorm schriftelijk vastgelegd, in een voor tenuitvoerlegging vatbare vorm. Dit laatste gebeurt onder meer in de vorm van een verkorte uitspraak (soms ook wel aangeduid als een kop-staart-vonnis) of in de vorm waarvoor de rechtbank in dit geval heeft gekozen, van een aantekening op het verzoekschrift (soms wel

⁷⁵ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv, p. 121.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 42 van 89

aangeduid als 'noodbeschikking'). In beide gevallen wordt de uitspraak dan gevolgd door de hiervoor bedoelde volledige schriftelijke uitwerking."

Met de praktijk van de mondelinge uitspraak is werkelijk tijdwinst te behalen, zonder kwaliteitsverlies. Het zou goed zijn die praktijk te codificeren.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 43 van 89

7. Gevolgen voor de werklast en organisatie van de gerechten

De invoering van een nieuw Wetboek van Strafvordering heeft gevolgen voor de werklast van de Rechtspraak. Die gevolgen bedragen in financiële zin € 22 mln. in het eerste jaar na invoering, € 18 mln. in het tweede jaar na invoering, € 17 mln. in het derde jaar na invoering en daarna € 15,6 mln. structureel per jaar. Die kosten zijn het gevolg van wijzigingen in aantallen zaken en in behandeltijden van zaken. In de genoemde kosten zijn *niet* de kosten voor IT, huisvesting en opleiding meegenomen; enkele specifieke bepalingen zijn *evenmin* in deze kosten opgenomen.

De opbouw van het totaal aan extra kosten is in dit advies anders dan de kosten die eerder zijn berekend in de adviezen van de Raad van 11 juli 2017 en 12 juli 2018 bij elkaar opgeteld. De ambtelijke eindversie is anders dan de consultatieversies waarover eerder is geadviseerd en in aanloop naar de ambtelijke eindversie hebben gesprekken plaatsgevonden over de verwachte uitvoering van het nieuwe Wetboek.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste veranderingen in de werklastgevolgen ten opzichte van de eerder uitgebrachte adviezen. Tevens is hieronder de uitkomst van de herziene berekening opgenomen.

7.1 Algemeen

Het concreet inschatten van de gevolgen voor de werklast en organisatie is bij een grote verandering, zoals hier de invoering van een nieuw Wetboek van Strafvordering, bijzonder lastig. Daarbij is lang niet altijd duidelijk hoe een verandering in wetgeving zal uitpakken, bijvoorbeeld in ketenverband. Bij verschillende bepalingen is door deskundigen daarom gewezen op bandbreedtes waarbinnen de mogelijke wijzigingen in werklast zich vermoedelijk zullen bewegen. Die bandbreedtes zijn in deze berekening niet meegenomen want deze zijn niet eenvoudig vast te stellen.

Daar komt bij dat op dit moment nog niet bekend is wat de (voorlopige) inhoud zal zijn van de invoeringswetgeving en uitvoeringsregels. Die wet- en regelgeving zal kunnen bijdragen aan een meer nauwkeurige inschatting van de kosten. De Raad noemt hier in het bijzonder de kosten die verband houden met het gebruik van audiovisuele opnamen ter vervanging van het papieren proces-verbaal. Hieronder, onder het kopje 'Boek 2 Sv', wordt hier op ingegaan.

Inmiddels zijn enkele onderdelen uit het wetsontwerp als afzonderlijke Wetsvoorstellen ter advisering aan de Raad voorgelegd. Het gaat dan bijvoorbeeld om de uitbreiding van het spreekrecht en de verschijningsplicht voor verdachten in bepaalde gevallen. Bij zijn advisering over die Wetsvoorstellen is deels ook over de kosten geadviseerd. Daar waar dat het geval is, zijn die kosten zijn in deze berekening wederom meegenomen. Het gaat om de Wetsvoorstellen 'Opsporing in een digitale omgeving' (2018/39), 'Uitbreiding slachtofferrechten' (2018/30) en 'Drie voorstellen in het kader van Modernisering' (2018/28).⁷⁶

In de berekening van de ambtelijke eindversie Sv zijn IT-kosten, opleidingskosten en huisvestingskosten buiten beschouwing gelaten. Die (implementatie)kosten zijn – waar mogelijk –

⁷⁶ Adviezen van respectievelijk 21 november 2018, 10 september 2018 en 23 augustus 2018.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 44 van 89

eerder al in ingeschat en verdere verfijning van die inschatting is op dit moment niet mogelijk. In verschillende werkgroepen worden die kosten (verder) in kaart gebracht en mogelijk leidt dat tot andere inzichten die de eerdere (zeer voorlopige) inschattingen op dit gebied aanzienlijk doen veranderen. In de onderstaande berekening is dus uitsluitend gerekend voor de gevolgen van het Wetsvoorstel voor de aantallen zaken en de wijziging in zwaarte van de zaken.

De impact van de invoering van een nieuw Wetboek van Strafvordering zal zeer aanzienlijk zijn. Om het proces van invoering goed te kunnen laten verlopen, zullen tijdig, al vóór de inwerkingtreding, veel investeringen gedaan moeten worden bijvoorbeeld in de IT. Dat zijn kosten die de Rechtspraak niet zelf kan dragen. De Raad acht het dan ook noodzakelijk om afspraken te maken over financiering voorafgaand aan de feitelijke inwerkingtreding van de Wetsvoorstellen.

7.2 Boek 1 Sv

Openbare raadkamerbehandeling (art. 1.2.16 lid 3 Sv)

De eerder ingeschatte toename in werklast als gevolg van de openbare raadkamerbehandeling vervalt.

In de consultatieversie gaf de openbare raadkamerbehandeling reden tot een belangrijke werklaststijging omdat veel raadkamerbehandelingen besloten zijn en deze beslotenheid met de nieuwe wetgeving een expliciete behandeling en beslissing vereist van de rechter. Het onderhavige Wetsvoorstel gaat daarin nog een stap verder doordat meer betrokkenen gehoord moeten worden om tot beslotenheid te kunnen besluiten.

In de MvT (p. 75) wordt deze ontwikkeling genuanceerd: "*Daarbij zij overigens aangetekend dat met deze wijziging geen uitbreiding van het aantal openbare raadkamers wordt beoogd; het gaat om een aanpassing van het uitgangspunt, niet van de praktijk.*" Hoewel dit laatste niet zeker is, ziet de Raad desondanks reden om zijn eerder ingeschatte werklaststijging te laten vervallen.

Regiefunctie van de voorzitter (art. 1.8.2 Sv)

De eerder ingeschatte toename in werklast als gevolg van de regiefunctie van de voorzitter wordt groter ingeschat. De voorzittersrol, in de zin van het voeren van regie op de zaak, is in het Wetsvoorstel ten opzichte van de eerdere consultatieversie verder uitgebreid (te weten: eerder toezicht op het procesdossier en de mogelijkheid van een tussentijdse wijziging van de tenlastelegging). Dit ligt in de lijn van de 'beweging naar voren' die met het Wetsvoorstel wordt beoogd, maar leidt tot een aanvullende werklaststijging ten opzichte van de eerdere consultatieversie. Regietaken vereisen maatwerk, hetgeen leidt tot een aanzienlijke bandbreedte in de tijdsbesteding bij een individuele zaak. Desondanks is uitgegaan van een gemiddelde tijdsbesteding door de voorzitter. Daarbij is, net als in de eerdere berekening met betrekking tot de consultatieversie, rekening gehouden met de (eerder gecompenseerde) uitbreiding van regietaken in het kader van de introductie van de professionele standaarden.

7.3 Boek 2 Sv

Opsporingsproces-verbaal in beeld en geluid (art. 2.1.9 Sv)

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 45 van 89

De kosten die samenhangen met de vervanging van een papieren proces-verbaal door beeld en geluid zijn nog niet te begroten. Deze hangen namelijk volledig af van de wijze waarop dit in de praktijk vorm krijgt. Als bijvoorbeeld heel beperkt gebruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid, en er (dus) niet veel verandert in de praktijk, brengt dat geen of slechts een beperkte extra werklast met zich mee. Het andere uiterste is dat vrijwel alles via beeld en geluid bij de rechter wordt aangebracht, hetgeen gepaard zal gaan met zeer aanzienlijke extra werklast. Het bekijken van beeld, het beluisteren van geluid, kost een veelvoud aan tijd ten opzichte van het lezen van een schriftelijk proces-verbaal. Een ruwe inschatting gaat er vanuit dat een verhoor (door de opsporingsinstantie) van een uur in de vorm een schriftelijk proces-verbaal tien minuten leestijd vergt. Dat zou betekenen dat de werklast die samenhangt met alle ingezonden getuigenverhoren verzesvoudigd moet worden.

Het voorgaande betekent dat de kosten aanzienlijk kunnen zijn. Om een indicatie te geven: het zou kunnen leiden tot ongeveer € 7,5 mln. aan extra kosten. Dat is onder de aanname van 'gemiddeld één proces-verbaal 'beeld en geluid' per MK-zaak waarbij sprake is van een toename in behandeltijd van vijftig minuten per rechter (en juridisch ondersteuner).

Op grond van een Innovatiewet Sv zal worden 'geëxperimenteerd' met beeld en geluid als bewijsmateriaal.⁷⁷ In dat kader zullen in ketenverband afspraken gemaakt moeten worden over de invulling hiervan. Daarna zal meer duidelijkheid ontstaan over de werklastgevolgen en kosten hiervan. De Raad komt dus in een later stadium terug op de kosten voor deze bepaling. Omdat de Raad in een later stadium hier op terug komt, zijn geen kosten geraamd in dit eindadvies, en de genoemde € 7,5 mln. komt dus ook niet terug in het genoemde totaalbedrag.

Kwaliteit proces-verbaal getuigenverhoren (art. 2.1.10 lid 3 jo 2.3.3 Sv)

De eerder ingeschatte toename in werklast vanwege dit artikel wordt beperkt. De introductie van de voorgeschreven vraag-en-antwoord verslaglegging van getuigenverhoren, zoals opgenomen in de consultatieversie van het Wetsvoorstel, zou naar inschatting van de Raad tot een aanzienlijke werklaststijging leiden. Een dergelijk proces-verbaal vergt immers meer lees- en maaktijd dan een zakelijke weergave van hetzelfde verhoor.⁷⁸ De ambtelijke eindversie van het Wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid van een verkort proces-verbaal waarin een samenvatting van (belangrijke delen van) de afgelegde getuigenverklaring is opgenomen (art. 2.3.3 Sv). Het is moeilijk in te schatten hoe het volledige en verkorte proces-verbaal zich in de praktijk zal ontwikkelen en vestigen, maar deze aanpassing zal naar verwachting van de Raad de eerdere ingeschatte extra werklast nuanceren.

Invoering vrijheidsbeperkende maatregel (art. 2.5.4.1.1 lid 2 Sv)

De vrijheidsbeperkende maatregel als alternatief voor de voorlopige hechtenis is in het Wetsvoorstel komen te vervallen. De daarmee samenhangende ingeschatte werklastgevolgen komen hiermee ook te vervallen.

Criteria voorlopige hechtenis (artikelen 2.5.25 en 2.5.26 Sv)

De gronden voor en gevallen van strafbare feiten die voor voorlopige hechtenis en in verzekeringstelling in aanmerking komen zijn met de ambtelijke versie veranderd ten opzichte van de consultatieversie. Op

⁷⁷ Zie hierover het advies van de Raad van 2 oktober 2019.

⁷⁸ Zie hierover inmiddels ook L. Hamers, R. Ceulen, T. Spapens, m.m.v. Marc Groenhuijsen, Verbalisering van het getuigenverhoor. Een onderzoek naar de uitvoeringsconsequenties van de voorgestelde eisen aan het proces-verbaal van getuigenverhoor in het concept-wetsvoorstel tot vaststelling van Boek 2 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, Tilburg University, WODC 2019.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 46 van 89

een kleine afwijking na wordt weer teruggevallen op de vigerende criteria waardoor de werklaststijging, die oorspronkelijk is ingeschat, vervalt.

Doorbreking van de '90-dagen regel' (art. 2.5.45 Sv)

In het Wetsvoorstel zijn, ten opzichte van de eerdere consultatieversie, geen veranderingen aangebracht in de bepalingen die pro-forma zittingen moeten voorkomen. Desondanks hecht de Raad eraan het volgende op te merken over de te verwachten werklastgevolgen.

Artikel 2.5.45 Sv maakt deel uit van de breder ingezette 'beweging naar voren' en kan leiden tot de verwachting dat deze een belangrijke werklastbesparing binnen de Rechtspraak tot gevolg heeft (minder en minder uitgebreide pro-forma zittingen). De Raad verwacht echter dat rechters-commissarissen als gevolg van een toename van regietaken een hogere werklast zullen krijgen. Ook zullen er meer raadkamerzaken zijn vanwege de verlenging van de voorlopige hechtenis (daarover zal immers de raadkamer moeten beslissen in plaats van de rechters ter zitting). Daar komt nog bij dat de werklast in de praktijk sterk afhankelijk zal zijn van de wijze waarop bijvoorbeeld de advocatuur bereid en in staat is mee te werken aan 'de beweging naar voren'.

Wijzigingen in vereiste machtigingen rechter-commissaris (artikelen 2.7.19 en 2.7.47 Sv)

Met het Wetsvoorstel wordt het aantal vereiste machtigingen van de rechter-commissaris teruggedrongen. Zo zijn de maximale geldigheidstermijn van een 'machtiging strafrechtelijk financieel onderzoek' en de 'machtiging uitlevering persoonsgegevens' komen te vervallen. Het vervallen van die vereisten maakt dat ook de eerder ingeschatte extra werklast vervalt.

Bijstand RC beoordeling potentieel verschoningsgerechtigde stukken (art. 2.7.65 lid 4 Sv)

De Raad heeft aandacht gevraagd voor de uitvoerbaarheid van de voorgestelde regeling inzake de inbeslagneming onder verschoningsgerechtigden. De eerder ingeschatte extra werklast voor de gerechten als gevolg van deze regeling vervalt. De consultatieversie sloot ondersteuning van de rechter-commissaris door bijvoorbeeld opsporingsambtenaren uit. Dit zou voor de Rechtspraak een aanzienlijke werklastverzwaring tot gevolg hebben die zou noodzaken tot het behoorlijk versterken van de 'kabinetten RC'. In het onderhavige Wetsvoorstel is deze beperking komen te vervallen. Daardoor ontstaat er ruimte voor het voortduren van de huidige praktijk, waarbij de rechter-commissaris, onder voorwaarden, zich bij het maken van een voorselectie kan laten ondersteunen door opsporingsinstanties. De extra werklast die eerder was aangenomen vervalt hiermee.

7.4 Boek 3 Sv

Beklag over uitblijven opsporing (art. 3.2.1 Sv)

De eerder ingeschatte extra aantallen zaken die de Rechtspraak moet behandelen vanwege de invoering van een mogelijkheid tot het doen van beklag over de opsporing wordt beperkt. In het Wetsvoorstel is een voorportaal voor een beklag over de opsporing opgenomen. Dat komt erop neer dat de officier van justitie eerst beslist op het beklag. Daarna kan de klager naar het gerechtshof. In de consultatieversie was dat voorportaal niet zo uitdrukkelijk opgenomen. Dat leidt ertoe dat de Raad nu een minder sterke stijging van het aantal klachten inschat dan ten tijde van de consultatieversie (ongeveer de helft).

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 47 van 89

7.5 Boek 4 Sv

Procesinleiding (art. 4.1.1 Sv)

De eerder ingeschatte toename in werklust vanwege de introductie van de procesinleiding wordt beperkt. De Raad schatte eerder in dat de introductie van de procesinleiding zal leiden tot een werkluststijging die voor een belangrijk deel samenhangt met allerlei toezichthoudende taken die aan de rechter waren toebedeeld ten aanzien van de kwaliteit, vertaling en de betekening van de procesinleiding. In het onderhavige Wetsvoorstel is daarin een belangrijke beperking aangebracht. De officier van justitie is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de betekening van de procesinleiding, waarmee een deel van de eerder aangenomen werklust vervalft. Wat blijft is dat de voorzitter nog steeds een meer inhoudelijke beslissing zal moeten nemen over de behandeling van de procesinleiding, terwijl dat nu, op grond van de dagvaarding, slechts een formele beslissing betreft (dagbepaling).

Schriftelijke ronde (artikelen 4.1.5 en 4.2.30 Sv)

In het Wetsvoorstel is ten opzichte van de consultatieversie geen wijziging aangebracht met betrekking tot de zogeheten schriftelijke ronde. Desondanks hecht de Raad eraan het volgende op te merken. Bij de introductie van de schriftelijke ronde was de verwachting van de opsteller van het Wetsvoorstel dat de terechtzitting efficiënter zou kunnen verlopen omdat de behandeling zich sneller kan toespitsen op die vragen en onderwerpen waar verschillen van inzichten over bestaan onder de partijen en er bij de behandeling ter terechtzitting verwezen kan worden naar de beschikbare stukken. De Raad achtte en acht die verwachting niet reëel. Het opzetten van de schriftelijke ronde met goede vragen vergt immers extra capaciteit in het voortraject waarmee het bovendien niet zeker is dat de duur van de behandeling wordt verkort omdat de ingediende schriftelijke stukken redenen kunnen geven tot meer verdieping tijdens de behandeling. Dat vereist zowel tijdens de zitting, als bij het uitwerken van het vonnis, een (uitgebreide) reactie op de stukken uit de schriftelijke ronde. Het levert dus geen besparing op, maar eerder extra werklust die overigens wel ten goede komt van de kwaliteit van het proces. De Raad handhaaft de eerdere ingeschatte toename in werklust als gevolg van de schriftelijke ronde.

Inhoud van het vonnis (art. 4.3.20 jo 4.3.12 Sv)

De eerder ingeschatte toename in werklust vanwege de bepalingen rond de inhoud van het vonnis wordt beperkt. De Raad constateert dat, meer dan aanvankelijk was aangenomen, de uitbreidingen die de ambtelijke eindversie van het Wetsvoorstel vereist ten aanzien van de inhoud van het vonnis, voor een aanzienlijk deel gevat kunnen worden in 'modelteksten' (tekstbouwstenen). Daarmee worden de werklustgevolgen beperkt ten opzichte van de consultatieversie. De Raad constateert verder dat een processuele sanctie is toegevoegd, te weten een schadevergoeding vanwege het ontbreken van een berechting binnen redelijke termijn. Dit vergt een extra overweging en motivering van de rechter die leidt tot een extra werklust. De toename in werklust als gevolg van dit punt is naar verwachting echter (zeer) beperkt.

Uitwerking vonnis op vordering of verzoek (art. 4.3.22 lid 5 jo 4.4.8 Sv)

In de consultatieversie was de kring van de verzoekers uitgebreid met ouders/voogd van minderjarige verdachten die de vordering benadeelde partijen toegewezen zouden kunnen krijgen. Daarvan was ingeschat dat dat leidt extra werklust voor de Rechtspraak. Deze uitbreiding is in de ambtelijke versie vervallen en daarmee vervalft de ingeschatte extra werklust.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 48 van 89

Afzonderlijke behandeling vordering benadeelde partij (4.4.9 e.v.)

Een grote aanpassing in het Wetsvoorstel ten opzichte van de eerdere consultatieversie van het Wetsvoorstel betreft de afzonderlijke behandeling van de vordering benadeelde partij. In de consultatieversie was bepaald dat de afgesplitste vordering benadeelde partij (BP) naar de civiele rechter ging. In de onderhavige ambtelijke eindversie is bepaald dat de afgesplitste vordering BP – na de uitspraak in de strafzaak – in raadkamer wordt behandeld en dat daarbij ook een strafrechtelijke schadevergoedingsmaatregel opgelegd kan worden.

De Raad heeft in zijn advisering over het conceptwetsvoorstel Innovatiewet Sv een voorzichtige inschatting gemaakt van het aantal af te splitsen vorderingen.⁷⁹ Dat aantal komt uit op 340 vorderingen die worden afgesplitst naar de (meervoudige) raadkamer. De behandeltijd van de vordering BP in raadkamer zal lijken op de behandeltijd van een letselschadezaak in het civiele recht. Overigens is in de huidige bekostigingsregels niet voorzien in een aparte bekostiging van door de rechtbank afgesplitste zaken. Een wijziging van die regels is momenteel onderwerp van gesprek maar vooralsnog betekent het afsplitsen van zaken geen (extra) nieuw te bekostigen zaken.

7.6 Boek 5 Sv

Intrekking rechtsmiddel (art. 5.2.6 Sv)

De regels met betrekking tot de intrekking van rechtsmiddelen blijven met het Wetsvoorstel in grote lijnen onveranderd, zodat dit niet tot een verandering van de werklast leidt binnen de Rechtspraak. De Raad heeft echter opgemerkt dat daarin wellicht een aanzienlijke besparing te behalen valt. Nog voordat de behandeling in hoger beroep aanvangt, vereisen rechtsmiddelen al veel inzet van de gerechten. Bewijsmiddelen moeten worden uitgewerkt, dossiers moeten worden overgedragen en voorbereid en partijen moeten worden geïnformeerd. Als een rechtsmiddel daarna wordt ingetrokken, is het de vraag of dat niet op een andere, efficiëntere wijze, had kunnen bewerkstelligd worden zonder onnodige inspanningen binnen de Rechtspraak.

Wijziging in MK/EK-behandeling (art. 5.4.46 Sv)

De regeling van het enkelvoudig of meervoudig behandelen van een strafzaak in hoger beroep is gewijzigd. Anders dan in de consultatieversie, moet in de ambtelijke eindversie een zaak die in eerste aanleg enkelvoudig is behandeld en bestraft, ook in hoger beroep enkelvoudig worden behandeld, *tenzij* de voorzitter van de enkelvoudige kamer van oordeel is dat de zaak niet van eenvoudige aard is of het belang ervan zich tegen behandeling door een enkelvoudige kamer verzet. Dat maakt de regeling minder strikt dan voorheen en laat meer ruimte aan de gerechtshoven om het kwaliteitsbeleid na te leven zoals dat binnen de Rechtspraak is geformuleerd. Dat betekent dat de inschatting van het percentage 'MK's' hoger uitvalt dan eerder werd ingeschat onder invloed van de strikter voorgeschreven forumkeuze. Het betekent ook dat de eerder ingeschatte besparing voor een aanzienlijk deel vervalft.

In de berekening met betrekking tot de consultatieversie is uitgegaan van 50% van het totale aantal reguliere strafzaken bij de gerechtshoven dat meervoudig zal worden behandeld. Dat percentage zal hoger worden, zo is de verwachting, waarbij het streven 85% zal zijn. Dit conform de huidige landelijke kwaliteitsnorm. De bandbreedte waarbinnen het percentage meervoudige kamerzaken zich zal bewegen,

⁷⁹ Advies van 2 oktober 2019.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 49 van 89

is naar inschatting van de Raad dus tussen de 93% (te weten het huidige gerealiseerde percentage MK's) en de 85% (te weten de landelijke kwaliteitsnorm). In de berekening is uitgegaan van 85%, omdat dat voor de lange termijn reëel lijkt en dus naar huidig inzicht de meest adequate inschatting van de financiële gevolgen van de regeling geeft.

Zelfstandig hoger beroep benadeelde partij en ouders en voogd van de verdachte (art. 5.3.34 Sv)

Het zelfstandig hoger beroep van de benadeelde partij en van de ouders en voogd van de verdachte die jonger is dan veertien jaar, zoals deze in de consultatieversie was opgenomen (artikelen 5.4.1.2.1 en 5.4.1.2.2 Sv) zijn in het Wetsvoorstel komen te vervallen. Daarmee vervallen ook de daarmee samenhangende eerder ingeschatte werklasteffecten.

7.6 Boek 6 Sv

Schade vanwege strafvorderlijk optreden alleen inbrengen via strafvordering (art. 6.6.1 Sv)

Via de artikelen 6.6.1.1 e.v. (oud) Sv werden alle bestuursrechtelijke en civielrechtelijke verzoeken tot schadevergoeding ondergebracht bij de officier van justitie als 'voorportaal' van de strafrechter. Dat leidde tot een werklasterbesparing voor de betreffende raadkamer. Het huidige artikel 6.6.1 Sv voegt daar een schadeplafond aan toe, met uitzondering van verzoeken die betrekking hebben op, kort samengevat, vrijheidsbeneming. Dit schadeplafond zal naar verwachting geen invloed hebben op de werklast van de Rechtspraak omdat de schadeverzoeken met hogere bedragen meestal toch al bij de Rechtspraak uitkomen.

7.7 Conclusie

Het Wetsvoorstel heeft gevolgen voor de werklast en organisatie van de Rechtspraak. De extra kosten bedragen in het eerste jaar na invoering € 22 mln. en lopen af tot structureel jaarlijks € 15,7 mln. aan extra kosten. De kosten voor IT, huisvesting en opleiding zijn in eerdere adviezen al opgenomen en zijn hieronder niet apart nogmaals meegenomen. De Raad komt daar later op terug overeenkomstig de hierboven gemaakte opmerkingen.

Totale werklastconsequenties	2024	2025	2026	2027 e.v.
Mutatie als gevolg van aantallen	-1.271.558	-1.271.558	-1.271.558	-1.271.558
Effect wijziging gemiddelde zaakswaarte	4.184.632	3.960.288	3.735.945	3.511.601
Effect behandeltime per zaak	16.362.411	12.791.225	11.753.745	10.746.637
Kosten RC	2.666.150	2.666.150	2.666.150	2.666.150
IT, huisvesting en opleiding	PM	PM	PM	PM
Nog te begroten (bijv. 'beeld en geluid')	PM	PM	PM	PM
Totale effect wetsvoorstel	21.941.635	18.146.105	16.884.280	15.652.829

7.8 Ten slotte

Het bovenstaande overzicht van (wijzigingen in) inschattingen is naar huidig inzicht gebaseerd op de ambtelijke eindversie Sv (mei 2019). Het Wetsvoorstel is nog steeds in ontwikkeling, de uitvoeringsregels en flankerend beleid zijn eveneens nog in ontwikkeling, en afspraken met andere betrokken (keten)partners zijn nog niet gemaakt. De verwachtingen ten aanzien van de financiële

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 50 van 89

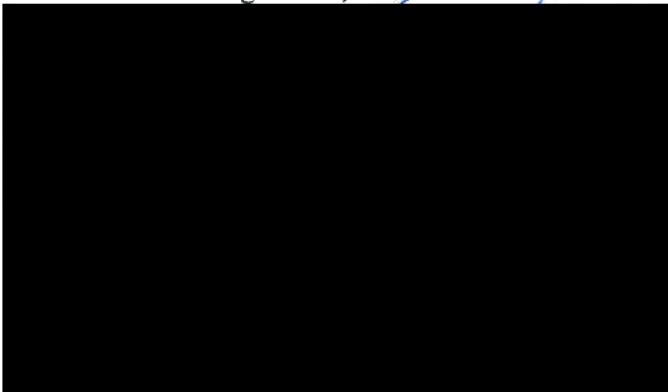
gevolgen zullen zich dan ook verder ontwikkelen in de tijd. De Raad stelt voor de te verwachten financiële gevolgen van de invoering van een nieuw Wetboek van Strafvordering in gezamenlijk overleg periodiek te actualiseren.

8. Tot slot

De Raad spreekt zijn waardering uit voor de belangrijke verbeteringen die het Wetsvoorstel met zich brengt en de wijze waarop zijn eerdere adviezen daarin door u zijn verwerkt. Het Wetsvoorstel stuit in de huidige vorm desondanks op een aantal zwaarwegende bezwaren. De Raad vraagt u daarom met klem het Wetsvoorstel op die punten te heroverwegen of aan te vullen.

Zoals eerder is opgemerkt is het van belang om van het nieuwe Wetboek van Strafvordering een totaalbeeld hebben, zowel om het Wetboek in zijn geheel te kunnen beoordelen op inhoudelijke merites als om een integraal en actueel beeld te kunnen geven van de verwachte gevolgen ervan voor de werklust en organisatie van de Rechtspraak. Nadere regelgeving volgend op het Wetsvoorstel zal daarop van invloed zijn en valt eveneens binnen het adviesrecht van de Raad. De Raad ontvangt graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving. De Raad maakt ook los daarvan het uitdrukkelijke voorbehoud om in een later stadium aanvullende inhoudelijke of organisatorische opmerkingen te maken.

Hoogachtend,

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 51 van 89

Bijlage: artikelsgewijze opmerkingen

1. Boek 1 Sv

Artikel 1.1.7 Sv

Lid 1: hoewel de formulering is aangevuld en deze impliceert dat de procedure die gericht is op de beantwoording van de vragen van artikelen 4.3.1 en 4.3.2 Sv een berechting vormt, wordt nogmaals geadviseerd om in de definitie van *berechting* een verwijzing naar de beantwoording van de vragen van de artikelen 348 en 350 Sv op te nemen.

Artikel 1.1.9 Sv

Lid 2: de vraag die opkomt, is of het onderzoek niet vaak al gesloten is en of aanhoudingen op grond van deze bepaling nu ook onder tussenvonnissen/-arresten vallen.

Artikel 1.1.10 Sv

Lid 1: het begrip 'minderjarige' is, ondanks de opmerking over personen die onder de 18 jaar zijn, maar wel als meerderjarige worden beschouwd, niet nader gedefinieerd.

Artikel 1.1.13 Sv

In de MvT (p. 50) moet het eerste woord "feestdag" zijn "dag".

Hoofdstuk 2 - algemeen

De eerdere opmerking van de Raad inhoudende dat het onderscheid tussen de algemene en de specifieke bepalingen niet helder is, heeft helaas niet geleid tot een fundamentele verandering. Dit komt de overzichtelijkheid niet ten goede. De Raad persisteert bij deze opmerking.

Artikel 1.2.1 Sv

Er is niet gekozen voor de voorgestelde systematiek om de bepaling te splitsen in twee afzonderlijke artikelleden. De Raad beveelt dit nogmaals aan.

Artikel 1.2.2 Sv

Artikel 1.2.1.2 Sv is in artikel 1.2.2 Sv geherformuleerd. De voorgestelde verplaatsing van artikel 1.2.1.2 Sv is niet doorgevoerd. De Raad geeft in overweging dit alsnog te doen.

Artikel 1.2.3 Sv

Lid 2: wat zijn "de rechterlijke beslissingen bij de berechting" en hoe verhoudt zich dit tot de definitie van berechting in artikel 1.1.7, eerste lid, Sv? Op dit punt wordt om een nadere toelichting verzocht.

Lid 4: in dit lid gaat het enkel nog over tussenvonnissen en tussenarresten (vergelijk artikel 1.1.9 lid 2 Sv). Hetgeen eerder in artikel 1.2.1.3, derde lid, Sv stond over mondelinge vonnissen en arresten staat thans in artikel 4.5.9 Sv. De Raad vraagt zich af of het praktisch is dat tussenvonnissen en tussenarresten mondeling zijn en worden aangetekend in het *proces-verbaal van de zitting*.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 52 van 89

Artikel 1.2.7 Sv

Dit artikel is geherformuleerd, maar bevat nog steeds de verwarrende bepaling dat na verwijzing en een andere rechter het onderzoek opnieuw wordt aangevangen, tenzij met instemming wordt hervat, en dat in alle gevallen de rechter beraadslaagt mede naar aanleiding van het onderzoek op de zitting voor verwijzing. De Raad vraagt opnieuw aandacht voor de formulering van deze bepaling.

Artikel 1.2.9 Sv

De Raad geeft andermaal in overweging te bepalen dat in zaken waar het jeugdstrafrecht wordt toegepast de rechtbank bevoegd is binnen welk rechtsgebied de verdachte zijn woon- of verblijfplaats heeft.

Artikel 1.2.10 Sv

In de MvT (p. 64) dient in de toelichting op dit artikel aan de laatste zin te worden toegevoegd: “van artikel 1.2.9”.

Artikel 1.2.14

Lid 1: de Raad acht de formulering van dit lid cryptisch en doet de suggestie dit te herformuleren.

Artikel 1.2.15 Sv

Lid 3: slaat machtiging van de rechter-commissaris op alle situaties? De Raad vraagt om verduidelijking.

Artikel 1.2.16 Sv

In de MvT (p. 75) wordt in de toelichting op dit artikel aan het slot van de vierde alinea “vijfde lid” genoemd. Dit moet “zesde lid” zijn.

Artikel 1.2.17 Sv

De Raad doet de suggestie in dit artikel tot uitdrukking te brengen dat het hier gaat om een “verkorte procedure”. Dit begrip komt nu eerst terug in artikel 1.2.24, tweede lid, Sv, waar daar de vraag rijst wat een “verkorte procedure” is. In het eerste lid zou de definitie van een “verkorte procedure” kunnen worden opgenomen en in het tweede lid de mogelijkheid van een “verkorte procedure”.

Lid 2: in de MvT (p. 77) wordt in de toelichting op dit artikellid vermeld dat de rechten van andere betrokkenen worden geëerbiedigd. Dit zou in de wettekst tot uitdrukking moeten worden gebracht.

Artikel 1.2.19 Sv

De aanbeveling van de Raad om tot uitdrukking te brengen dat toetsing en beoordeling van de raadkamer “ex nunc” plaatsvindt, is niet opgevolgd. Evenmin is verduidelijkt hoe het oproepen/dagvaarden/medebrengen van getuigen of deskundigen voor de raadkamer wordt geregeld. Nadere toelichting is gewenst.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 53 van 89

Artikel 1.2.20 Sv

In de MvT (p. 81) dient in de toelichting op dit artikel in de eerste alinea, twee na laatste regel na "officier van justitie", te worden toegevoegd: "als de betrokken procespartij".

Artikel 1.2.22 Sv

Lid 3: de verwijzing naar artikel 1.2.21, zesde lid, Sv klopt niet. Er is geen artikel 1.2.21, zesde lid, Sv. Voor zover in de eerste volzin van dit derde lid in plaats van het vijfde en zesde lid, het vierde en vijfde lid van artikel 1.2.21 Sv zijn bedoeld, is het vierde lid van artikel 1.2.21 Sv niet logisch, nu in artikel 1.2.22 lid 1 Sv is bepaald dat de voorzitter kan bepalen dat een verkort proces-verbaal wordt opgemaakt.

Ten aanzien van de tweede volzin wordt opgemerkt dat voor zover het vijfde lid van artikel 1.2.21 Sv is bedoeld (ondertekening proces-verbaal) dit vragen oproept nu een opname van geluid of beeld en geluid niet wordt ondertekend.

Artikel 1.2.23 Sv

Lid 4: wordt de beslissing enkel ondertekend door de voorzitter, en niet ook door de griffier? Verduidelijking is hier geboden.

Artikel 1.2.24 Sv

Lid 2: wat is een "verkorte procedure"? Vergelijk de opmerking bij artikel 1.2.17 Sv.

Lid 3: de MvT (p. 84) houdt in dat "dit lid bepaalt dat het openbaar ministerie de beslissing (...) desgevraagd ter kennis brengt van de betrokken procespartij (...)". Dit staat echter niet in het artikellid. Het lijkt overigens om een verplichting van de rechtbank te gaan. Indien deze opvatting wordt gedeeld, dient de toelichting daarop te worden aangepast (vgl. MvT, p. 94, tweede alinea, rechter-commissaris).

Artikel 1.2.26 Sv

De vraag die rijst is of een rechter-commissaris onbevoegd kan zijn. Ondanks de toelichting wordt de bepaling uit artikel 179 Sv gemist, dat de eventueel onbevoegd verrichte handeling rechtskracht houdt. In de nieuwe regeling is geen voorziening voor het onverhoopte geval dat een rechter-commissaris onbevoegd onderzoek verricht. Het zou zekerheidshalve zijn aan te bevelen een voorziening te treffen, zodat in elk geval het verrichte onderzoek geldig blijft.

De Raad doet verder de suggestie aan het artikel een bepaling toe te voegen, inhoudende dat de rechter-commissaris in spoedeisende gevallen altijd bevoegd is.

Artikel 1.2.29 Sv

Hier lijken regels over de dagtekening en ondertekening van het proces-verbaal te ontbreken.

Artikel 1.2.31 Sv

In tegenstelling tot artikel 1.2.4.7 Sv uit de consultatieversie, kent het huidige artikel drie artikelleden in plaats van vier. Het oude eerste lid is geschrapt.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 54 van 89

Lid 1: de officier van justitie wordt in de gelegenheid gesteld te reageren op het bezwaarschrift. Beide partijen hebben de gelegenheid gehad hun standpunt kenbaar te maken. Niet duidelijk is waarom de indiener van het bezwaarschrift vervolgens weer de gelegenheid krijgt te reageren op de opmerkingen van de officier van justitie. Voor een volwaardige 'schriftelijke ronde' zou de officier van justitie in dat geval in de gelegenheid moeten worden gesteld ook daarop te reageren.

De Raad stelt voor bij de reactiemogelijkheid van de indiener van het bezwaarschrift toe te voegen 'zo nodig'. Andermaal laten reageren is niet altijd nodig, ook gelet op eventuele spoedeisendheid.

Lid 2, eerste volzin: het woord "hem" dient te worden vervangen door "hen".

Artikel 1.3.10 Sv

Sub b.: de Raad doet de suggestie het ouderwets aandoende woord "verenigd" te vervangen. De verplichting tot het geven van de cautie is nog steeds niet opgenomen in het huidige artikel 1.4.2 Sv, noch in de 'kern'-bepaling over wie de verdachte is en welke rechten hem ten principale toekomen. In artikel 1.4.3, derde lid, Sv komt de verplichting tot het geven van de cautie wel aan bod, doch die verplichting betreft enkel de aangehouden verdachte, terwijl deze verplichting ook de niet-aangehouden verdachte betreft. Het is wenselijk dat de verplichting tot het geven van de cautie ook in artikel 1.4.3, tweede lid, Sv wordt opgenomen.

Artikel 1.4.4 Sv

De Raad geeft in overweging om in het Wetsvoorstel te verwerken (als vijfde lid of in art. 1.4.3 lid 2 Sv) wat in de MvT (p. 124) wordt opgemerkt: "*Indien in de toekomst ervoor zou worden gekozen bepaalde overtredingen bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, geldt overigens dat wanneer de verdachte voor een alsdan aangewezen overtreding waarvoor een strafbeschikking zal worden uitgevaardigd, wordt staande gehouden, hem voorafgaand aan het verhoor niet op grond van artikel 1.4.3, tweede lid, op het recht op rechtsbijstand behoeft te worden gewezen; aangezien dat recht op grond van het hier toegelichte artikellid niet van toepassing zou zijn. Artikel 2, tweede lid, van richtlijn nr. 2012/13/EU laat dat ook toe.*"

Artikel 1.4.6 Sv

Lid 2 onder b: dit dekt niet alle situaties. De Raad wijst op artikel 27ca, tweede lid, onder c, Sv. De Raad vraagt op dit punt om aanvulling.

Nota bene: de advocaat-generaal stelt beroep in cassatie in tegen een eindarrest. Een officier van justitie kan beroep in cassatie instellen tegen een bepaald eindvonnis. Vergelijk artikel 404, vierde lid, Sv.

Artikel 1.4.7 Sv

Lid 2: de vraag is of een verhorend rechterlijk ambtenaar vingerafdrukken kan nemen c.q. daartoe bevoegd is. Aanvulling van de toelichting is hier geboden.

Artikel 1.4.11 Sv

Lid 5: waarom ziet dit artikellid enkel op de pikettoevoeging (art. 1.4.12 Sv) en niet op de toevoeging daarna (art. 1.4.13 Sv)? De Raad verzoekt de MvT aan te vullen.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 55 van 89

Artikel 1.4.14 Sv

Het eerdere verzoek⁸⁰ te bepalen dat ten aanzien van minderjarigen ook in andere gevallen, met het oog op het IVRK, een last tot toevoeging kan worden gegeven door de voorzitter van het gerecht wanneer dat in het belang van de minderjarige wordt geacht, wordt nogmaals herhaald.

Artikel 1.4.18 Sv

De Raad heeft in zijn eerdere advisering de vraag opgeworpen gestelde vraag of het niet efficiënter is het bevel van de officier van justitie inzake beperking vrij verkeer direct aan het oordeel van de rechter-commissaris te onderwerpen, in plaats van de rechtbank voor te leggen, of een dergelijk bevel vooraf te laten gaan door een machtiging van de rechter-commissaris.⁸¹ Deze vraag is niet beantwoord. De Raad verzoekt u in de MvT alsnog op deze vraag in te gaan.

Artikel 1.4.19 Sv (was art. 1.4.2.2.3 Sv)

Lid 1: toevoegen “als bedoeld in artikel 1.4.18 lid 1 Sv”?

Hoofdstuk 5 - algemeen

Aan het verzoek van de Raad om hetzij over wettelijk vertegenwoordiger (zoals eerst in art.1.5.2.1 Sv stond) dan wel wettige vertegenwoordiger (zie art. 1.4.10, eerder art. 1.4.2.1.2 Sv) te spreken, is geen gehoor gegeven. In dit hoofdstuk wordt thans gesproken van ‘ouders’ (zie artikel 1.5.2, 1.5.6 en 1.5.8 Sv).

Artikel 1.5.1 Sv

In het algemeen heeft de Raad kritiek op het feit dat niet alle definities in dit (dan wel in een ander) artikel zijn opgenomen. In ieder geval wordt geadviseerd in dit artikel ook de definities van “een andere levensgezel van het directe slachtoffer” en “persoon die van het directe slachtoffer afhankelijk is” op te nemen.

Ten aanzien van onderdeel f. wordt opgemerkt dat ten onrechte is opgenomen dat de wettelijke vertegenwoordiger van de benadeelde partij zelf ook benadeelde partij is. Deze formulering verdient aanpassing. De wettelijke vertegenwoordiger is geen benadeelde partij.

Artikel 1.5.2 Sv

Lid 4: het begrip “ouders” vraagt om een definitie.

De definitiebepaling van artikel 1.1.10 lid 2 Sv ziet (alleen) op de ouder van een minderjarige en niet op de ouder van een jong slachtoffer.

In de MvT (p. 139, derde alinea) wordt verwezen naar een derde lid van artikel 1.1.10 Sv, terwijl dat artikel geen derde lid heeft. Correctie is geboden.

⁸⁰ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 65.

⁸¹ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 65.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 56 van 89

Artikel 1.5.4 Sv

Lid 1, onder h: bedoeld zal zijn: 'in de zaak' tegen de verdachte.

Lid 3: bedoeld zal zijn te verwijzen naar het eerste lid, onderdelen a en c, in plaats van onderdeel b.

Artikel 1.5.5 Sv

Lid 3: het door de Raad gesignaleerde probleem dat de situatie zich kan voordoen dat het slachtoffer kennis kan nemen van processtukken die aan de verdachte tijdelijk worden onthouden, is niet opgelost.⁸²

Aanvullend wordt opgemerkt dat met het 'voegen van stukken' zal zijn bedoeld de stukken genoemd in lid 2.

Met 'kennisneming' zal bedoeld zijn de processtukken genoemd in het eerste lid. Het woord "daarvan" dat terugslaat op 'de stukken' als genoemd in het tweede lid is verwarrend. De Raad verzoekt deze tekst te verduidelijken.

Lid 6: het slachtoffer kan van de stukken waarvan hem de kennisneming is toegestaan, op de griffie een kopie krijgen overeenkomstig het bij of krachtens artikel 17 van de Wet tarieven in strafzaken bepaalde. De vraag rijst waarom (kennelijk) ook ter griffie als de berechting nog niet is aangevangen? Dan zal het openbaar ministerie toch moeten verstrekken.

Bovendien: mag van deze stukken wel kennis worden genomen als artikel 1.8.6, tweede en derde lid, Sv van toepassing is? De Raad vraagt om verduidelijking op dit punt.

Lid 7: hierin staat dat het vierde lid niet van toepassing is. De Raad werpt de vraag op of niet alleen de eerste volzin van het vierde lid is bedoeld. De voorzitter of de rechtbank zal toch wel het slachtoffer in kennis moeten stellen van die beslissing. Vergelijk artikel 1.5.7, zevende lid, Sv. Op dit punt is een toelichting geboden.

T.a.v. minderjarige verdachten: de Raad acht het wenselijk dat wordt bepaald dat ten aanzien van het verstrekken van stukken een afweging wordt gemaakt tussen het belang van het slachtoffer en het belang van de minderjarige verdachte. De stukken die betrekking hebben op de persoonlijkheid van de verdachte zouden (met het oog op het belang van de verdachte, maar ook dat van zijn ouders) per definitie *niet* aan het slachtoffer moeten worden verstrekt, met het oog op het belang van de verdachte.

Artikel 1.5.6 Sv

De reeds eerder gestelde vraag wie de kosten draagt voor de bijstand van een advocaat wordt niet beantwoord. Zo wordt in de toelichting niet verwezen naar artikel 44, vierde lid, Wet op de rechtsbijstand inzake de kosten voor rechtsbijstand.

⁸² Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 18.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 57 van 89

Verder wordt in dit artikel de mogelijkheid gemist om de bijstand aan een slachtoffer door zijn ouders en een persoon naar keuze te weigeren in het belang van de minderjarige verdachte. Dit speelt in het bijzonder bij de persoon naar keuze die niet nader is gedefinieerd.

Lid 1: de Raad werpt de vraag op hoe de bijstand bij de rechter-commissaris/de raadkamer is geregeld voor het slachtoffer.

Lid 2 en 4: wat is de definitie van het begrip “ouders”? Zie eveneens de opmerking bij artikel 1.5.2, vierde lid, Sv.

Artikel 1.5.8 Sv

Lid 1, 2 en 5: de suggestie van de Raad om inzake het spreekrecht te verwijzen naar de bijzondere curator wanneer er sprake is van een belangenstrijd is niet gehonoreerd. Deze suggestie wordt hier nogmaals herhaald.⁸³

Lid 3: er wordt gesproken over ‘de vader of moeder’. Onduidelijk is om welke persoon het hier gaat: de juridische vader, biologische vader, etc.? Verduidelijking van dit artikellid is noodzakelijk.

Lid 4: nog steeds is onduidelijk wie bepaalt of een slachtoffer dat de leeftijd van 12 jaar nog niet heeft bereikt, in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.

Lid 5: wat is de definitie van het begrip “ouders”? Zie eveneens de opmerking bij artikel 1.5.2 lid 4 Sv en artikel 1.5.6 lid 2 en lid 4 Sv.

Artikel 1.5.10 Sv

De suggestie om vanwege mogelijke tegenstrijdige belangen tussen een minderjarig slachtoffer en een wettelijk vertegenwoordiger te verwijzen naar de mogelijkheid tot benoeming krachtens het Burgerlijk Wetboek van een bijzonder curator is niet overgenomen. Deze suggestie wordt hier nogmaals herhaald.

Artikelen 1.5.11 en 1.11.2 Sv

De opmerking van de Raad dat in artikel 1.5.4.1 Sv van de consultatieversie niets is opgemerkt over de positie van de wettelijke vertegenwoordiger bij een minderjarig slachtoffer, heeft niet tot aanpassing geleid. Dit wordt nogmaals naar voren gebracht.

Lid 3: uit de MvT (p. 152) volgt dat de rechtbank voortaan kan bevelen dat de vordering wordt afgesplitst van de berechting en afzonderlijk wordt behandeld. Is hier sprake van verplichte behandeling middels afsplitsing? Een antwoord op deze vraag wordt gewenst.

Artikel 1.5.12 Sv

De Raad verzoekt de laatste volzin van dit artikel toe te lichten, gezien de rechtspraak over verdachten die onder bewind staan.

⁸³ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 12 juli 2017, p. 68.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 58 van 89

Artikel 1.5.16 Sv

Voor de laatste volzin ontbreekt de nummering van lid 2.

Hoofdstuk 6 - algemeen

Ten aanzien van het oude artikel 1.6.1.2 Sv, thans artikel 1.11.7, vierde lid, Sv, heeft de Raad opgemerkt dat de ‘kan’-bepaling zou moeten komen te vervallen ten gunste van een verplichting. Deze ‘kan’-bepaling is tot op heden gehandhaafd. De Raad verzoekt u het Wetsvoorstel op dit punt te heroverwegen.

Artikel 1.6.1 Sv

Door de Raad is eerder opgemerkt dat het wenselijk zou zijn het de getuige mogelijk te maken zijn adresgegevens desgewenst voor de overige procesdeelnemers af te schermen, bijvoorbeeld door te voorzien in de mogelijkheid van domiciliekeuze op een politiebureau.⁸⁴ De Raad beveelt aan die mogelijkheid in het Wetsvoorstel te verankeren.

Artikel 1.6.2 Sv

De Raad heeft voorgesteld te verduidelijken wat van de verhorende persoon wordt vereist, gelet op een eventueel verschoningsrecht. Dit is niet gebeurd en wordt daarom nogmaals verzocht.⁸⁵

Lid 1, onder b: in de MvT (p. 159 onderaan) wordt ten aanzien van dit artikel gesproken over een slachtoffer van een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf onder verwijzing naar artikel 1.5.6 Sv. Artikel 1.5.6 Sv geldt echter voor alle slachtoffers. De Raad beveelt aan dit te verduidelijken.

Artikel 1.6.3

Het voorstel van de Raad om af te zien van gedetailleerde voorschriften, zoals opgenomen in het tweede lid inzake vragen over de voorbereiding van de getuige op het verhoor, heeft geen gehoor gekregen. De Raad brengt dit nogmaals onder uw aandacht.

Artikel 1.6.5 Sv

De Raad geeft u tegen de achtergrond van HR 5 maart 2019, ECLI:NL:HR:2019:246 opnieuw in overweging na te denken over een meer sluitende definitie van het begrip “levensgezel” of over schriftelijk bewijs waarmee betrokkenen kunnen staven dat zij een levensgezel of eerdere levensgezel zijn.⁸⁶

Titel 6.2

De Raad adviseert om het onderscheid tussen niet-functioneel verschoningsrecht/-gerechtigde en functioneel verschoningsrecht/-gerechtigde voor de helderheid ook kenbaar te maken in deze titel.

Artikel 1.6.7 Sv

⁸⁴ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 67.

⁸⁵ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 67.

⁸⁶ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 13-14.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 59 van 89

De eerder gedane aanbeveling om een rechtsmiddel te creëren voor de getuige ten aanzien van wie de rechter(-commissaris) beslist dat hem geen verschoningsrecht toekomt, is (nog) niet opgevolgd. Die wens wordt hier herhaald.⁸⁷

Artikel 1.6.12 Sv

Zoals eerder is gesuggereerd, zou aan dit artikel een lid toegevoegd kunnen worden, inhoudende dat de minderjarige getuige op een zo min mogelijk belastende wijze wordt gehoord. Ook zou in het artikel kunnen worden opgenomen dat bij het afnemen van het verhoor rekening wordt gehouden met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de minderjarige, zoals in de MvT (p. 174) staat. Deze suggestie wordt hier herhaald.

Artikel 1.6.13 Sv

Lid 3: de opmerking van de Raad dat het slecht voorstelbaar is dat de ouders of voogd geen bekende woon- of verblijfplaats in Nederland hebben, heeft niet tot wijziging van de wettekst geleid. Dit wordt alsnog aanbevolen.

Artikel 1.7.3 Sv

Lid 3: er wordt verwezen naar de artikelen 1.6.6 tot en met 1.6.8 Sv. Het lijkt erop dat er een verwijzing naar artikel 1.6.5 Sv ontbreekt. Vergelijk artikel 51j, derde lid, Sv waarin wordt verwezen naar de artikelen 217 tot en met 219a Sv.

Artikel 1.7.4 Sv

De Raad adviseert de MvT (p. 178) met betrekking tot het eerste lid aan te passen. Er staat nu: *“Verstrekking op grond van dit artikel vindt plaats door het openbaar ministerie of de rechter, afhankelijk van het antwoord op de vraag wie op dat moment bevoegd is over de processtukken te beslissen.”* Het ligt meer voor de hand om de stukken te laten verstrekken door degene die de deskundige heeft benoemd.

Artikel 1.7.5 Sv

De suggestie wordt gedaan om een definitie van het begrip “technisch opsporingsonderzoek” op te nemen in de wet, dan wel een verwijzing naar de Aanwijzing technisch opsporingsonderzoek/deskundigenonderzoek van het College van procureurs-generaal.

Artikel 1.8.9 Sv

Lid 3: de laatste zin uit het huidige artikel 34, derde lid, Sv, inhoudende: *“Alvorens op het verzoek te beslissen, hoort de rechter-commissaris de officier van justitie en de verdachte”*, is niet overgenomen. Het is de Raad niet duidelijk waarom niet. Hij wijst int verband op artikel 1.8.4, tweede lid, Sv.

Artikel 1.9.1

De formulering van dit artikel is omslachtig. Het mededelen van een bericht ziet op het in mondelinge vorm overdragen van het bericht, tenzij de kennisneming daardoor onvoldoende is verzekerd. Bij het in kennis stellen of ter kennis brengen van een bericht wordt het bericht in schriftelijk vorm overgedragen, tenzij bij algemene maatregel van bestuur anders is bepaald.

⁸⁷ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 69.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 60 van 89

De Raad werpt ten aanzien van dit artikel de vraag op waarom niet wordt gekozen voor “*schriftelijk, tenzij*”.

Artikel 1.9.2 Sv

Lid 3: onduidelijk is waarom aan het eind van dit lid niet is opgenomen “*tenzij de rechter anders bepaalt*”. De Raad adviseert het artikellid in die zin aan te vullen.

Artikel 1.9.5 Sv

Lid 4: onduidelijk is waarom dit maar eenmalig kan. Waarom kan niet, ook weer met een ondertekend en gedagtekend bericht, een nieuw adres worden opgegeven, waardoor het eerder opgegeven adres vervalt? De Raad beveelt aan dit nader toe te lichten.

Artikel 1.9.14 Sv

In de MvT (p. 201) wordt vermeld dat deze bepaling geldt voor voltooide en onvoltooide betekeningen langs elektronische weg. De Raad beveelt tegen die achtergrond aan het wetsartikel als volgt te verduidelijken:

Lid 1: de Raad stelt voor: “Van iedere *aanbieding en* betekening langs elektronische weg (...)”

Lid 2: de Raad stelt voor: “De *aanbieding en* betekening langs elektronische weg (...)”

Artikel 1.10.1 Sv

Lid 3: de bevoegdheid van de rechter om in alle gevallen een advies te geven over de tenuitvoerlegging is niet afzonderlijk vastgelegd. Het geniet de voorkeur dat wel te doen, zodat in elk geval wordt voorkomen dat hierover onduidelijkheid bestaat.

Artikel 1.11.3 Sv

Lid 1: hier is sprake van een uitbreiding tot “*het bijwonen van een verhoor of zitting*”. Onduidelijk is of deze uitbreiding ook is verwerkt in de artikelleden twee en drie. Kan iemand die een recht heeft om een verhoor of zitting bij te wonen, verzoeken om dat via videoconferentie te doen? De Raad verzoekt u dit te verduidelijken.

Leden 2 en 3: ten aanzien van deze artikelleden dient te gelden dat bij de beslissing of van videoconferentie gebruik wordt gemaakt ook financiële (en efficiency)belangen dienen te worden meegewogen. Dit dient in de MvT te worden meegenomen.

Artikel 1.11.4 Sv

Lid 1: de Raad stelt voor om ten aanzien van de instemming van verdachte op te nemen wat daarover in de MvT (p. 215) wordt vermeld: “*Stemt de verdachte met videoconferentie in, dan kan hij daar nadien niet zonder goede reden op terugkomen. Het instemmingsrecht moet er niet toe leiden dat de organisatorische en facilitaire voorbereidingen voor een verhoor of zitting per videoconferentie door de verdachte via het intrekken van zijn toestemming gemakkelijk kunnen worden gefrustreerd. Zou de wet de mogelijkheid tot het intrekken van de toestemming bieden, dan zou dat tot onvoorziene en, mede gelet op de belangen van andere procesdeelnemers, onacceptabele vertragingen in het strafproces kunnen leiden. Ook hier geldt, dat de rechter uiteindelijk beslist of in voorkomend geval wegens een dringende reden aan de kant van de verdachte aanleiding is om alsnog af te zien van videoconferentie.*” Vergelijk artikel 2.1.15, tweede lid, Sv. Aanpassing van dit artikellid is derhalve geboden.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 61 van 89

Artikel 1.11.6 Sv

Lid 5, laatste volzin: de vraag is of een dergelijke zin nodig is. En waarom wordt van de “voorzitter” gesproken? Er kan ook sprake zijn van een politieverhoor of verhoor bij de rechter-commissaris, in het bijzijn van een advocaat of derde. Toelichting op dit punt is geboden.

Artikel 1.11.7 Sv

Lid 1 onder b: de Raad is van mening dat het inroepen van een tolk niet in alle gevallen nodig is. Sommige advocaten beheersen (spreken) goed een andere taal.

Lid 3: achter “slachtoffer” lijkt te ontbreken: “die de Nederlandse taal niet of niet voldoende beheerst”.

Verder wordt hier de vraag gesteld wie de kosten draagt voor de tolk (deze vraag is eerder gesteld bij het toenmalige art. 1.5.2.5 Sv). De Raad verzoekt u hieraan aandacht te besteden in de MvT

Lid 4: oproeping van een (beëdigd) tolk bij een getuigenverhoor dient als imperatieve bepaling vorm te krijgen.

Lid 5: achter “betrokken procespartij” lijkt te ontbreken: “die de Nederlandse taal niet of niet voldoende beheerst.”

Artikel 1.11.8 Sv

Derde lid: het lijkt erop dat hier de raadsheer-commissaris ontbreekt.

Commentaar op de Memorie van Toelichting bij Boek 1 Sv

MvT, p. 99: de zin in de tweede alinea loopt niet: “Dit autonome vervolgingsbegrip blijft uiteraard van betekenis als toetsingsmaatstaf bij de vraag of de wetgeving (of beter: de toepassing daarvan in een concrete zaak) spoort met de rechten die een verdachte op grond van artikel 6 EYRM in het opsporingsonderzoek.”

MvT, p. 174 onderaan: hier staat dat in Boek 2, Titel 3.3 Sv een bepaling is opgenomen die voorziet in de toegang van de ouders of voogd (wettelijk vertegenwoordigers) van de minderjarige getuige tot het verhoor. Het zou voor de hand liggen om die bepaling (ook) in Titel 6.4 op te nemen.

2. Boek 2 Sv

Artikel 2.1.7 Sv

De Raad stelt voor de wetsartikelen genoemd in artikel 2.1.7, onder a, Sv in numerieke volgorde te plaatsen en het bij het Wetsvoorstel versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit voorgestelde artikel 138aa toe te voegen.⁸⁸

⁸⁸ In consultatie gebracht op 11 juli 2019.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 62 van 89

Artikel 2.1.12 Sv

Lid 2: de formulering van dit artikellid is ongelukkig. Het lijkt alsof, indien de rechter-commissaris een bevel geeft, uitsluitend de griffier dat mag vastleggen. Zo is het niet bedoeld. Een praktischer formulering zou zijn: "de griffier kan de rechter-commissaris daarin bijstaan, óf: de rechter-commissaris kan daartoe de griffier inschakelen."

Artikel 2.1.13 Sv

Lid 2: de Raad geeft in overweging om toe te voegen door wie de machtiging en de vordering worden vastgelegd. Door de rechter-commissaris of zijn griffier, respectievelijk door de officier van justitie.

Artikel 2.1.15 Sv

Lid 1: dit artikellid ziet op het in een onderzoekshandeling toestemmen door een verdachte en een derde. Onduidelijk is echter wie in het geval van een minderjarige verdachte (of derde) toestemming kan geven.

Artikel 2.2.5 Sv

Naar het oordeel van de Raad ontbreekt in dit artikel een verwijzing naar de artikelen 1.6.9, 1.6.10 en 1.6.11 Sv, dan wel een nadere toelichting waarom deze artikelen niet als uitzondering worden opgenomen.

Artikel 2.2.6 Sv

Onduidelijk is wat de verhouding is tussen de bevoegdheid van een ouder om aangifte te doen en het ouderlijk gezag. Daarbij speelt de vraag of de minderjarige toestemming moet geven aan deze ouder om aangifte te doen. Aanvulling van de toelichting op dit punt is gewenst.

Artikel 2.3.4 Sv

In de MvT (p. 273) wordt gesproken over de wettelijke verankering van de beleidsmatige praktijk van het verklaren "onder nummer". Het zou daarbij gaan om "een unieke, numerieke code". In de wettelijke bepaling komt dit echter in het geheel niet terug. Het komt de duidelijkheid ten goede wanneer dit alsnog wordt toegevoegd.

Artikelen 2.3.11 Sv en 2.3.12 Sv

Wetssystematisch komt het juist voor deze artikelen om te draaien, zodat eerst de "gewone" toegang en dan de bijzondere wordt opgenomen.

Artikel 2.5.22 Sv

Lid 1: in de opsomming ontbreekt de "beslissing waarbij het verzoek tot schorsing van de voorlopige hechtenis wordt afgewezen". De Raad geeft in overweging deze toe te voegen.

Artikel 2.5.28 Sv

Het strekt tot aanbeveling aan deze wettelijke bepaling toe te voegen dat enkel het gerechtshof een dergelijk bevel tot voorlopige hechtenis kan geven. Nu laat artikel 2.5.28 Sv de mogelijkheid open dat de veroordelende rechter in eerste aanleg zelf een dergelijk bevel tot voorlopige hechtenis geeft. Voor de volledigheid wordt in dit kader verwezen naar het bepaalde in artikel 75, eerste lid, eerste volzin, Sv. Die luidt: "Na de aantekening van beroep van de eindspraak worden de bevelen tot gevangenneming,

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 63 van 89

gevangenhouding dan wel verlenging daarvan gegeven door de rechter in hoogste feitelijke aanleg," waaruit blijkt dat dat ook thans het geval is.

Verder ziet artikel 75, eerste lid, derde zin, Sv op "*vrijheidsbenemende straf of maatregel*". Ook in de toelichting bij artikel 2.5.28 Sv wordt daarover gesproken. In de wettelijke bepaling is echter opgenomen: "*vrijheidsbenemende maatregel (...) of een gevangenisstraf*". Dit roept de vraag op waarom hechtenis nu wordt uitgezonderd.

Artikel 2.5.45 Sv

Lid 1: de zinsnede "*die ingaat op het tijdstip van de tenuitvoerlegging*", lijkt overbodig naast het bepaalde in artikel 2.5.24, tweede lid, Sv.

Artikel 2.5.47 Sv

Lid 1: het bepaalde in het eerste artikellid roept de vraag op hoe dit zich verhoudt tot het nieuwe begrip *vervolgning*. Moet de mogelijkheid niet bestaan om, ook als de vervolging nog ver weg is, nieuwe feiten waarvoor een verdenking bestaat en voorlopige hechtenis is toegelaten, ook onder de voorlopige hechtenis te brengen? De Raad geeft in overweging dit artikellid hiermee aan te vullen.

Artikel 2.5.49 Sv

Leden 1 en 2: in deze artikelleden is opgenomen het bepaalde in het huidige artikel 72, derde en vierde lid, Sv, aldus de MvT (p. 309). In het huidige artikel is echter sprake van een vrijheidsstraf, terwijl in de voorgestelde artikelleden steeds gesproken wordt over gevangenisstraf. Dit roept, evenals bij artikel 2.5.28 Sv, de vraag op waarom hechtenis nu uitgezonderd is. Een nadere toelichting op dit punt is gewenst. Ditzelfde commentaar geldt eveneens voor *artikel 2.5.53, leden twee en drie, Sv* en *artikel 2.5.55, tweede lid, Sv*.

Artikel 2.5.59 Sv

Lid 1: het behoeft nadere toelichting waarom hier enkel gekozen wordt voor de mogelijkheid van beroep tegen directe invrijheidsstelling. Het is namelijk evengoed mogelijk dat de verdachte niet direct, maar op termijn, in vrijheid gesteld wordt. Het strekt tot aanbeveling dat ook deze mogelijkheid in de toelichting, dan wel in de wettekst tot uitdrukking komt.

Artikel 2.5.64 Sv

Lid 1: in de voorgaande artikelen wordt steeds gesproken over *beroep bij de rechtbank* en *hoger beroep bij het gerechtshof*. Teneinde consequent te zijn wordt hier in overweging gegeven dat onderscheid ook in deze bepaling terug te laten komen.

Artikel 2.6.2 Sv

Lid 2: de Raad stelt voor dit artikellid als volgt te herformuleren: "*Een onderzoek als bedoeld in dit hoofdstuk dat met toestemming van betrokkene wordt verricht, wordt bevolen en verricht door dezelfde functionaris (-) als de functionaris die daartoe op grond van dit hoofdstuk bevoegd zou zijn.*" Op deze wijze sluit het aan op hetgeen hierover is vermeld in de MvT (p. 323).

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 64 van 89

Artikel 2.6.7 Sv

Lid 2: de precieze strekking van deze bepaling – met name het slot van dit artikellid: “*of het verrichten van niet-invasief beeldvormend onderzoeken etc. (...)*” – wordt slechts in combinatie met hetgeen in de MvT (p. 331) is opgenomen begrepen. Bovendien is het artikellid alleen al door de lengte van de zin onleesbaar. De Raad geeft u daarom in overweging dit artikellid te herformuleren.

Artikel 2.6.13 Sv

Lid 1: dit artikel is nieuw. Het bevat de nieuwe bevoegdheid tot haarvergelijkend onderzoek, isotopenonderzoek, toxicologisch onderzoek en microbiologisch onderzoek. De Raad is van oordeel dat hier de vergelijking opgaat met het bepaalde in artikel 2.6.19 Sv. Het tweede lid van dat artikel bepaalt dat het bevel alleen na een daartoe verleende machtiging van de rechter-commissaris kan worden gegeven. Derhalve dus niet door de officier van justitie, zoals wordt voorgesteld in het eerste lid van artikel 2.6.13 Sv. Aanpassing van deze bepaling is geboden, bij gebreke waarvan op zijn minst genomen in de MvT aandacht zou moeten worden besteed aan dit punt.

Artikel 2.6.14 Sv

Lid 1, onderdeel c: de verwijzing lijkt onjuist, het moet gaan om een verwijzing naar artikel 2.6.11, eerste lid, onderdeel b, Sv, in plaats van onderdeel a.

Artikel 2.6.16 Sv

Op grond van de huidige artikelen 151b, eerste lid, en 195d, eerste lid, Sv, kan een bevel tot het verrichten van een klassiek DNA-onderzoek tegen de wil van de verdachte alleen worden gegeven, indien tegen die verdachte ernstige bezwaren bestaan. In artikel 2.6.16 Sv is ervoor gekozen die voorwaarde niet over te nemen. Derhalve wordt DNA-onderzoek mogelijk bij alleen een verdenking. Met de opstellers van het Wetsvoorstel is de Raad van oordeel dat het afnemen van celmateriaal voor het bepalen en verwerken van een DNA-profiel een inbreuk oplevert op de lichamelijke integriteit van de verdachte. De Raad mist in de MvT een opmerking over de gelding/werking van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Lid 7: de Raad beveelt aan steeds dezelfde terminologie te gebruiken. In het zevende lid staat “*als gevolg van een misdrijf*”, terwijl in artikel 2.6.12, vijfde lid, Sv wordt gesproken over: “*wegens een misdrijf*”.

Artikel 2.6.20 Sv

Lid 1: de MvT (p. 348) vermeldt – evenals in het huidige artikel 151h lid 1 Sv – een periode van drie tot zes maanden, waarna de verdachte kan worden gedwongen opnieuw aan een dergelijk bloedonderzoek mee te werken. Deze termijn komt echter in de voorgestelde wettekst niet (meer) terug. Het strekt tot aanbeveling deze termijn alsnog bij wet op te nemen.

Artikel 2.6.26 Sv

Lid 1: uit de MvT (p. 353) bij dit artikel blijkt dat het slachtoffer een bezwaarschrift kan indienen bij de rechter-commissaris. De Raad geeft in overweging de woorden “*bij de rechter-commissaris*” aan dit artikellid toe te voegen. Tevens is de rechtspraktijk gediend met het bepalen van een termijn waarbinnen een bezwaarschrift kan worden ingediend. De Raad verzoekt u ook deze termijn in de wettekst op te nemen.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 65 van 89

Lid 2: het is onduidelijk of de in het tweede lid genoemde afwijzende beslissing van de rechter-commissaris terugslaat op het eerste lid (afwijzing van het bezwaarschrift), of op een afwijzende beslissing op grond van artikel 2.6.24 juncto artikel 2.6.19 e.v. Sv.

In de MvT (p. 353) wordt ten aanzien van het tweede lid vermeld dat dit artikellid inhoudelijk overeenkomt met het huidige artikel 177b, vierde lid, Sv. Op grond daarvan kan het slachtoffer – kort gezegd – tegen een afwijzing van de rechter-commissaris bij de rechtbank in beroep gaan. De overeenkomst met het bepaalde in artikel 177b Sv lijkt onjuist, het vierde lid van dat artikel luidt namelijk: *“De rechter-commissaris beslist zo spoedig mogelijk; hij weigert het verzoek van het slachtoffer of wijst het toe en beveelt het onderzoek.”* Een nadere toelichting is wenselijk.

Artikel 2.7.6 Sv

Lid 1: de Raad herhaalt zijn opmerking uit zijn eerdere advies dat het wenselijk is om in artikel 2.7.6, eerste lid, Sv in plaats van het woord “aanduiding” een meer precieze omschrijving van het voorwerp te eisen.⁸⁹ Het valt nog altijd niet goed te begrijpen waarom de bestaande verplichting uit artikel 94, derde lid Sv, niet is overgenomen. Dit zou in het artikellid tot uitdrukking kunnen worden gebracht door als uitgangspunt te hanteren dat het bewijs *“een zorgvuldige beschrijving van de inbeslaggenomen voorwerpen”* bevat.

Ook blijkt niet uit het voorstel welke vormvoorschriften worden gesteld aan het bewijs van uitoefening van inbeslagneming. Indien die voorschriften er niet zijn en bijvoorbeeld met een e-mail of handgeschreven brief kan worden volstaan, wordt aanbevolen dat in de MvT tot uitdrukking te brengen. Onduidelijkheid hierover kan discussie tot gevolg hebben over de vraag of achterlating van een bewijs feitelijk onmogelijk is.

Lid 2: in de MvT (p. 363, tweede alinea) wordt met betrekking tot dit artikellid vermeld: *“Na de beslissing van de officier van justitie tot uitstel is tussenkomst van de rechter-commissaris dus verplicht. De officier van justitie vordert na zijn beslissing tot uitstel binnen drie dagen een machtiging bij de rechter-commissaris, ook als hij zelf inmiddels heeft besloten dat het bewijs alsnog wordt uitgereikt of achtergelaten.”* Ook met de daarop volgende toelichting is deze passage onduidelijk. Wat is de precieze rol van de rechter-commissaris hier? Iemand die wel of niet machtigt? Of iemand die (achteraf) een oordeel moet uitspreken over de bevoegdheidsuitoefening door de officier van justitie? En zo ja, is dat laatste wel een bevoegdheid van de rechter-commissaris? De Raad verzoekt u dit te verduidelijken.

Deze opmerking geldt overigens ook voor de toelichting op *artikel 2.7.36, derde lid, Sv.*

Artikel 2.7.10 Sv

Lid 1, onder a: onduidelijk is waarom in deze bepaling niet ook wordt verwezen naar artikel 1.6.8 Sv. In dit verband wordt verwezen naar het bepaalde in artikel 2.7.12, eerste lid, Sv, waarin beide artikelen wel worden genoemd.

⁸⁹ Advies inzake conceptvoorstellen in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering van de Raad voor de rechtspraak, gedateerd 23 augustus 2018, p. 5.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 66 van 89

Artikel 2.7.12 Sv

Lid 1: de Raad geeft u in overweging dit artikellid als volgt te formuleren: "In geval van (...) kan de officier van justitie bevelen dat een opsporingsambtenaar een plaats, met uitzondering van (...), onder zijn leiding ter inbeslagneming doorzoekt." Door deze formulering sluit het eerste lid beter aan op het tweede lid, alsook op de toelichting daarop.

Artikel 2.7.13 Sv

Lid 1: het bepaalde in dit artikellid roept de vraag op waarom hier naast "de bewoner" ook "de rechthebbende" wordt genoemd. In soortgelijke bepalingen wordt dit namelijk niet gedaan (zie de artikelen 2.7.11, eerste lid, 2.7.12,, eerste lid, 2.7.14, 2.7.18 en artikel 2.7.74, eerste lid, Sv).

Artikel 2.7.15 Sv

In dit artikel wordt enkel "de rechthebbende" genoemd en niet "de bewoner." Eenduidigheid op dit punt is wenselijk.

Artikel 2.7.22 Sv

Lid 2: het bepaalde in dit artikellid roept de vraag op of de nieuwe inhoud van het vervolgingsbegrip nog gevolgen heeft voor deze bepaling.

Artikel 2.7.27 Sv

Lid 2: gelet op het bepaalde in artikel 13a van de Opiumwet, te weten: dat de middelen van lijst I en II als is bedoeld in artikel 3c Opiumwet verbeurd verklaard of onttrokken aan het verkeer worden, dient men zich af te vragen of dit niet een verplichting moet zijn, in plaats van een (discretionaire) bevoegdheid.

Artikel 2.7.31 Sv

Lid 1: een bepaling die regelt wanneer het beslag juridisch eindigt, wordt gemist. Dat betekent dat het beslag niet op juridisch sluitende wijze wordt afgerond. De praktijk heeft echter behoefte aan een bepaling waarin wordt omschreven wanneer het beslag (juridisch) eindigt. Uit de toelichting kan worden afgeleid dat het beslag (juridisch) eindigt – voor zover voor deze afdeling van belang – wanneer het beslag wordt teruggeven (aan de beslagene of een derde) en bij handelen als verbeurd verklaard of onttrokken aan het verkeer. En dus niet bij bewaring of de beslissingen van artikel 2.7.31 Sv. Aanbevolen wordt artikel 2.7.31 Sv dienovereenkomstig aan te passen.

Artikel 2.7.48 Sv

Lid 4: de verwijzing naar het tweede lid lijkt onjuist. Dit moet een verwijzing naar het derde lid zijn. Vergelijk in dit verband het huidige artikel 126na Sv.

Artikel 2.7.50 Sv

In artikel 2.7.50, zesde lid, Sv is geregeld dat het bevel kan worden gewijzigd, aangevuld of kan worden verlengd. Het woord 'of' kan hier niet anders worden begrepen dan dat deze mogelijkheden alternatief zijn gerangschikt. Dit is ongetwijfeld niet de bedoeling. In artikel 126ne, tweede lid, eerste zin, en 126n, vijfde lid, eerste zin, Sv, waar deze bepaling uit voortkomt, is de formulering net iets anders, waardoor het woord 'of' daar niet de lading heeft die het in deze voorgestelde bepaling wel krijgt. Vervanging van 'of' door 'en' ligt hier voor de hand.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 67 van 89

Artikel 2.7.53 Sv

In dit artikel lijkt een verwijzing naar artikel 2.7.51 Sv te ontbreken.

Artikel 2.7.57 Sv

Lid 1: in dit artikellid wordt nog gesproken over “het” strafbare feit, terwijl in de artikelen 2.7.58 en 2.7.59 Sv wordt gesproken over “een” strafbaar feit. De Raad hecht aan eenduidige terminologie, om welke reden verzocht wordt dit artikellid aan te passen.

Artikel 2.7.59 Sv

In de artikelleden drie en vier van het voorgestelde artikel 2.7.59 Sv wordt – kort gezegd – bepaald dat respectievelijk de vordering aan de rechthebbende wordt betekend en dat de beslissing aan de belanghebbende wordt betekend (telkens enkelvoud). Het is de Raad niet duidelijk welk onderscheid met deze twee begrippen wordt beoogd. Nu onderscheid wordt gemaakt tussen ‘de rechthebbende’ en ‘de belanghebbende’ lijkt dit tot gevolg te hebben dat de beslissing niet aan de rechthebbende wordt betekend. Dat zal ongetwijfeld niet bedoeld zijn.

In de MvT (p. 438) wordt enkele malen verwezen naar het zesde lid van deze bepaling. In het wetsvoorstel telt het artikel slechts vijf leden.

Artikel 2.7.62 Sv

Lid 1: dit artikellid is ongelukkig geformuleerd. Uiterste consequentie van dit artikellid is dat nooit een doorzoeking bij een verschoningsgerechtigde kan plaatsvinden. Immers, indien een doorzoeking plaatsvindt, is dat reeds een feitelijke inbreuk op het verschoningsrecht. Tevens moet, om te kunnen beoordelen welke stukken in beslag moeten worden genomen, vaak kennis worden genomen van die stukken. Dit is reeds een feitelijke inbreuk op het verschoningsrecht. De bepaling kan vervallen of worden vervangen door bijvoorbeeld: *bij een doorzoeking bij een functioneel verschoningsgerechtigde wordt niet meer dan noodzakelijk is inbreuk gemaakt op het verschoningsrecht.*

Artikel 2.7.65 Sv

Lid 2: in de MvT (p. 451) wordt ten aanzien van dit artikellid beschreven dat “*de rechter-commissaris in een aantal gevallen kennisneemt van de inhoud van de stukken: voor zover dat noodzakelijk is ter beoordeling van de relevantie van de stukken voor de waarheidsvinding; voor zover dat noodzakelijk is voor de beoordeling of het standpunt van de verschoningsgerechtigde dat informatie onder zijn verschoningsrecht valt (en geen sprake is van corpora en instrumenta) dient te worden geëerbiedigd (...)*”

Het voorgaande suggereert dat de verschoningsgerechtigde niet alleen om een standpunt moet worden gevraagd over de vraag of gegevens onder zijn verschoningsrecht vallen, maar ook of sprake is van corpora en instrumenta. Dat is in bepaalde gevallen wellicht zinvol voor de beoordeling, bijvoorbeeld als de verschoningsgerechtigde ook verdachte is, maar er zijn in de praktijk tal van situaties waarin de verschoningsgerechtigde totaal geen weet heeft van de inhoud van de strafzaak. In die situaties wordt de noodzaak van het vragen van een standpunt over de vraag naar de corpora en instrumenta niet gezien. Als de verschoningsgerechtigde daarover toch altijd een standpunt moet worden gevraagd, dan zal hij/zij echt informatie over de strafzaak moeten ontvangen om er een zinnig woord over te kunnen

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 68 van 89

zeggen. De vraag is vervolgens welke informatie hem/haar dan verstrekt moet worden en door wie, en ook hoe zich dit verhoudt tot de bescherming van persoonsgegevens. Het zou voor de praktijk zeer wenselijk zijn dat over dit punt duidelijkheid wordt geboden.

Lid 3: de behoefte aan informatie bestaat natuurlijk helemaal als een vertegenwoordiger van het ambt, de beroepsgroep of de stand waartoe de verschoningsgerechtigde behoort, om een standpunt over de corpora/instrumenta móet worden gevraagd in het geval de verschoningsgerechtigde niet bereikt kan worden. De vertegenwoordiger weet veelal sowieso van niets. Ook op dit punt dient de MvT te worden aangevuld.

Artikel 2.7.68 Sv

In de toelichting op dit artikel ontbreekt het antwoord op de reeds eerder opgeworpen vraag naar de verhouding tussen het vernietigen, respectievelijk ontoegankelijk maken van voorwerpen en gegevens en het uitgangspunt dat de wet techniekonafhankelijk dient te zijn.⁹⁰ Daarbij heeft de Raad overwogen dat het maar zeer de vraag is in hoeverre vernietiging en ontoegankelijk maken technisch in alle gevallen mogelijk zal zijn en tegen welke kosten dat mogelijk is.

Artikel 2.8.1 Sv

Lid 1: is het correct dat de bevelen als bedoeld in de artikelen 2.8.7 Sv, 2.8.8 Sv, 2.8.9 Sv en 2.8.18 Sv, naast dat zij niet afzonderlijk hoeven worden vastgelegd, ook niet worden gemotiveerd?

Lid 2: dit artikellid lijkt terug te slaan op de motivering, terwijl bedoeld zal zijn de afzonderlijke vastlegging. Aanpassing van de formulering strekt tot aanbeveling.

Artikel 2.8.2 Sv

Lid 2: naast het feit dat de onderdelen c en d van dit artikellid elkaar deels overlappen, lijken ook de verwijzingen in de onderdelen niet geheel juist:

- Onderdeel b: er is geen artikel 2.8.13, vierde lid, onderdeel a, Sv.
- Onderdeel c: verwezen wordt naar artikel 2.8.13, zevende lid, Sv. Is niet het zesde lid bedoeld?
- Onderdeel c: verwezen wordt naar artikel 2.8.16, vierde en zesde lid, Sv. Zijn niet het vierde en vijfde lid bedoeld?

Artikel 2.8.5 Sv

Lid 1: aanbevolen wordt om achter de woorden “dat het ongecontroleerde bezit ervan in strijd is met de wet” op te nemen: “of het algemeen belang”.

Artikel 2.8.12 Sv

Lid 1, onderdeel b: de wettekst ziet op: “beraamt, pleegt of heeft gepleegd”. In de MvT (p. 492-493) wordt echter gesproken over: “(...) met als toevoeging dat het ook kan gaan om een misdrijf of misdrijven die een persoon heeft beraamd of gepleegd.” Verder wordt in de MvT ingegaan op de “mr. Big-methode” en (kort gezegd) vermeld dat deze methode voortaan op dit artikel (infiltratie) moet worden gestoeld en niet (meer) op artikel 2.8.11 Sv (stelselmatige inwinning van informatie). In

⁹⁰ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 12 juli 2017, p. 59-60.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 69 van 89

overweging wordt gegeven dit in de wettekst tot uitdrukking te brengen, bijvoorbeeld in artikel 2.8.11, eerste lid, Sv.

Artikel 2.8.13 Sv

Lid 5: er wordt ten onrechte verwezen naar het vijfde lid. Dat moet het vierde lid zijn.

Artikel 2.8.17 Sv

Lid 1: herformulering van dit artikellid is geboden. Niet alleen de lengte van de zin maakt de bepaling moeilijk leesbaar, ook lijkt de zin niet te lopen. Dat geldt in ieder geval vanaf de woorden: "(...) bij de verdachte in gebruik is en, al (...)".

Lid 5, onderdeel a: het strekt tot aanbeveling hier de woorden "uitvoering van het bevel" te gebruiken in plaats van "uitoefening van het bevel".

Artikel 2.8.18 Sv

Lid 1: de verwijzing naar de Afdelingen 8.2.1 tot en met 8.2.8 roept de vraag op waarom niet wordt verwezen naar Afdeling 8.2.9. Nadere toelichting op dit punt strekt tot aanbeveling.

Artikel 2.10.2 Sv

Er blijft een categorie personen over die aandacht behoeft, te weten de personen bij wie een doorzoeking heeft plaatsgevonden en die (nog) niet als verdachte worden verhoord. Dit komt in fiscaal-economische onderzoeken regelmatig voor. In overweging wordt gegeven deze categorie uit te sluiten van artikel 2.10.2 Sv, met uiteenzetting daarvan in de toelichting.

Artikel 2.10.3 Sv

Lid 1, onderdeel a: het komt de leesbaarheid ten goede wanneer een komma wordt geplaatst achter het woord "gesteld".

Lid 1, onderdeel b: in de MvT (p. 527) wordt hier als voorbeeld genoemd het (ambtshalve) horen van een getuige in (ook) de zaak van de niet-gedetineerde medeverdachte. Dit roept de vraag op of deze bevoegdheid wel bestaat als in de zaak tegen die medeverdachte geen vordering of verzoek als bedoeld in de artikelen 2.10.1 Sv of 2.10.2 Sv is gedaan.

Artikel 2.10.9 Sv

Herhaald wordt hier het eerdere advies, te weten dat denkbaar is dat de rechter-commissaris ook kan bevelen dat een verdachte wordt gehoord door een opsporingsambtenaar. De behoefte daaraan kan zich voordoen ingeval de verdachte zich in het politieonderzoek beroept op zijn zwijgrecht en nadien, in de fase van de voorlopige hechtenis, kenbaar maakt te willen verklaren. Dit klemt temeer indien sprake is van een verdenking waarbij van het politieverhoor een audio opname gemaakt moet worden.

Artikel 2.10.11 Sv

Lid 1: hier is bedoeld dat vorderingen en verzoeken behoren te worden gemotiveerd. De Raad beveelt u aan het artikellid anders te formuleren.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 70 van 89

Artikel 2.10.12 Sv

In de MvT (p. 540) wordt overwogen: “*Er kan bovendien aanleiding zijn opdracht te geven tot aanwijzing van een raadsman in de situatie dat de verdachte als getuige wordt gehoord in de strafzaak van een medeverdachte of indien een getuige (zonder aanwezige advocaat) tijdens zijn verhoor als verdachte moet worden aangemerkt. Laatstgenoemde situaties doen zich in de huidige praktijk soms voor.*” Het voorgaande roept de vraag op of de geschetste situaties inderdaad het aanwijzen van een raadsman rechtvaardigen, het blijft toch een “getuigenverhoor”. De Raad plaatst daarnaast vraagtekens bij de opmerking dat die situaties zich in de praktijk slechts *soms* voordoen. Denk bijvoorbeeld aan gebruikers/afnemers van verdovende middelen. Zij worden veelal verdacht van overtreding van artikel 2, onder C, Opiumwet. Wanneer deze verdachten als getuigen worden gehoord in de strafzaak tegen de mogelijke dealer, die bijvoorbeeld verdacht wordt van overtreding van artikel 2, onder B, Opiumwet, dient dan een raadsman te worden aangewezen? De MvT lezende, dient deze vraag bevestigend te worden beantwoord. Aantallen kunnen derhalve snel oplopen. Het is de vraag of dit wenselijk is. Tevens kan niet worden uitgesloten dat deze passage uit de toelichting een aanzuigende werking zal hebben op het aanwijzen van raadslieden. De Raad werpt de vraag op of de opstellers van het Wetsvoorstel dit voor ogen hebben gehad.

Artikel 2.10.13 Sv

Geldt voor de verdachte die zich in voorlopige hechtenis bevindt dat deze op grond van artikel 2.10.13 Sv (“laten verschijnen”) kan worden gedwongen te verschijnen? De praktijk leert dat gedetineerde verdachten nog wel eens weigeren in het bekende busje te stappen en DV&O is niet (altijd) bereid hen gedwongen te laten instappen. Een nadere toelichting op dit punt is gewenst.

Artikel 2.10.20 Sv

Tweede lid: herhaald wordt hier het eerdere advies, te weten dat aan het tweede lid, dat ziet op het toestaan van het stellen van vragen door opsporingsambtenaren, zou kunnen worden toegevoegd dat dit geschiedt na een daartoe strekkende vordering of door tussenkomst van de officier van justitie.⁹¹

Artikel 2.10.27 Sv

Het bepaalde in artikel 2.10.27 Sv roept de vraag op of een bevel medebrenging mogelijk is ten aanzien van een gedetineerde getuige. Nadere toelichting op dit punt is gewenst.

Artikel 2.10.28 Sv

In artikel 2.10.28 Sv wordt bepaald dat als een getuige nog niet in het opsporingsonderzoek is gehoord, de verdachte of, in de aparte schadevergoedingsprocedure, de benadeelde partij als eerste vragen mag stellen. Een principiële reden daarvoor lijkt niet te bestaan. Volgens de MvT (p. 673) is het praktisch is, omdat de voorzitter niet hoeft te weten dat de getuige gaat verklaren.

De huidige opvatting in de wetenschap is dat een herinnering geen statisch gegeven is dat het geheugen in- en uitgaat, maar iets dat bij het ophalen steeds weer opnieuw wordt samengesteld, waarbij de context kan beïnvloeden hoe dat gebeurt. Dat betekent dat de wijze waarop in een verhoor een vraag wordt gesteld niet alleen het antwoord kan bepalen, maar ook de herinnering. Dit geldt nog meer voor personen met een verstandelijke beperking, waar de rechtspraktijk bovengemiddeld mee te maken heeft.

⁹¹ Advies Boeken 1 en 2 Sv d.d. 11 juli 2017, p. 83.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 71 van 89

Deze kunnen een waardevolle verklaring afleggen, maar zij zijn tevens vatbaar voor suggestie en kunnen ongemerkt moeite hebben een vraag te begrijpen.

Dat betekent dat ieder verhoor een weloverwogen aanpak vraagt. Gesloten vragen, vragen die informatie bevatten of die maar een deel van het verhaal uitvragen, kunnen de getuige beïnvloeden. Bij kwetsbare getuigen is het belangrijk de juiste informatie vooraf te geven.

Er kan niet op worden vertrouwd dat een verdachte, diens advocaat of een benadeelde partij de kennis, vaardigheden én goede wil hebben om het verhoor op correcte wijze uit te voeren. De algemene regel zoals die nu is geformuleerd, kan daarom schadelijk zijn voor de waarheidsvinding. Eerder zou de volgorde van vragen stellen moeten worden overgelaten aan de voorzitter.

Ditzelfde geldt voor het bepaalde in de *artikelen 4.2.39 en 4.4.12 Sv*.

Artikel 2.10.29 Sv (subsidiar aan de in par. 2.2 van dit advies gemaakte bezwaren)

Lid 1: de Raad geeft in overweging om in het eerste lid van artikel 2.10.29, tweede volzin, Sv op te nemen: "De verdachte kan dit verzoek doen tegelijk met het verzoek (...)." Dit om te voorkomen dat ieder verzoek als bedoeld in artikel 2.10.2 Sv automatisch gezien en beschouwd moet worden als een verzoek om het verhoor van de getuige bij de rechter-commissaris bij te wonen.

Daarnaast wordt dringend gewezen op het feit dat dit aanwezigheidsrecht voor de verdachte zich in ieder geval slecht verhoudt tot het verhoor van een minderjarige of anderszins kwetsbare getuige. In overweging wordt gegeven als uitgangspunt bij wet op te nemen dat de verdachte in die gevallen in beginsel niet het recht heeft aanwezig te zijn. Tevens is onduidelijk wat te doen wanneer het verzoek van de verdachte tot het bijwonen van een getuigenverhoor te laat geschiedt? Dient de rechter-commissaris het verzoek dan naast zich neer te leggen? Aanvulling van de toelichting is hier geboden.

Daarnaast wordt in dit artikellid een verwijzing naar artikel 2.10.4 Sv gemist.

Artikel 2.10.31 Sv

Lid 1: in de MvT (p. 552) wordt overwogen: "De vaststelling van de identiteit van de getuige door de rechter-commissaris is opgenomen in artikel 2.10.26 Sv met een verwijzing naar artikel 1.6.1 Sv." Dit blijkt echter niet uit artikel 2.10.26 Sv. Is artikel 1.6.1 Sv niet gewoon rechtstreeks van toepassing? Aanpassing van de MvT is gewenst.

Lid 3: er wordt in dit artikellid gesproken over "de gegevens". De Raad stelt voor om, in lijn met het tweede lid, van "het gegeven" te spreken. Het gaat veel getuigen overigens niet om hun naam, maar om hun adres.

Artikel 2.10.38 Sv

Lid 4: het vierde artikellid vangt aan met "Hij". De Raad stelt voor om deze bepaling aan het slot van het derde lid toe te voegen, of om ook deze bepaling aan te vangen met "De rechter-commissaris". Daarnaast ontbreekt het woord "van" in "met instemming de officier van justitie".

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 72 van 89

Artikel 2.10.64 Sv

Lid 1: dit artikellid bevat een kennelijk verschrijving, zo blijkt ook uit de MvT (p. 557). Artikel 1.6.7 Sv moet artikel 1.6.9 Sv zijn.

Artikel 2.10.71 Sv

In dit artikel is blijven staan dat de rechter-commissaris na het indienen van de procesinleiding uitsluitend nog onderzoek kan doen met instemming van de voorzitter (de beoogd voorzitter van de meervoudige kamer) en dat in het proces-verbaal moet vermelden. In de MvT wordt gewezen op het belang van overleg tussen rechter-commissaris en kamervoorzitter. Dit belang wordt onderschreven, maar de toelichting dat er een voorschrift aan moet worden gewijd, overtuigt niet. Het gaat wel erg ver om een formeel voorschrift te maken van dit gewenst overleg. In de praktijk is het in veel gevallen in de huidige organisatie niet te realiseren, alleen al doordat bij grote onderzoeken niet bekend is wie uiteindelijk de zaak inhoudelijk zal gaan behandelen. Voorts leidt het in de praktijk niet tot veel problemen. Het is voor de efficiency veel handiger als de rechter-commissaris op dit punt naar bevind van zaken kan handelen, in plaats van gebonden te zijn aan een formele regel.

Commentaar op de Memorie van Toelichting bij Boek 2 Sv

MvT, p. 289: in de toelichting op artikel 2.4.4 Sv is nuancering geboden. De zinssnede: "*Hierbij geldt dat hoe langer de voorlopige hechtenis voortduurt, hoe meer belastend bewijsmateriaal beschikbaar moet zijn en hoe hoger de eisen zijn die aan de motivering van de bevelen tot voorlopige hechtenis mogen worden gesteld*" geldt immers niet als de ernstige bezwaren van meet af aan al heel sterk zijn.

MvT, p. 358: de toelichting op artikel 2.7.3 Sv (tweede alinea) lijkt qua inhoud niet passend bij de bepalingen die in Titel 7.1 worden behandeld. De Raad geeft u in overweging deze alinea te verplaatsen.

MvT, p. 396, eerste alinea: "*Artikel 2.1.15, tweede lid, bepaalt dat indien de toestemming wordt ingetrokken de onderzoekshandeling wordt ingetrokken*". De tekst van de bepaling luidt dat de onderzoekshandeling wordt gestaakt.

MvT, p. 397: in de toelichting op artikel 2.7.39 Sv wordt overwogen "*het Canadese Supreme Court van Canada*". Dat lijkt één keer Canada te veel te zijn.

Op diezelfde pagina staat: "*onderzoek van gegevens aan inbeslaggenomen,*" terwijl in artikel 2.7.39 Sv het voorzetsel "in" wordt gebruikt.

MvT, p. 400 en 401, toelichting op artikel 2.7.39 Sv: De Raad geeft u in overweging het laatste tekstblok tot en met de eerste alinea te schrappen. De Raad adviseert om dit aan de rechtspraak over te laten, nu het voor discussie vatbaar is.

Op p. 400 van de MvT staat ook: "*Bij de vaststelling of op voorhand voorzienbaar is dat een meer dan geringe inbreuk op de privacy zal worden gemaakt*". Ook elders in MvT wordt het werkwoord "zal" gebruikt. Bij de definitie van stelselmatig onderzoek van gegevens in artikel 2.1.1, sub q, Sv wordt het

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 73 van 89

werkwoord "kan" gebruikt. Nu er een fundamenteel verschil tussen deze twee modaliteiten bestaat, wordt in overweging te geven dit aan te passen.

MvT, p. 403: in de toelichting op artikel 2.7.40 Sv wordt in een opsomming van cloudopslagdiensten Picasa genoemd. Vanaf mei 2016 is Google deze dienst aan het afbouwen waardoor deze nog maar een beperkte online-functionaliteit kent. Als voorbeeld in deze opsomming is dit daarom een minder gelukkige keuze.

MvT, p. 404: in de toelichting op artikel 2.7.40 Sv wordt gesteld: "Thans is het namelijk technisch nog niet mogelijk om een losse digitale-gegevensdrager vanuit een andere locatie te doorzoeken". De vraag is of dat juist is. Gedacht kan worden aan een SD-kaart met ingebouwde wifi-functionaliteit in een kaartlezer, gekoppeld aan het stroomnet. Deze SD-kaarten bestaan al geruime tijd. Deze SD-kaarten kwalificeren ook met de wifi-functionaliteit niet als geautomatiseerd werk. De SD-kaart kan door in te loggen op het netwerk waar deze op actief is worden uitgelezen. De Raad adviseert daarom deze zin anders te formuleren.

MvT, p. 438: in de toelichting op artikel 2.7.59 Sv wordt gesproken over een zesde lid van deze bepaling. Dat zesde lid is er echter niet. Volgens de MvT regelt het zesde lid de mogelijkheden om tegen een beslissing van de raadkamer op te komen. Dit is echter (nadien) geregeld in artikel 2.7.76 Sv.

MvT, p. 443: in de toelichting op artikel 2.7.63, onderdeel b, Sv strekt het tot aanbeveling te spreken van *functioneel verschoningsrecht/-gerechtigde* in plaats van "(...) *verschoningsrecht/gerechtigde* (...)" nu het onderscheid met niet-functioneel verschoningsrecht/-gerechtigde zo van belang is.

MvT, p. 532: het strekt tot aanbeveling de toelichting op artikel 2.10.9 Sv aan te vullen met de toepasselijkheid van de strafbepalingen van de artikelen 192 en 144 van het Wetboek van Strafrecht op de getuige.

3. Boek 3 Sv

Artikel 3.2.1 Sv

Lid 1: uit de wet, noch uit de MvT blijkt wat de termijn van indiening van de klacht is. Verder is onduidelijk hoe uitgebreid de procedure door de politie moet zijn (geweest) en wat de mogelijkheden zijn voor de rechtstreeks belanghebbende wanneer niet wordt beslist.

Uit de MvT (p. 591) blijkt dat als de officier van justitie niet binnen zes weken heeft beslist, er sprake is van een *fictieve beslissing* tot niet-opsporen. Is daarop ook de termijn van artikel 3.2.4 Sv van toepassing? Wanneer begint die termijn te lopen? En beslist het gerechtshof inhoudelijk op een dergelijke fictieve beslissing? De Raad acht het wenselijk dat in de MvT antwoord wordt gegeven op al deze vragen.

In de MvT (p. 591) wordt gesproken over een verzoek tot heroverweging van de beslissing tot niet-opsporen van een strafbaar feit aan de officier van justitie. Dit is een ongelukkige term, nu de officier van justitie de eerste beslissing tot niet (verdere) opsporing niet heeft genomen. Er kan daarom beter worden aangesloten bij de tekst van de wet en gesproken worden over "klacht".

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 74 van 89

Ten slotte: wat betekent het bepaalde in artikel 3.1.5, derde lid, Sv voor het klachtrecht van een rechtstreeks belanghebbende?

Artikel 3.2.2 Sv

In de MvT wordt aandacht gemist voor de variant van het politiesept. Beklag kan gaan over uitblijven van opsporing. Het is wenselijk dat in de toelichting ook aandacht wordt besteed aan het politiesept als wijze van afzien van (opsporing en uiteindelijk) vervolging.

Artikel 3.2.3 Sv

De inhoud van artikel 3.2.3 Sv in relatie tot het bepaalde in artikel 3.1.6 Sv roept de vraag op wat het gevolg is voor de beklagprocedure als het slachtoffer (belanghebbende in de beklagprocedure) om wat voor redenen dan ook geen rol heeft gehad in de procedure bij de (rechter-commissaris en) raadkamer die strekt tot beëindiging van de zaak op verzoek van de verdachte.

Onderscheid moet worden gemaakt tussen de situatie waarin de rechtstreeks belanghebbende wel behoorlijk is opgeroepen, maar geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid aanwezig te zijn, en de situatie waarin een behoorlijke oproeping niet heeft plaatsgevonden.

Artikel 3.2.4 Sv

In dit artikel c.q. in de MvT wordt een aanduiding van de stukken gemist die het openbaar ministerie aan het gerechtshof moet verstrekken. De Raad verzoekt een indicatie te geven waaruit naar voren komt dat alle stukken met betrekking tot de zaak waarop het beklag betrekking heeft aan het gerechtshof ter kennis moeten worden gebracht. Daarbij gaat het niet alleen om opgemaakte processen-verbaal van politie, maar ook om beelden of geluidsfragmenten die deel uit maken van het onderzoek, en mutatie-rapporten. Ook dienen verslagen van bijvoorbeeld gesprekken met de beklagde in het kader van een strafbeschikking en reclasseringsrapporten te worden toegevoegd. Voorts kan het van belang zijn kennis te nemen van correspondentie met bijvoorbeeld gemeentelijke instanties, buurtregisseurs en anderen, als daarin informatie te vinden is over een alternatieve wijze van geschillenbeslechting, een andere dan strafrechtelijke aanpak van een maatschappelijk probleem, etc. Dat is met name van belang als het om een beleidssept gaat.

Lid 1: de huidige wettekst laat de termijn beginnen op het moment dat er een omstandigheid is dat de klager op de hoogte is geraakt van de beslissing omtrent opsporing en vervolging. Op grond van het Wetsvoorstel moet het beklag worden gedaan binnen drie maanden, nadat de rechtstreeks belanghebbende in kennis is gesteld van de beslissing van de officier van justitie. Onduidelijk is of vast moet staan dat de kennisgeving de rechtstreeks belanghebbende heeft bereikt. Vraag is ook hoe dit artikel moet worden toegepast bij een rechtspersoon.

Lid 2: het strekt tot aanbeveling om, ten aanzien van het beklag dat wordt gedaan namens een rechtspersoon, op te nemen dat het beklag is voorzien van: een recent uittreksel van de Kamer van Koophandel, een schriftelijk besluit tot het indienen van het beklag en, voor zover nodig, de machtiging tot vertegenwoordiging van de persoon die het beklag namens de rechtspersoon indient en/of die gehoord zou moeten worden. De enkele vermelding dat de indiener bevoegd en gemachtigd is, is onvoldoende.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 75 van 89

Uit het uittreksel van de Kamer van Koophandel kan blijken wie statutair bevoegd is namens een rechtspersoon op te treden. Afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid is een besluit tot het indienen van de klacht en een mandaat nodig. Iemand is statutair bevoegd of heeft een mandaat nodig.

Lid 3: wordt de rechtstreeks belanghebbende geïnformeerd over het niet volledig tenuitvoerleggen van een strafbeschikking? Hoe wordt de rechtstreeks belanghebbende geïnformeerd over het intrekken van een strafbeschikking (vergelijk art. 3.1.5 Sv).

Artikel 3.2.5 Sv

Lid 2: behelst het “onderzoek op de zitting” meer dan het horen van de klager (art. 3.2.6 Sv) en degene op wie het beklag betrekking heeft? Nadere toelichting op dit punt is wenselijk.

Artikel 3.2.7 Sv

Lid 1: “degene op wie het beklag betrekking heeft” kan beter worden vertaald als “beklaagde”. Indien er verschil tussen deze termen zou zitten, dient dit in een betekenis-/definitieartikel te worden verduidelijkt. De term “degene op wie het beklag betrekking heeft” laat zich overigens ook slecht vervatten in een rechterlijke beslissing.

Lid 2: voorgesteld wordt de terloopse verwijzing naar artikel 1.6.1 Sv in een afzonderlijk lid op te nemen, dan wel in artikel 3.2.9 Sv. Overigens is de verwijzing in verband met de oproeping van de “beklaagde” niet duidelijk. Waar moet deze worden opgeroepen en welke inspanningen moeten er door het gerechtshof/advocaat-generaal worden gedaan om een adres te achterhalen? De Raad vraagt om verduidelijking.

Artikel 3.2.8 Sv

Lid 1: onduidelijk is waarom hier “in aanvulling op artikel 1.2.18, derde lid, Sv” staat geschreven, nu daarna de tekst van dat artikel volgt en de mededeling dat om toevoeging kan worden gevraagd.

Lid 2: onduidelijk is waarom hier “in aanvulling op artikel 1.2.15, tweede lid, Sv” staat geschreven, nu daarna de tekst van dat artikel volgt. Ten aanzien van “kennisneming van de stukken” zou het in verband met de leden drie en vier van dit artikel goed zijn op te nemen, dan wel duidelijk te maken, dat inzage het uitgangspunt is en dat dit niet betekent dat kopieën worden verstrekt.

Artikel 3.2.9 Sv

Lid 1: het criterium dat bepalend is of het beklag door een enkelvoudige of door een meervoudige raadkamer wordt behandeld, ontbreekt. Het criterium zou kunnen zijn: eenvoudig van aard. Dan zou enkelvoudig het uitgangspunt kunnen zijn en meervoudig in meer complexe zaken. Een en ander ter beoordeling van het hof. In dit verband wordt nog gewezen op de opmerkingen ten aanzien van artikel 1.2.13 Sv waarin de algemene regel wordt gegeven voor de behandeling in raadkamer.

Gevraagd wordt verder om toelichting hoe artikel 1.2.14 Sv in dit verband moet worden begrepen. Kan het lid van het hof dat de opdracht tot het horen van klager of degene op wie het beklag betrekking heeft, heeft uitgevoerd, deelnemen aan de beraadslaging over de beslissing op het beklag?

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 76 van 89

Lid 3: In de tweede volzin wordt gesproken van “verhoor”. Geadviseerd wordt dit te veranderen in “gehoor”.

Artikel 3.2.10 Sv

Lid 4: in de eerste volzin van dit lid staat “had moeten plaatsvinden”. Dient hieruit te worden afgeleid dat het slechts om een “ex tunc-oordeel” gaat? Dit kan beter vervangen worden door “moet”. Dan is duidelijk dat alle relevante omstandigheden worden meegewogen, ook als die zich nadien hebben voorgedaan.

Lid 5: Hoe verhoudt zich het beklag niet gegrond verklaren tegenover het beklag afwijzen?

Lid 6: dit lid is nieuw toegevoegd. Dit zou ook facultatief kunnen worden gemaakt: “indien het hof daartoe redenen ziet”. Gevoerd wordt dat de bepaling anders tot nodeloos veel werk zal leiden, nu in de praktijk thans in het merendeel van de gevallen degene op wie het beklag betrekking heeft, daarvan geen weet heeft en het maar zeer de vraag is of het zinvol is in die situatie verandering te brengen. Indien dit lid in stand blijft, zal in ieder geval rekening moeten gehouden met extra administratieve handelingen en kosten.

Artikel 3.2.11 Sv

Lid 2: de Raad geeft in overweging hier te bepalen dat de behandeling van de vordering als bedoeld in artikel 3.2.11, tweede lid, 2 Sv dient plaats te vinden door een meervoudige raadkamer. Onduidelijk is wat bedoeld wordt in de MvT (p. 597) met een “definitief einde van de beklagprocedure”. Is de beklagprocedure niet al geëindigd door de beslissing op het beklag?

Commentaar op de Memorie van Toelichting bij Boek 3 Sv

MvT, p. 585: onder het kopje “Algemeen” in de eerste alinea wordt gerefereerd aan de grondtrekken van de regeling. De Raad doet de suggestie wordt om in de MvT uitdrukkelijk op te nemen wat het karakter van de procedure is. Daarvoor wordt het volgende voorgesteld: “Een belangrijk kenmerk van de bestaande regeling is dat daarin niet de gegrondheid van een strafvervolgung wordt onderzocht, maar slechts beoordeeld wordt of er voldoende reden is om strafvervolgung in te stellen. Ook voor de vaststelling van burgerlijke rechten of verplichtingen is deze procedure niet toegerust. Dat betekent dat deze procedure als zodanig niet binnen het bereik van artikel 6 EVRM valt.”⁹²

In de laatste alinea wordt gesproken van “gedepersonaliseerde sepotbrieven”. Voorgesteld wordt om het woord “gedepersonaliseerde” te schrappen, of dit te veranderen in “onpersoonlijke”.

MvT, p. 586: de verwijzing in de tweede alinea naar A.L. Melai, *Het wetboek van strafvordering*, doet vermoeden dat dit een actueel commentaar is. Dat is echter niet meer het geval. Het commentaar is beëindigd op 1 september 2016. Dit laat onverlet dat het een gezaghebbend commentaar is, maar het raakt met de tijd op onderdelen achterhaald.

⁹² D.J.C. Aben, in de bundel “Artikel 12 Sv”, Prinsengrachtreeks 2004/2, p. 54.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 77 van 89

Pagina 587: in de laatste zin van de eerste alinea staat "Het voorgaande onderstreept het belang van het doen van aangifte, óók als dit voor het individuele geval niet kan leiden tot een resultaat." De Raad adviseert het woord "kan" te vervangen door "zal", nu het wel kan, maar er redenen zijn het niet te willen.

In de tweede alinea onder 'Getrapte regeling bij niet-opsporen' staat in de tweede volzin "heeft plaatsgevonden of heeft plaatsgevonden". Dit is niet juist.

In de tweede alinea wordt toegelicht dat de belanghebbende beklag kan instellen bij het gerechtshof. Voor de duidelijkheid zou het goed zijn in deze alinea te vermelden dat weliswaar iedereen aangifte kan doen, maar dat de enkele hoedanigheid van aangever niet voldoende is om als belanghebbende in de beklagprocedure te worden aangemerkt. Dit om verwachtingen enigszins te temperen. Als voorbeeld kan gedacht worden aan de situatie dat iemand aangifte doet van dierenleed in verband met de situatie in een bepaald natuurgebied. Diegene is niet noodzakelijkwijs ontvankelijk in het beklag tegen het uitblijven van opsporing en vervolging.

MvT, p. 588: in de tweede alinea onder het kopje "Termijnen" staat dat "het gerechtshof dient te beslissen uiterlijk zes weken na sluiting van het onderzoek". Klager en beklaagde worden gehoord, vaak door een daartoe aangewezen lid van het gerechtshof. Wat wordt dan in dit verband bedoeld met "sluiting"?

In de laatste alinea op deze pagina wordt geschreven over de aard van de toetsing. Er wordt opgemerkt wordt dat de hoven niet op dezelfde wijze toetsen (marginaal / volledig). Onduidelijk is wat hiermee wordt beoogd, nu ook wordt uitgesproken dat enige afstemming wenselijk zou zijn. Dit komt eveneens terug in de toelichting op artikel 3.2.10 Sv (MvT, p. 596, onder vijfde lid).

MvT, p. 589: in de toelichting worden de begrippen "ongegrond" en "niet-ontvankelijk" niet consequent gehanteerd. Zo staat onder 'Bevel tot opsporing of vervolging door het gerechtshof' vermeld dat het beklag "niet gegrond" kan worden verklaard, omdat het ontijdig is. Bij artikel 3.2.4, eerste lid, Sv staat: "Als te snel beklag wordt gedaan en het opsporingsonderzoek is nog gaande, zal het beklag niet-ontvankelijk worden verklaard."

Verder wordt op deze pagina in de eerste alinea gesproken over de advocaat-generaal die het advies voorbereidt. In de tekst van de wet staat echter dat de advocaat-generaal een verslag opstelt (art. 3.2.4, vijfde lid, Sv).

MvT, p. 592: de Raad geeft in overweging in de toelichting op artikel 3.2.2 Sv de eerste alinea, tweede volzin, te verduidelijken.

MvT, p. 593: in het vijfde lid van artikel 3.2.4 Sv wordt gesproken van "blijvend beleid". De Raad vraagt u om dit te verduidelijken. Met betrekking tot hetgeen onder het vijfde lid staat beschreven, wordt opgemerkt dat het bestuursrecht een dwangsom kent bij niet tijdig beslissen.

MvT, p. 593: met betrekking tot de toelichting op artikel 3.2.5 Sv werpt de Raad de vraag op of, als klager te laat is en uit het klaagschrift niet blijkt dat dat verschoonbaar is, er dan een zitting moet volgen

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 78 van 89

of dat kan worden volstaan met een schriftelijke ronde, waarna eventueel alsnog een behandeling kan volgen. Het strekt tot aanbeveling dit toe te lichten.

MvT, p. 594: ten aanzien van hetgeen onder het derde en vierde lid van artikel 3.2.8 Sv staat vermeld, wordt de vraag gesteld of het uitgangspunt is dat kopieën worden verstrekt. In de praktijk worden alleen kopieën aan advocaten verstrekt en niet aan gemachtigden, nu die niet zijn gebonden aan een ambtseed en niet onderworpen kunnen worden aan een tuchtrechtelijke procedure. Op die manier wordt voorkomen dat stukken die in een besloten procedure worden behandeld een eigen leven gaan leiden. Klagers, beklagden en eventuele door hen gemachtigde personen die geen advocaat zijn, kunnen de stukken inzien.

MvT, p. 596: met betrekking tot de toelichting op artikel 3.2.10 Sv wordt ten aanzien van de laatste volzin onder het kopje “Vierde lid” de suggestie gedaan ook aandacht te besteden aan de mogelijkheid om in het kader van de beklagprocedure mediation te faciliteren. Dat kan naar aanleiding van het verslag van de advocaat-generaal; als de mediation slaagt, kan het beklag worden afgewezen. Het kan ook als voorwaarde bij een bevel tot vervolging, in die zin dat de officier van justitie partijen tot mediation kan aanzetten.

MvT, p. 597: in de tweede volzin onder het kopje “Tweede lid” staat dat “*het de officier van justitie niet vrijstaat om na een bevel tot vervolging alsnog zonder meer over te gaan tot een sepot*”. Is met “*alsnog zonder meer*” bedoeld “*zelfstandig*”?

4. Boek 4 Sv

Artikel 4.1.1 Sv

Lid 3: met betrekking tot artikel 4.1.1; derde lid, aanhef en onder a, Sv wordt bepleit aansluiting te zoeken bij het bepaalde in artikel 261, eerste lid, Sv en derhalve hier, teneinde verwarring te voorkomen, “*tijd*” op te nemen in plaats van “*tijdstip*”. Zie in dit kader ook artikel 4.1.6, eerste lid, Sv waarin wordt gesproken over “*de dag en het tijdstip*”. Tijdstip wordt veelal verstaan als een precieze tijdsduur aanduiding.

Lid 4: de Raad begrijpt uit de MvT (p. 622) dat hier alleen ad informandum gevoegde feiten worden bedoeld, maar de tekst kan veel ruimer geïnterpreteerd worden. De Raad beveelt aan dit artikellid te herformuleren.

Artikel 4.1.4 Sv

Lid 1: indien en voor zover hier een motiveringsplicht geldt, zal deze expliciet in de wet moeten worden opgenomen. Daarnaast verdient aanbeveling te bepalen dat de verdachte zich bij het indienen van een verzoek direct uitlaat over al dan niet instemmen als bedoeld in het zesde lid.

Lid 5: uit de MvT (p. 627) volgt dat de weigeringsgrond uit artikel 264, eerste lid, sub a, Sv, inhoudende dat niet aannemelijk is dat de getuige binnen aanvaardbare termijn kan verschijnen, niet is overgenomen omdat deze beslissing bij de voorzitter ligt. Het strekt tot aanbeveling om die grond te codificeren, zodat niet alleen uit de MvT moet worden afgeleid dat dit nog steeds een gereede grond betreft. Verder zal de officier van justitie daar in veel gevallen ook (meer) zicht op hebben vanuit het onderzoek.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 79 van 89

Lid 6: helaas geldt nog steeds dat verwijzing enkel met instemming mogelijk zal zijn (MvT, p. 617, vanaf 4e alinea). Daarmee wordt juist niet bewerkstelligd wat in de MvT (p. 606) wordt gepropageerd: het reeds voor aanvang van het onderzoek ter zitting verricht hebben van relevant onderzoek. In de MvT wordt nota bene verwezen naar de praktijk van de poortraadsheer in hoger beroep met zijn verwijzingen naar de raadsheer-commissaris.

Overigens ontbreekt samenhang tussen de artikelen 4.1.4, zesde lid, 4.2.1, tweede lid, 4.2.21, derde lid, en 4.2.53, derde lid, Sv.

Artikel 4.2.2 Sv

De Raad mist hier een mogelijkheid tot afwijking van de verschijningsplicht in geval van klemmende redenen. Zie artikel 4.2.67 Sv dat die mogelijkheid wel biedt bij het doen van uitspraak. Nu valt enkel uit de MvT (p. 647) af te leiden dat er inderdaad van kan worden afgezien: "*Bij het voorgaande zij aangetekend dat zich gevallen kunnen voordoen waarin de verdachte (bijvoorbeeld in geval van ziekte) niet in staat is de terechtzitting bij te wonen. Het spreekt vanzelf dat de omschreven verplichting in dergelijke situaties van overmacht niet behoeft te worden nageleefd.*" De Raad verwijst overigens naar zijn opmerkingen in par. 4.4 van dit advies.

Artikel 4.2.17 Sv

In de wet komt zowel het begrip "*procesdeelnemer*" als het begrip "*procespartij*" voor. In artikel 4.2.17 Sv worden "*de andere procesdeelnemers*" benoemd. Het verdient de voorkeur om een uniform begrip te hanteren en dit uitputtend te definiëren.

Artikel 4.2.21 Sv

Lid 1: de Raad stelt voor het eerste lid als volgt te wijzigen: "*De rechtbank kan het verhoor van een niet verschenen getuige opdragen aan de rechter-commissaris.*" De rechtbank zal, alle belangen afwegend, daarin een keuze maken. Het tweede deel van de zin levert slechts een holle motiveringsplicht op waaraan in de praktijk geen behoefte bestaat.

Overigens behoeft de verhouding tussen het eerste en het tweede lid nadere toelichting.

Artikel 4.2.32 Sv

Lid 4: de rol van het slachtoffer in dit lid is onwenselijk. Gevreesd wordt dat dit, zeker in omvangrijke zaken, tot onnodige vertraging zal leiden, nu het slachtoffer op voorhand geen weet heeft van de inhoud en het belang van bepaalde processtukken, zodat verwacht wordt dat niet snel instemming zal worden gegeven. In de visie van de Raad dient er vanuit te worden gegaan dat de officier van justitie bij het al dan niet geven van instemming tot het achterwege blijven van het ter sprake brengen van bepaalde processtukken, de belangen van het aanwezige slachtoffer meeneemt in zijn afweging. Verzocht wordt dit voorstel te heroverwegen.

Artikel 4.2.33

De Raad verzoekt om in de MvT aandacht te besteden aan de vraag hoe het arrest HR 24 september 2019, ECLI:NL:HR:2019:414 zich verhoudt tot het bepaalde in dit artikel.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 80 van 89

Artikel 4.2.39 Sv

De Raad verwijst naar zijn opmerkingen met betrekking tot artikel 2.10.28 Sv, die hier van overeenkomstige toepassing zijn.

Artikel 4.2.41 Sv

Lid 1: ten aanzien van dit artikellid wordt opgemerkt dat in de praktijk een verzoek tot gijzeling wordt gedaan door verdachte/verdediging of de officier van justitie. In deze omstandigheid is thans niet voorzien. In overweging wordt gegeven om de bepaling op dit punt aan te vullen.

Artikel 4.2.46 Sv

De codificatie van het bepaalde in artikel 4.2.46 Sv is overbodig, omdat dit praktijk is.

Artikel 4.2.54 Sv

Lid 2: het bepaalde in artikel 2.10.58 Sv, te weten dat de rechter-commissaris van de rechtbank Rotterdam bevoegd is, lijkt in artikel 4.2.54, tweede lid, Sv met de vermelding van artikel 2.10.51, eerste lid, Sv over het hoofd te worden gezien. In overweging wordt gegeven het tweede lid van artikel 4.2.54 Sv aan te vullen.

Artikel 4.2.56 Sv

Onder verwijzing naar artikel 4.2.56 Sv wordt een bepaling ter zake een reconstructie gemist. Het is wenselijk dat het wetsvoorstel hiermee wordt aangevuld.

Artikel 4.2.59 Sv

Lid 1: voorgesteld wordt om in artikel 4.2.59, eerste lid, aanhef en onder b, c en d, Sv, evenals in artikel 4.2.68, derde en vierde lid, Sv te volstaan met het opnemen van "andere procesdeelnemers". Dit komt ook de leesbaarheid van de artikelen ten goede.

Artikel 4.2.66 Sv

De laatste volzin strookt niet met de gangbare praktijk. Niet uit te sluiten is dat dit allerlei praktische problemen met zich meebrengt. Wat als de betreffende tolk veertien dagen later verhinderd is? Dient de tolk dan voor vervanging te zorgen? Wat als verdachte aanvankelijk aangeeft niet bij de uitspraak aanwezig te willen zijn, maar daar later op terugkomt? Naar het oordeel van de Raad is het minst genomen strijdig met de praktijk en het functioneren van het Tolkenbureau, indien de voorzitter een tolk aanzegt bij de uitspraak aanwezig te moeten zijn. De Raad vraagt u overigens in de MvT aandacht te besteden aan de ontwikkelingen met betrekking tot de herijking van het Register beëdigde tolken en vertalers en de daarmee samenhangende aanbesteding van tolkdiensten.⁹³

Artikel 4.2.69 Sv

De Raad stelt voor om in artikel 4.2.69 Sv een regeling op te nemen, die het mogelijk maakt om bij tussenvonnis of tussenarrest te bepalen welke nader onderzoek noodzakelijk is. Dit voorkomt dat bij heropening van het onderzoek eerst een terechtzitting nodig is, waar wordt aangegeven welk nader onderzoek nodig is, dat dan vervolgens moet plaatsvinden.

⁹³ De Raad verwijst naar zijn advies van 3 juli 2019 inzake de wijziging van het Besluit tarieven in strafzaken 2003 en het Besluit beëdigde tolken en vertalers.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 81 van 89

Artikel 4.2.71 Sv

Lid 1: de griffier maakt, op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte, van het onderzoek op de terechtzitting proces-verbaal op. Aan deze vordering of aan dit verzoek worden geen eisen gesteld, in die zin dat er een belang bij moet zijn. Denkbaar is wellicht dat dit enkel gevorderd of verzocht zou kunnen worden, indien hoger beroep is ingesteld. Ook thans willen partijen soms processen-verbaal hebben zonder dat direct duidelijk is welk belang daarmee gediend is. Dit is onwenselijk wanneer van enig nut of noodzaak daartoe niet is gebleken. Aanvulling van deze bepaling, dan wel van de toelichting daarop, is dan ook wenselijk.

Artikel 4.3.7 Sv

Lid 2: de Raad geeft in overweging de tekst van de wet, "*buiten redelijke twijfel staat*", als volgt aan te passen: "*buiten redelijke twijfel vast komen te staan*". Het laatste is duidelijker geformuleerd.

Artikel 4.3.8 Sv

Lid 1: hier wordt een limitatieve opsomming gegeven van de wettige bewijsmiddelen. Onder b wordt "*de verklaring van de getuige*" vermeld. De reikwijdte daarvan wordt door de definitie in artikel 4.3.8, tweede lid, Sv ingeperkt. De redactie is daardoor enigszins verwarrend. De Raad leest de bepaling in samenhang met artikel 4.3.9, tweede en vierde lid, Sv aldus dat de strekking daarvan is dat datgene wat een getuige heeft "*verklaard*" op verschillende wijzen kan bijdragen aan het bewijs, te weten: als een op de terechtzitting afgelegde verklaring van de getuige, als een de auditu-verklaring bij monde van een andere getuige, als onderwerp van de eigen waarneming van de rechter en als een in een proces-verbaal opgetekende "*verklaring*" van een getuige.

Artikel 4.3.12 Sv

Dit artikel zou aan helderheid winnen, indien wordt toegevoegd dat een schadevergoeding kan worden toegekend aan een verdachte/veroordeelde.

Artikel 4.3.21 Sv

Leden 2, 3 en 4: een motivering voor de keuze voor "*uitdrukkelijk voorgedragen standpunten*" in plaats van "*uitdrukkelijk onderbouwde standpunten*" ontbreekt. Hoewel kennelijk hetzelfde wordt bedoeld, is de eis dat standpunten onderbouwd moeten zijn en voorzien van een ondubbelzinnige conclusie nu niet meer zo duidelijk als voorheen. Dat wordt als een gemis ervaren. De Raad beveelt aan de formulering van dit artikel op dit punt te heroverwegen.

Artikel 4.3.22 Sv

Lid 3: bij een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel van meer dan een jaar dient het vonnis/arrest meteen alle bewijsmiddelen te bevatten. Er is herhaaldelijk gewezen op het feit dat hierdoor veel zinloos werk zal worden verricht, onder andere door het veelvuldig intrekken van appellen, het niet indienen van grieven, etc. In de MvT (p. 753) wordt hierover overwogen: "*De Rvdr is kritisch over dit onderdeel van de regeling, dat zou leiden tot 'schrijven voor het archief'. De reden om er aan vast te houden, is dat in de uitwerking van de bewijsconstructie (bij ontkennende verdachten) een waarborg wordt gezien in verband met de juistheid van de bewijsbeslissing die in zware strafzaken passend is. Daarbij kan nog worden betrokken dat in zwaardere strafzaken relatief dikwijls hoger beroep wordt ingesteld (zie de toelichting van Boek 5). In*

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 82 van 89

overeenstemming met het advies van de Rvdr is het criterium wel aangescherpt, door te eisen dat in het vonnis (kort gezegd) een vrijheidsbeneming van meer dan een jaar wordt opgelegd. Dat laatste is onjuist. Het criterium van een jaar stond al in de consultatieversie en van enige aanscherping is dan ook geen sprake. De Raad persisteert bij zijn bezwaren en verzoekt nogmaals dit voorstel te heroverwegen.

Artikel 4.3.29 Sv

Lid 1: de vraag kan worden gesteld of een uitspraak niet standaard aan een verdachte dient te worden toegezonden, derhalve ook aan de verschenen verdachte. Het vonnis zou in ieder geval eveneens ter hand gesteld moeten worden aan de ouders van minderjarigen onder de veertien jaar, die op grond van hun risicoaansprakelijkheid door de benadeelde partij worden aangesproken. Hiervoor zou een extra bepaling moeten worden opgenomen.

Artikel 4.4.5 Sv

Leden 2 en 3: in artikel 4.4.5 Sv veroorzaken de teksten van de artikelleden twee en drie enige verwarring. Uit het tweede lid volgt dat de benadeelde partij geen getuigen of deskundigen kan laten oproepen en uit het derde lid volgt dat de benadeelde partij aan de getuigen en deskundigen vragen kan stellen, maar alleen over de vordering tot schadevergoeding. Zie in dit verband ook artikel 4.4.10 Sv. De Raad verzoekt u dit te verduidelijken.

Artikel 4.4.9 Sv

Lid 1: subsidiair aan de in par. 4.2 gemaakte bezwaren over voorgestelde afgesplitste behandeling van de vordering benadeelde partij, wordt hier nog opgemerkt dat de vordering van de benadeelde partij die is ingediend in een strafzaak waarin de verdachte ten tijde van het feit twaalf of dertien jaar oud was, geacht moet worden te zijn gericht tegen de ouders van de verdachte. In die gevallen worden beide ouders opgeroepen voor de zitting.

Artikel 4.4.12 Sv

Verwezen wordt naar het artikelsgewijs commentaar bij artikel 2.10.28 Sv dat hier van overeenkomstige toepassing is.

Artikel 4.4.22 Sv

Bij toepassing van artikel 4.4.22 Sv is niet duidelijk binnen welke termijn de officier van justitie de vordering afzonderlijk kan indienen. Dit vraagt om verheldering.

Artikel 4.4.28 Sv

Lid 1 onder c: het is niet in alle gevallen zo dat artikel 4.2.52 Sv buiten toepassing dient te blijven. Er zijn ontnemingszaken voorstelbaar waarin een reclasseringsrapport dienstig kan zijn bij de beoordeling van een draagkrachtverweer als bedoeld in artikel 36e, vijfde lid, Sr. Aanpassing van het bepaalde op dit punt wordt in overweging gegeven.

Artikel 4.5.3 Sv

Lid 1, onder f: de Raad herhaalt zijn opmerking dat in het eerste lid, onder f, ten opzichte van het huidige artikel 382, onder b, sub 6, Sv, de tekst "een misdrijf" vervalt. De uitzondering dat overtredingen gepleegd door minderjarigen, die samenhangen met een misdrijf niet door de

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 83 van 89

kantonrechter worden behandeld, is daarmee geschrapt. Het is onduidelijk wat de achterliggende gedachte van deze wijziging is.

Lid 1, onder f voorts: tevens wordt opnieuw gewezen op de formulering "personen die op het tijdstip waarop de vervolging tegen hen is aangevangen de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt". Deze formulering is achterhaald. De Raad beveelt aan om aansluiting te zoeken bij de terminologie die in Boek 6 Sv wordt gehanteerd.

Artikel 4.6.1 Sv

In de MvT (p. 813) wordt communicatie met procespartijen per e-mail gesuggereerd. Direct e-mailcontact met veroordeelden lijkt niet passend en indien een veroordeelde in hechtenis verblijft feitelijk zelfs onmogelijk.

Commentaar op de Memorie van Toelichting bij Boek 4 Sv

Pagina 771: in verband met de onevenredige belasting als bedoeld in artikel 4.4.9, eerste lid, Sv wordt bij wijze van voorbeeld verwezen naar het arrest gerechtshof Amsterdam 23 mei 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1756.

Pagina 792: in de MvT onder artikel 4.4.31, eerste lid, Sv dient te worden vermeld artikel 36e, in plaats van artikel 36 van het Wetboek van Strafrecht.

5. Boek 5 Sv

Artikel 5.2.3 Sv

Lid 2: de Raad herhaalt dat deze bepaling kan worden verduidelijkt door het woord "direct" te vervangen door "in elk geval dezelfde dag".

Artikel 5.2.4 Sv

Lid 1, onder a: de Raad geeft bij herhaling in overweging om de laatste zinsnede vanaf "dan wel" te schrappen en in de MvT slechts te benadrukken dat het achterwege laten van voornamen niet tot niet-ontvankelijkheid van een rechtsmiddel hoeft te leiden, indien op basis van de opgegeven naam, eventuele initialen en overige onder a tot en met d genoemde gegevens de identiteit eenvoudig is vast te stellen.

Lid 1, onder c: na de woorden: "de bestreden beslissing" dient te worden toegevoegd: "of beslissingen." De Raad merkt nogmaals op dat dat nodig is met het oog op de praktijk waarin eenzelfde zaaknummer voor de strafzaak én de daarmee samenhangende ontnemingszaak wordt gebruikt. In gevallen waarin beide zaken hetzelfde zaaknummer hebben, is het regelmatig een dispuut of hoger beroep is ingesteld tegen de strafzaak of (ook) tegen de daarmee samenhangende ontnemingszaak, indien de opgemaakte akte daaromtrent geen helderheid biedt.

Artikel 5.4.1 Sv

Lid 1, aanhef en onder b: nogmaals wordt opgemerkt dat het voorkeur verdient om hier de "laatstgehouden terechtzitting" te noemen, in plaats van de "nadere terechtzitting". Er kunnen immers

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 84 van 89

meer nadere terechtzittingen plaatsvinden. Met het begrip “nadere” is nog niet gezegd “laatstgehouden”.

Artikel 5.4.11 Sv

Lid 5: het bepaalde roept nog altijd de vraag op of de advocaat-generaal de weigeringsgronden slechts dient “aan te voeren.” De MvT geeft hierop geen antwoord. Dient er geen sprake te zijn van “aannemelijk maken”? Bestaat er voor de voorzitter een mogelijkheid de geloofwaardigheid van de gestelde weigeringsgrond(en) die de advocaat-generaal aanvoert te toetsen? De voorgestelde tekst wijkt af van de huidige artikelen 264 en 288 Sv. Daarin wordt gesproken van een “met redenen omklede beslissing.” Het verdient aanbeveling de wettekst te herformuleren, dan wel de toelichting op dit punt aan te vullen. Ditzelfde geldt mutatis mutandis voor artikel 4.1.4, vijfde lid, Sv.

Lid 8: uit dit artikellid blijkt niet aan de hand van welke criteria een dergelijk verzoek getoetst moet worden.

Artikel 5.4.18 Sv

Lid 3: de Raad herhaalt dat het bepaalde in dit artikellid de vraag oproept of “intrekken, wijzigen of aanvullen” gedurende het gehele onderzoek ter terechtzitting kan geschieden of alleen na voordracht van de zaak. Het is wenselijk om ook de materiële omvang van het beroep aan het begin van de eerste zitting precies en dwingend af te bakenen. Behoudens bijzondere omstandigheden, zoals nieuwe feiten, verandering van advocaat, reactie op standpunten wederpartij, enzovoorts. Anders zou men bij pleidooi of laatste woord nog grieven kunnen intrekken of (vervelender) kunnen aanvullen. Dit zou dan mogelijk tot een nieuw onderzoek moeten leiden, hetgeen niet nodig is als de verplichting bestaat om op de eerste terechtzitting de omvang van het hoger beroep vast te stellen. Wellicht is hier eenzelfde clausule denkbaar als ten aanzien van het nog in hoger beroep indienen van stukken.

Artikel 5.4.27 Sv

Lid 2, onder c: de Raad merkt opnieuw op dat het onduidelijk is in hoeverre het mogelijk is om de verdachte en de officier van justitie ten aanzien van alle feiten niet-ontvankelijk te verklaren als de bezwaren zich alleen richten tegen een deelbeslissing, zoals ten aanzien van de beslissingen op de vordering benadeelde partij, het beslag of de vordering tot tenuitvoerlegging. Helderheid op dit punt is nog altijd geboden.

Artikel 5.4.41 Sv

Het bepaalde in dit artikel roept de vraag op of in een geval waarbij de bewezenverklaring en straf in de strafzaak in appel niet ter discussie staat, de appelrechter zich uitsluitend zou kunnen richten op ontnemingsvordering. Kan de verdachte dan bijvoorbeeld niet-ontvankelijk worden verklaard? Een nadere toelichting is gewenst.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 85 van 89

6. Boek 6 Sv

Artikel 6.1.3 Sv

Lid 1, onder e: "onderzoek aan het lichaam en onderzoek in het lichaam" is ingrijpend. Het is passend, teneinde de zeer jonge verdachte te beschermen, dat een dergelijke onderzoekshandeling in aanwezigheid van een ouder of een persoon naar keuze plaatsvindt, tenzij sprake is van zwaarwegende argumenten die daartegen pleiten.

Artikel 6.1.5 Sv

De Raad is verheugd dat in de toevoeging in leerplichtzaken inmiddels is voorzien, nu deze zaken volgens voorliggend voorstel worden behandeld door de kinderrechter. In aanvulling op het bepaalde in artikel 6.1.5 Sv zou codificatie van het toevoegen van een advocaat in bezwaarschriftprocedure tegen tenuitvoerlegging van een eerder (door de kantonrechter, bijvoorbeeld in het kader van overtreding van de Leerplichtwet) opgelegde vervangende jeugd detentie (artikel 77p Sr) wenselijk zijn. Hetzelfde geldt voor de beslissing over de tenuitvoerlegging van de vervangende jeugd detentie bij de maatregel gebieds- en contactverbod (art. 77wf Sr) en het bezwaarschrift tegen het bevel als bedoeld in artikel 2 Wet DNA-onderzoek.

Lid 5: de Raad wijst erop dat verwezen wordt naar de artikelen 77u, 77ee en 14i Sr, terwijl deze artikelen zullen vervallen bij inwerkingtreding van de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, waarin de desbetreffende onderwerpen regeling hebben gevonden.⁹⁴

Artikel 6.1.11 Sv

De officier van justitie kan na het uiten van het voornemen toepassing van het jeugdstrafrecht te zullen vorderen, de minister vragen de (meerderjarige) verdachte te plaatsen in een justitiële jeugdinstelling (verder: JJI). Die bevoegdheid heeft de rechter echter niet en kan slechts elke geschikte plaats opnemen in het bevel wanneer de jeugdstrafrechtelijke bepalingen worden toegepast. Het is onduidelijk hoe dit in de praktijk zal werken, zeker ook wanneer er verschil in standpunt is tussen rechter en officier van justitie. Nadere toelichting op dit punt is geboden.

Artikel 6.1.12 Sv (in combinatie met art. 2.5.33 Sv)

In voornoemde artikelen worden de bijzondere voorwaarden bij voorlopige hechtenis opgesomd die thans zijn opgenomen in artikel 27 van het Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994. Niet overgenomen is de maximale duur van ten hoogste zes maanden voor bepaalde voorwaarden (behandeling, intensieve begeleiding en andere voorwaarden het gedrag betreffend). De Raad acht dit onwenselijk.

De Raad constateert dat de mogelijkheid om een leerproject van ten hoogste 120 uren op te leggen als bijzondere schorsingsvoorwaarde met dit voorstel lijkt te zijn verdwenen.

⁹⁴ Wet van 22 februari 2017, Stb. 2017, 82.

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 86 van 89

Artikel 6.1.15 Sv

Lid 3: de Hoofdstukken 1 tot en met 5 van Boek 4 Sv zijn van toepassing, voor zover niet anders bepaald. In artikel 4.2.67 Sv is geregeld dat een verdachte kan worden verplicht aanwezig te zijn bij de uitspraak en dat daarvoor een bevel medebrenging kan worden gegeven. Voor bepaalde gevallen (genoemd in artikel 4.2.2 Sv) geldt echter dat de medebrenging wordt bevolen, tenzij klemmende redenen aan het verschijnen in de persoon van de verdachte in de weg staan. Onduidelijk is of hiermee ook beoogd (of per ongeluk geregeld) is dat ook minderjarige verdachten kunnen worden verplicht bij de uitspraak aanwezig te zijn.

De Raad wijst hierbij graag naar de eerder gemaakte opmerking:⁹⁵

“Deze bepalingen hebben tot gevolg dat ook minderjarigen die gedetineerd zijn wegens verdenking van de genoemde misdrijven aanwezig moeten zijn bij de uitspraak. Dat kan in strijd zijn met de internationale verdragen. Met name in strafzaken die veel beroering in de samenleving hebben veroorzaakt, is de publieke belangstelling zeer groot. Een verplichte aanwezigheid bij het uitspreken van het vonnis terwijl de hele zittingszaal vol zit met pers, benadeelden en publiek kan zeer belastend zijn voor de minderjarige verdachte. Daarmee is zijn waardigheid en privacy niet gediend, vereist op grond van de Guidelines of friendly justice en artikel 40 van het IVRK, en zoals uitgewerkt in de general comment nr. 10. In het bijzonder nr. 66 van deze general comment stelt het belang van privacy: “The verdict/sentence should be pronounced in public at a court session in such a way that the identity of the child is not revealed.” De bepaling zou dan ook voor minderjarigen uitdrukkelijk niet van overeenkomstige toepassing verklaard moeten worden.”

Artikel 6.1.16 Sv

Lid 1, onder c.: gelijktijdige behandeling van jeugdstrafzaken dient zoveel mogelijk te worden vermeden.

Lid 2: de formulering onder b. is strijdig met het uitgangspunt van gesloten deuren.

Artikel 6.1.17 Sv

In dit artikel is niet uitdrukkelijk geregeld of de kinderrechter (in tegenstelling tot in de andere artikelen in dit artikel ‘rechter’ genoemd) ook in andere gevallen dan ten aanzien van misdrijven een bevel tot medebrenging kan gelasten. De Raad adviseert om te verduidelijken dat de kinderrechter anderszins (dus ook in leerplichtzaken) een bevel tot medebrenging kan gelasten. Vergelijk artikel 4.2.14, tweede lid, Sv.

Artikel 6.1.18 Sv

Het is niet duidelijk wat de consequentie is van het toepassen van deze bepaling op een meerderjarige, indien ingevolge artikel 6.1.23, eerste lid, Sv aan de bepalingen van afdeling 1.1.2 van Boek 6 Sv op enig moment in het strafproces toepassing wordt gegeven. Geldt het artikel met terugwerkende kracht? Moet op het moment (niet zijnde de oproeping) waarop de keuze voor het toepassen van de

⁹⁵ Advies Boeken 3, 4, 5 en 6 Sv d.d. 12 juli 2018, p. 45.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 87 van 89

jeugdstrafvorderlijke bepalingen is gemaakt (n.b. door wie, wanneer en hoe vastgelegd dan?), de meerderjarige alsnog op deze rechten en plichten worden gewezen?

Artikel 6.1.23 Sv

Lid 2: de Raad acht het onwenselijk dat de officier van justitie de minister *kan* verzoeken de voorlopige hechtenis ten uitvoer te leggen in een JJI. Het wordt wenselijker geacht te bepalen dat die voorlopige hechtenis in beginsel altijd ten uitvoer wordt gelegd in een JJI.

Overigens vindt de Raad het verschil tussen het eerste en het tweede lid van dit artikel merkwaardig. De rechter kan beslissen dat aan de jeugdstrafvorderlijke bepalingen toepassing wordt gegeven, maar alleen het voornemen van de officier van justitie kan leiden tot tenuitvoerlegging van het bevel tot voorlopige hechtenis in een JJI. Terwijl de officier van justitie hier verder geen rol lijkt te hebben.

Artikel 6.1.26 Sv

Lid 2: op grond van dit lid kan een verhorende ambtenaar de toegang van een persoon naar keuze weigeren in het belang van het onderzoek of in het belang van de verdachte. Deze mogelijkheid geldt niet voor de zitting, terwijl een dergelijke bepaling daar ook zeer wenselijk is en de kinderrechter de persoon naar keuze de toegang kan weigeren, wanneer dat in het belang is van de verdachte (of anderen). (Zie hierna ook art. 6.1.36 Sv). De Raad beveelt aan deze mogelijkheid voor de kinderrechter bij wet op te nemen.

Artikel 6.1.29 Sv

De Raad stelt de vraag of dit artikel ook kan worden toegepast op meerderjarigen en zo ja, wat dat betekent voor de rol van de raad voor de kinderbescherming en op welk moment de ouders van de verdachte in kennis worden gesteld en of daarvoor toestemming van de verdachte vereist is.

Artikel 6.1.31 Sv

Ook ten aanzien van dit artikel wordt de vraag gesteld wat de consequentie is wanneer de bepaling wordt toegepast op meerderjarigen en bijvoorbeeld of de verdachte daarvoor toestemming zou moeten geven.

Artikel 6.1.35 Sv

Lid 1: geadviseerd wordt rekening te houden met de gevallen waarin een vordering benadeelde partij is ingediend in een strafzaak waarin de verdachte twaalf of dertien jaar oud was ten tijde van het plegen van het feit, zodat de vordering moet worden geacht te zijn gericht tegen de ouders van verdachte. In die gevallen dienen beide ouders opgeroepen te worden voor de zitting.

Artikel 6.1.36 Sv

De Raad mist in deze een bepaling met betrekking tot de mogelijkheid om 'een persoon naar keuze' de toegang te weigeren met het oog op het belang van de verdachte (of getuigen, ouders, e.a.).

Lid 3: deze bepaling blijft schuren met de wettelijke taak van de raad voor de kinderbescherming in strafzaken, namelijk het adviseren over de persoon van de verdachte (en de op te leggen sanctie).

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 88 van 89

De Raad verzoekt in heroverweging te nemen voor dit soort (uitzonderlijke en naar het zich laat aanzien zeer extreme/schrijnende) gevallen toch te bepalen dat een bijzondere curator benoemd dient te worden in plaats van een vertegenwoordiger van de raad voor de kindbescherming.⁹⁶

Afdeling 6.5.6 DNA-onderzoek

Ten aanzien van de afdeling 6.5.6 wordt met betrekking tot DNA-onderzoek opgemerkt dat niet is verwerkt de door u in april 2018 (herhaald in januari 2019) aangekondigde wijziging ten aanzien van minderjarige veroordeelden.⁹⁷ De wijziging zou inhouden dat de bewaartermijn wordt gehalveerd wanneer het gaat om minderjarige veroordeelden en dat bij deze groep niet langer celmateriaal wordt afgenomen in geval van een veroordeling tot een taakstraf tot veertig uur. Het strekt tot aanbeveling dit voorstel mee te nemen in onderhavig Wetsvoorstel.

Artikel 6.6.7 Sv

Algemeen: in dit artikel staat telkens “*de instantie die de schade heeft veroorzaakt*” (eerder was dit “*de schadeveroorzakende instantie*”). Deze terminologie is niet juist. Het is best mogelijk dat de instantie die strafvorderlijk heeft opgetreden, concludeert dat er geen schade is en het verzoek tot schadevergoeding afwijst, waarna de rechter die afwijzing bevestigt. Geadviseerd wordt daarom een andere term te gebruiken, bijvoorbeeld “*de optredende instantie*”.

Artikel 6.6.8 Sv

Zie de algemene opmerking met betrekking tot artikel 6.6.7 Sv.

Lid 3: het bepaalde “*de instantie die de schade heeft veroorzaakt wordt gehoord, althans hiertoe opgeroepen*” roept de volgende vragen op. Kan niet worden volstaan met het horen van de officier van justitie, gelet op zijn centrale rol in het geheel? Hoe dient de instantie die de schade heeft veroorzaakt te worden aangeduid (vergelijk ook de opmerking bij art. 6.6.7 Sv)? Is dit een partij? En zo ja, in welk geding? En wat is de verhouding tussen de schadeveroorzakende instantie en de officier van justitie? De Raad heeft kennis genomen van de MvT (p. 1041), inhoudende dat de schadeveroorzakende instantie (n.b. “*de instantie die de schade heeft veroorzaakt*”) en de officier van justitie in de praktijk kunnen afspreken dat één van hen bij de zitting aanwezig is en het standpunt naar voren brengt. Dat bevreemdt, nu in de raadkamerprocedure altijd een officier van justitie aanwezig is. De vraag is dan wat de rol van de officier van justitie in de raadkamerprocedure is.

Lid 4: uit de MvT (p. 1041) volgt dat de wettekst is ontleend aan het bepaalde in artikel 8:81 Algemene wet bestuursrecht. De Raad adviseert de MvT verder aan te vullen. Uit de toelichting blijkt in welke gevallen deze bepaling kan worden toegepast, maar niet waarom deze bepaling nodig is. Uit de bepaling blijkt niet dat het om een voorlopig oordeel gaat, waarbij in uitzonderingsgevallen ten gronde kan worden beslist. Hoe een dergelijk verzoek behandeld moet worden, blijkt evenmin.

Artikel 6.6.9 Sv

⁹⁶ Rb Den Haag, 20 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:11607 en ECLI:NL:RBDHA:2018:11976.

⁹⁷ Kamerstukken II 2017-2018, 31 415, nr. 20 en Kamerstukken II 2018-2019, 31 415, nr. 22.

Raad voor de
rechtspraak

datum 18 december 2019
kenmerk [REDACTED]
pagina 89 van 89

Zie de algemene opmerking met betrekking art. 6.6.7 Sv. Onduidelijk is verder wat de beslissing van de rechter uiteindelijk inhoudt. Wordt de Staat veroordeeld tot betaling van de schadevergoeding, of is dit de instantie die de schade heeft veroorzaakt?